

ΒΥΡΩΝ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΑΠΑΞ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ

ΤΟΜΟΣ Γ' | ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1878 | ΦΥΛΛΙΔΙΟΝ 8

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΥΓΙΕΙΝΗΣ ΑΤΟΜΙΚΗΣ ΤΕ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΑΣ

ΥΠΟ

Σ. ΜΗΛΛΑΝΟΥ

[Συνέχεια]

Πρό τινων ἐτῶν ὁ κ. Πλουβιέ (Plouviez) εἰς τὰ ἐπὶ τῆς ἀσφυξίας πειράματα αὐτοῦ, πρὸς ἐξέλεγχιν τῆς καταστάσεως ἐν ἣ διέκειτο ἡ καρδία τῶν νεκροφανῶν ζώων, μετεχειρίσθη τὴν διὰ βελόνης νύξιν αὐτῆς· ἡ

δὲ ἐν Παρισίοις ἐταιρία τῆς Πρακτικῆς Ἰατρικῆς (Société médico-pratique) ἐξελέξατο ἐν ἐτει 1861 ἐπιτροπὴν, ὅπως αὐτὴ προσδιορίσῃ: ποία ἡ ἀξία τοῦ μέσου τούτου πρὸς διάγνωσιν τοῦ πραγματικοῦ ἀπὸ τοῦ κατ' ἐμφάνειαν θανάτου.

Ἡ δὲ ἐπιτροπὴ αὐτὴ, εἰσηγητὴν ἔχουσα τὸν κ. Σιμωνῶ (Simonot), ἐνόμισε καλὸν, ὅπως αἰ ἔρρουναὶ αὐτῆς περιστραφῶσιν εἰς τὴν λύσιν τῶν ἐξῆς ζητημάτων:

1ον. Ἡ διὰ τῆς ἐπὶ τῆς καρδίας ἀκρόσεως βεβαιουμένη παύσις τῶν ψόφων καὶ τῶν παλμῶν αὐτῆς ἐστὶ σημεῖον ἀρκούντως

νά γείνη ἐπὶ παρουσίᾳ του. Ἐν γένει οἱ ἐλεγκταὶ ἰατροὶ πρέπει νὰ ὑπενθυμίζωσιν εἰς τὰς οἰκογενεῖας, ἀπάσας αὐτῶν τὰς ὑποχρεώσεις πρὸς τοὺς δηλωθέντας νεκρούς, καὶ νὰ παρατηρῶσιν εἰς αὐτάς, ὅτι κατὰ τὸ ὑπὸ τοῦ νόμου ὀριζόμενον χρονικὸν διάστημα τῶν 24 ὥρῶν, δεόν ὅπως λάβωσι περὶ τοῦ ὑποτιθεμένου νεκροῦ τὰς αὐτὰς φροντίδας, ὡσὰν ἐπρόκειτο περὶ νοσοῦντος τινός.

Δὲν θέλω καταδείξει ἐνταῦθα, κ. δήμαρχε, τὰ σημεῖα δι' ὧν ἐξακριβῶνται ὁ βέβαιος θάνατος. Ταῦτά εἰσι γνωστὰ τοῖς κκ. ἰατροῖς. Πρέπει ὅμως νὰ παραγγείλητε εἰς αὐτοὺς τυπικῶς, ὅτι, ἐν περιπτώσει καθ' ἣν παρίσταται ἡ ἐλαχίστη ἀμφιβολία περὶ τοῦ πραγματικοῦ θανάτου, ὀφείλουσι νὰ διατάττωσι τὴν ἀναβολὴν τῆς ἐν τῷ φερέτρῳ ἐνθέσεως τοῦ φαινομένου νεκροῦ, καὶ καθ' ἣν περιπτώσει παρῆλθε τὸ χρονικὸν διάστημα τῶν 24 ὥρῶν, ἐκδίδοντες τὴν πιστοποιητικὴν τῆς ἀποβιώσεως ἐκθεσίν αὐτῶν τότε μόνον, ὅταν διὰ δευτέρας ἐπισκέψεως πεισθῶσιν ἐντελῶς περὶ τοῦ θανάτου (ἀπόφασις 21 τρυγητιῶνος ΙΧ ἔτους ἄρθρ. 7ον).

Ἐφιστῶ ἰδίως τὴν προσοχὴν ὑμῶν ἐπὶ τοῦ τρόπου, δι' οὗ πρέπει νὰ ἐξετάζηται πάντοτε τὸ σῶμα. Ἐπληροφορήθη, ὅτι τινὲς τῶν ἐλεγκτῶν ἰατρῶν ἀποφαίνονται περὶ τοῦ πραγματικοῦ θανάτου, ἀποκαλύπτοντες μόνον καὶ ἐξετάζοντες τὸ πρόσωπον τοῦ ἀποβιώσαντος, ὅπερ ὅλως ἀντίκειται ταῖς διατάξεσι τοῦ νόμου. Ἡ ἀτελής αὕτη ἐξέτασις καὶ ὅλως ἀνεπαρκὴς ἀποβαίνει πρὸς βεβαίωσιν τοῦ θανάτου, καὶ δὲν ἐκπληροῖ ἀφ' ἑτέρου τοὺς ὀρισμοὺς τοῦ 81 ἄρθρ. τοῦ Ἀστυκῆ Κώδικος, ὀρίζοντος, ὅτι ὅταν ὑπάρχωσι σημεῖα βιαίου θανάτου, ἢ ὑποψία τοιοῦτου, ἀναβάλλεται ἡ ταφὴ μεχρισοῦ ὁ ἀστυνόμος μετὰ τινος ἰατροῦ ἢ χειρουργοῦ ἐκθέσωσιν ἐγγράφως τὴν κατάστασιν τοῦ πτώματος.

Ἐκ τῆς διατάξεως ταύτης τοῦ νόμου εὐκόλως ἐννοεῖτε, κ. δήμαρχε, ὅτι ἡ ἀπλὴ ἐξέτασις τοῦ προσώπου οὐδὲν ἀρκεῖ πρὸς ἐξακριβῶσιν τῆς πραγματικῆς τοῦ θανάτου αἰτίας, καὶ ὅτι ἀναπόφευκτον ἀποβαίνει ὅπως ὁ ἰατρός ἐξετάσῃ τὸ σῶμα ὁλόκληρον. Ἄλλως τε ἡ πείρα ἀπέδειξε τὸ ὀρθὸν τῆς διατάξεως ταύτης.

Τὸ σῶμα ἐπομένως τοῦ τεθνεῶτος πρέπει νὰ ἐξετάζηται πάντοτε προσεκτικῶς καὶ ἐντελῶς· καὶ πολλάκις μάλιστα ὠφέλιμος ἀποβαίνει πρὸς τοῦτο ἡ μετατόπισις αὐτοῦ. Ἄλλ' αἱ μετατοπίσεις αὐταὶ πρέπει νὰ ἐκτελῶνται μετὰ μεγίστης προσοχῆς καὶ κοσμιότητος, καθότι εἰς τοιαύτας περιστάσεις ἀπότομός τις ὀπισθοῦν κινήσις, βιαίως τις κατὰ τὸ φαινόμενον τρόπος ἐπαυξάνουσι τὴν λύπην, καὶ ταράττουσι τὸν παρευρισκόμενον στενὸν ἐνίοτε συγγενῆ τοῦ ἀποβιώσαντος.

Ἄλλὰ μόνη ἡ ἐξέτασις τοῦ σώματος δὲν ἀρκεῖ πρὸς τελειάν ἐκπλήρωσιν τοῦ σκοποῦ τῆς βεβαιώσεως τοῦ θανάτου. Ὁ ἐλεγκτῆς ἰατρός πρέπει νὰ ἐρευνήσῃ λεπτομερῶς πᾶν ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν ὑπηρεσίαν αὐτοῦ, ἢ διὰ τινος τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας, ἢ καὶ δι' οἴου δήποτε ἑτέρου, δυναμένου νὰ παράσῃ αὐτῷ ἀκριβεῖς πληροφορίες. Ἐν ἀνάγκῃ λοιπὸν πρέπει νὰ ἐπιμείνη, ὅπως εἰσακουσθῇ ἡ αἴτησις του αὕτη· καὶ ἂν ὁ εἰς τὴν ἐξέτασιν παρευρισκόμενος δὲν δύναται νὰ παράσῃ τῷ ἐλεγκτῇ ἰατρῷ τὰς ἀποχρῶσας πληροφορίες, πρέπει, ὡς ἄνευ ἀναγκαῖον, νὰ προσκαλέσῃ οὗτος μέλος τι τῆς οἰκογενείας.

Πρὸς συμπλήρωσιν τῶν πληροφοριῶν τὰς ὁποίας πρέπει νὰ συλλέξῃ ὁ ἐλεγκτῆς ἰατρός, προσθέτομεν, ὅτι ἀπαιτεῖται νὰ ζητήσῃ, ὅπως τῷ ἐγγχειρισθῶσιν αἱ συνταγαὶ τοῦ ἐπισκεφθέντος τὸν παθόντα ἰατροῦ, καὶ τῷ ὑποδειχθῶσιν, ἐφ' ὅσον τὸ δυνατόν, τὰ λείψανα τῶν χορηγηθέντων φαρμάκων, ἅτινα καὶ θέλει ἐπιστρέψῃ ἀμφοτέρω μετὰ τὴν

ἐξέτασιν τοῖς οἰκείοις. Ἄν δὲ ὑποπτευθῇ, ὅτι ὁ ἐπισκεφθεὶς ἰατρός ἐστρεφεῖτο τῆς ἀδείας ὅπως μετέρχηται τὸ ἰατρικὸν ἐπάγγελμα, ὀφείλει τότε νὰ καταγγείλῃ τὸ γεγονός εἰς τὸν ληξιαρχον, ὅπως, ἀναποδειχθῇ ἀληθές, καταδιωχθῇ συμφώνως μὲ τὸν νόμον τῆς 29ης τοῦ ἀνεμώδους μηνός τοῦ ἐννάτου ἔτους.

Ἐπὶ τέλους ὁ ἐλεγκτῆς ἰατρός σημειοῖ εἰς τὴν ἔκθεσιν τῆς ἐπισκέψεως αὐτοῦ ἀπάσας τὰς πληροφορίες τὰς ἀπαιτούμενας ὑπὸ τῆς ἀποφάσεως τῆς 21ης Δεκεμβρίου 1821, πληροφορίας λεπτομερῶς ἐκτεθείσας ἀνωτέρω, καὶ καταδεικνυόμενας ἄλλως τε ἐν τῷ ὑπὸ τῆς δημαρχίας διδομένῳ τῷ ἐλεγκτῇ δελτίῳ.

Ἄν καὶ τὰ προεκτεθέντα ἀναφαίρουνται εἰς ἀπάσας ἐν γένει τὰς παρουσιασθησομένας περιστάσεις, ὑπάρχουσιν ὅμως καὶ τινες, ἐφ' ὧν καλὸν εἶναι ὅπως ἐπιστήσῃτε εἰδικώτερον τὴν προσοχὴν τῶν ἐλεγκτῶν ἰατρῶν.

Ἐξέτασις τοῦ σώματος τῶν βρεφῶν.

Ἐκ τῶν προηγηθεισῶν παρατηρήσεων, δι' ὧν ἀποδεικνύεται ἀποχρῶντος τὸ εἰς τοὺς ἐλεγκτὰς ἰατροὺς ἐπιβαλλόμενον καθήκον τῆς προσεκτικῆς καὶ ἐντελοῦς ἐξέτασεως τοῦ σώματος οἰουδήποτε ἀποβιώσαντος, ἐπιθύμουν ὅπως οὐδέν τι πλέον προσθέσω ἐπὶ τῶν ἀφορῶντων τὴν ἐξακριβῶσιν τοῦ θανάτου τῶν νεογνῶν. Ἄλλ' ἐπειδὴ ταῦτα περιτοχιζοῦνται ὑπὸ τοσοῦτων κατὰ τὴν γέννησίν των κινδύνων, ἀποβαίνει ἀναπόφευκτον, κ. δήμαρχε, ὅπως συστήσῃτε τοῖς ἐλεγκταῖς ἰατροῖς τὴν ὅσον οἶόν τε ἀκριβεστάτην ἐξέτασιν, προκειμένου περὶ βεβαίωσης τοῦ θανάτου αὐτῶν, παραγγέλοντες συγχρόνως αὐτοὺς, ὅπως οὐδέποτε παραμελώσιν ν' ἀποκαλύπτωσι καθ' ὁλοκληρίαν τὸ σῶμα αὐτῶν, ὡς ἄνευ ἀναγκαῖον, ὅπως ἐπὶ ἐσπαργαυόμενα.

Θάνατος ἐνεκα συμβεβηκότος τινός.

Παρακαλῶ δ' ἐπίσης ὑμᾶς, ὅπως ἐπιστήσῃτε τὴν προσοχὴν τῶν κκ. ἐλεγκτῶν ἰατρῶν καὶ ἐπὶ τῆς ἐξῆς ἐρμηνείας τοῦ προαναφερθέντος 81 ἄρθρου τοῦ Ἀστυκῆ Κώδικος, ὅτι δηλ. προκειμένου νὰ βεβαιώσωσι τὸν ἐνεκα συμβεβηκότος τινος ἐπελθόντα ἐν δημοσίᾳ ὁδῷ, εἴτε καὶ ἀκουσίως ὑπὸ τινος προξενηθέντα θάνατον, δὲν πρέπει νὰ περιορίζωνται εἰς ἀπλὴν μόνον βεβαίωσιν τῆς ἀποβιώσεως, ἀλλ' ὅτι ἀπαιτεῖται καὶ νὰ πληροφορῶσιν ὑμᾶς περὶ τούτου ἀμέσως, ὅπως προειληθεῖ ἐν ἀνάγκῃ τὰ δέοντα κατὰ τοῦ συμβεβηκότος αὐτοῦ.

Νεκρογενῆ βρέφη.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν δηλουμένων νεκρογενῶν βρεφῶν ἐστίν, ὡς ἐκ τῶν στατιστικῶν καταφαίνεται, ἀρκετὰ μέγας σχετικῶς πρὸς τὰς λοιπὰς ἀποβιώσεις. Διὰ τὴν περίστασιν ταύτην, ἐξηγουμένην κατὰ τι καὶ ἐκ τινῶν γνωστῶν γεγονότων, πᾶν ἔλλογοι παρίστανται φόβου, μήπως ἢ τοσοῦτον ἐπαισθητὴ διαφορά πηγάζῃ ἐν μέρει ἀπὸ ἐκτρώσεως, προκαλουμένης δι' ἐγκληματικῶν ἀγωγῶν. ἢ ἐκ τῆς ἀπερισκέπτου χυσεως ἐρεθιστικῶν οὐσιῶν λίαν ἐνεργῶν καὶ ἐπιβληθῶν.

Ἄναπόφευκτον λοιπὸν ἀποβαίνει, κ. δήμαρχε, καὶ συνιστῶ ὑμῖν τοῦτο λίαν ἐπιμόνως, ὅπως ἐπαγρυπνῶνται, ἐφ' ὅσον τὸ δυνατόν περισσώτερον, ἅπαντα τὰ ὑπὸ τῶν μαιῶν διευθυνόμενα ἰδιωτικὰ μαιευτήρια, εἰς τὰ ὅποια οἱ ἐλεγκταὶ ἰατροὶ τοῦ τμήματος ὑμῶν προσκαλοῦνται, ὅπως βεβαιώσωσι τὰς ἀποβιώσεις. Καὶ δὲ προτίθεμαι μὲν νὰ καταδείξω ὑμῖν οὐδὲν τῶν τοιούτων καταστημάτων, δὲν πρέπει δὲ ἀφ' ἑτέρου νὰ ἀγνοῆτε, ὅτι πολλὰ τοιαῦτα μοὶ κατηγγέλθησαν, ἐν οἷς γυναῖκες, προσδραμοῦσαι

ὅπως ὑποκρύψει τὸ σφάλμα αὐτῶν, εὖρον παρὰ ταῖς μαΐδας ἔνοχον σύμπραξιν.

Τούτων οὕτως ἐχόντων, ὁσάνκις τὸ βρέφος, τὸ σῶμα τοῦ ὁποίου πρέπει νὰ ἐξετασθῆ, ἐδηλώθη νεκρογενές, ἀναπόφευκτον ἀποβαίνει, ὅπως ὁ ἐλεγκτὴς ἰατρὸς βεβαιωθῆ, ἐφ' ὅσον τὸ δυνατὸν ἀκριθέστερον, περὶ τῆς διαρκείας τῆς ἐνδομητρίου τοῦ βρέφους ζωῆς, ταύτην δὲ, καθὼς καὶ τὴν ὑποτιθεμένην αἰτίαν τῆς ἀποβιώσεως, ὅπως σημειοῖ ἐν τῷ ἐνδεικτικῷ τῆς ἀποβιώσεως.

Ἐτέρα δὲ παρατήρησις ἀπάσης τῆς προσοχῆς ὑμῶν χρήζουσα καὶ ἀρμολία ὅπως ἀποδείξῃ ἰδίως εἰς τοὺς ἐλεγκτὰς ἰατροὺς, πόσον ἀναπόφευκτος ἀποβαίνει ἡ προσεκτικὴ ἐξέτασις, εἶναι ὅτι μεταξὺ τῶν ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν νεκρογενῶν δηλωθέντων βρεφῶν ἐξηκριβώθη, ὅτι πολλὰ τούτων εἶχον πραγματικῶς ζῆσαι, τινὰ μὲν 7 ὥρας, ἕτερα 20, καὶ ἄλλα δύο μέχρι δεκατεσσάρων ἡμερῶν.

Ἐκτύπωσις.

Τελευταία τις παρατήρησις μεγίστης σπουδαιότητος, καὶ περὶ τῆς ὁποίας καὶ ἄλλοτε ἐπανειλημμένως σὰς ἀνέφερον, εἶναι ἡ ἀποβλέπουσα τὴν ἐκτύπωσιν, τὴν νεκροψίαν καὶ ἀπάσας ἐν γένει τὰς ἀγωγὰς, ὧν ἕνεκα τροποποιεῖται ἡ κατάστασις τοῦ σώματος.

Τὸ 77ον ἄρθρον τοῦ Ἀστυκοῦ Κώδικος ἀπαγορεύει θετικῶς πᾶσαν ταφήν πρὶν ἢ ἐκπνεύσωσιν αἱ 24 ὥραι συναπαγορεύει γενικῶς πᾶσαν, πρὶν ἢ ἐπέλθῃ τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα, ἀγωγήν, ἧς ἕνεκα τροποποιεῖται ἡ τοῦ σώματος κατάστασις ἢ τοὶ τὴν ἐκτύπωσιν, τὴν νεκροψίαν, τὴν ἐν τῷ φερέτρῳ ἐνθεσιν, τὴν περιείλησιν τοῦ σώματος κτλ.

Ἀλλὰ τὴν διάταξιν ταύτην τοῦ νόμου παρέβαινον καθ' ἑκάστην αἱ οἰκογένειαι τῶν τεθνεώτων καὶ οἱ παρ' αὐτῶν προσκαλούμενοι πρὸς νεκροψίαν ἰατροί. Εἶχον, ὡς εἶπεῖν,

συνειθίσαι νὰ νομιζῶσιν, ὅτι παρήλθε τὸ ὑπὸ τοῦ νόμου ἐπιβαλλόμενον χρονικὸν διάστημα, ἀφ' ἧς στιγμῆς ὁ ἐλεγκτὴς ἰατρὸς ἐβεβαίου τὸν θάνατον.

Πρὸς παρεμπόδισιν τούτου καὶ πρὸς ἀκριβῆ ἐκτίμησιν τῆς διατάξεως τοῦ 77ου ἄρθρου τοῦ Ἀστυκοῦ Κώδικος, ὁ κ. διευθυντὴς τῆς ἀστυνομίας καὶ ἐγὼ ἐλάβομεν ἕκαστος, κατὰ τὴν δικαιοδοσίαν του, διάφορα μέτρα, ὅπως παρεμποδίσωμεν τὴν περιείλησιν, τὴν ἐν τῷ νεκροκραββάτῳ ἐνθεσιν, τὴν ἐκτύπωσιν, τὴν αὐτοψίαν, τὴν ταρίχευσιν καὶ τὴν μομιοποίησιν (mommification) τῶν πτωμάτων.

Δὲν ἀγνοεῖτε βεβαίως, κ. δήμαρχε, τοὺς ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ὁρισμοὺς τῆς ἀποφάσεως τῆς 21ης Ἰανουαρίου 1841, ὡς τε οὐδόλως θεωρῶ ἀναγκαίαν τὴν ἐπανάληψιν αὐτῶν. Τὸ δὲ κείμενον τῆς ὑπὸ χρονολογίαν 6 Ἰουλίου 1839 διαταγῆς τοῦ κ. διευθυντοῦ τῆς ἀστυνομίας θέλετε εὖρει εἰς τὸ τέλος τῆς παρουσίας ὁδηγίας.

Κατὰ τοὺς ὁρισμοὺς τῶν διατάξεων αὐτῶν τὸ νεομισμένον χρονικὸν διάστημα τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ παρέλθῃ δι' οἰκονδηποτε το αὐτὴν ἐπὶ τῶν πτωμάτων ἀγωγήν, ἢ τοὶ τὴν περιείλησιν, τὴν ἐν τῷ φερέτρῳ ἐναπόθησιν κτλ. ὠρίσθη εἰς εἰκοσιτέσσαρας ὥρας ἀπὸ τῆς εἰς τὴν δημαρχίαν δηλώσεως τῆς ἀποβιώσεως. Ἡ προθεσμία αὕτη οὐδόλως δύναται νὰ συντμηθῇ ἐκτὸς μόνον ὁσάνκις πρόκειται περὶ ὄλως ἐξαιρετικῶν περιστασέων. Ἀλλὰ καὶ τῶν περιστασέων τούτων τὸ κατεπεῖγον, καθὼς ἔλαβον τὴν τιμὴν νὰ παραστήσω ὑμῖν διὰ τῆς ἀπὸ 24 Ἀυγούστου 1843 ἐγκυκλίου μου, μόνον ὑπὸ τοῦ δημαρχοῦ δύναται νὰ ἐξακριβωθῇ, ὅστις, ὡς ληξιάρχος, εἶναι ὁ μόνος ἀρμόδιος νὰ ἀποφανθῇ περὶ τούτου. Βί, τοιαύτας λοιπὸν περιστασεῖς, ὁ δήμαρχος πρέπει νὰ ἀναφέρῃ εἰς τὸ πρὸς τοῦτο δελτίον, τὰ αἴτια ὧν ἔ-

νεκα πρέπει νὰ ἐπισπευθῇ ἡ ταφή, καὶ κατὰ συνέπειαν ὅτι ἐπιτρέπεται ἡ ἐκτύπωσις, ἢ ἕτέρα τις τοιαύτη ἐπὶ τοῦ πτώματος ἀγωγή, ἧτις ὅμως, καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, δὲν δύναται νὰ ἐκτελεσθῇ εἰμὴ στιγμῆς τινος πρὸ τῆς διὰ τὴν ταφήν προσδιορισθείσης ὥρας, τηρουμένων ἄλλως τε τῶν ὁρισμῶν τῆς προρηθείσης ἀστυνομικῆς διαταγῆς.

Ἡ ὑπὸ τοῦ δημαρχοῦ ἐκδιδομένη καὶ ὑπογραφομένη αὕτη πιστοποιήσις δίδεται τῇ οἰκογενεῖα τοῦ τεθνεώτος ὑπὸ τοῦ ὑπαστυνόμου, ἐπιτετραμμένου ἰδίως τὴν ἐπαγρύπνησιν ἐπὶ τῆς ἐκτελέσεως τῆς ἀπὸ 5ης Ἰουλίου 1839 διαταγῆς. Πᾶν δὲ ἕτερον περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ἔγγραφο, ὅπερ δὲν ἀπορρέει ἀπ' εὐθείας ἀπὸ τοῦ δημαρχοῦ, οὐδεμίαν ἔχει νόμιμον ἰσχὺν, ὁ δὲ αὐτοῦργός τούτου διπλῆν ἐκτελεῖ παράβασιν.

(ἀκολουθεῖ)

ΠΑΡΟΙΜΙΑΙ ΤΩΝ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΜΕΤΑ ΠΑΡΑΛΛΗΛΙΣΜΟΙ ΠΡΟΣ ΤΑΣ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ

Ἰπὸ

ΙΩΑΝΝΟΥ Φ. ΒΕΡΕΤΤΑ

[Συνέχεια]

- 1) Ἄς μὲ λένε Βοῦβοντίνα,
κι' ἄς ψοφῶ ἀπὸ τὴν πείνα.
«Δελοφὸς ἀνὴρ στέφανον μὲν ἔχει, δίψει
δ' ἀπόλλυται». Ἐπὶ τῶν κενωδόξων.
Οὔτι γὰρ διὰ τὸ ἱεράσθαι ἔστεφανω-

μένοι μὲν εἰσι, δίψει δ' ἀπόλλυνται.

Καὶ Ἀριστοφ. Ἰππ. 531.

Ὡσπερ Κοινᾶς στέφανον μὲν ἔχει αὖν,
[δίψει δ' ἀπολωλώς.

- 2) Ἄδελφὸς ἔσραξε, μὰ δὲν ἔφαγε
Φίλος γὰρ ἐχθρὸς ἐγένετ', ἀλλ' ὅμως φίλος
Εὐριπίδ. ἐν Φοινίσσαις 1446.
- 3) Ἄδικα χύνεται τὸ νερό.
«Ἄλλως ἀναλίσκεις ὕδωρ». Ἐπὶ τῶν
ματαιολογούντων. Μετενήνεκται δὲ ἀπὸ
τῶν ἐν τοῖς δικαστηρίοις πρὸς ὕδωρ λε-
γόντων. Πειποσωμένον γὰρ ὕδωρ ἐδί-
δατο ἐκάττω τῶν ἀντικρινόμενων ἐν τῷ
λέγειν.
- 4) Ἀπὸ τῆ φωτιά 'ς τὰ κάρβουνα.
«Τὴν τέφρην φεῖγον εἰς ἀνθρακίαν ἐμ-
πέπτωκεν». Ἐπὶ τῶν τὰ μικρὰ τῶν
δεινῶν φευγόντων, καὶ εἰς μείζονα δει-
νὰ ἐμπιπτόντων.
- 5) Ἀρβανίτικος χορὸς, κολοκύθια τούμ-
πανα.
«Βάβυος χορὸς». Ἐπὶ τῶν ἀφυσέτερον
τῇ μουσικῇ χρωμένων.
- 6) Ἀπὸ τὸν κακὸ τσοπάνο βδελλιάζουν
τὰ πρόβατα.
«Φιλεῖ τάχιστα τῆς τοῦ προσετώτος
κκικίας ἀνακίμπλασθαι τὸ ὑπήκοον».
Γρηγόριος περὶ Ἱερωσύνης.
- 7) Βάνει κ' ἡ κοσκινὸν τὸν ἄνδρα τῆς μὲ
τοὺς πραγματευτάδαις.
Καὶ ἄλλως,
ἸΜπρίνει κι' ὁ κοφινόκωλος μὲ τοὺς
πραγματευτάδαις.
ἸΟμοία τῆ,
Κ' ἡ φακῆ μαγειρέμμα, κι' ὁ Χασάνης
Τοῦρκος.
«Καὶ κόρκωρος ἐν λαγάνοις, καὶ Σαοὺλ
ἐν προφήταις». Οὗτος ἐχρίσθη προφή-
της ὑπὸ Σαμουὴλ· ἔπειτα δὲ καὶ βα-
σιλεὺς Ἰσραὴλ. Ἰδὼν δὲ τις αὐτὸν ἔφη
τὸ ἀνωτέρω. Ὁ δὲ κόρκωρος εἶδος ἐστι

- Ἐπί τῶν εὐπρέπες μὲν εἶδος ἔχόντων, δειλῶν δὲ καὶ ἀνάνδρων.
- 26) Θέλει κί' ὁ μούτσος καφφέ.
«Βατράχῳ οἰνοχουεῖς». Πρὸς τοὺς ταῦτα παρέχοντας, ὧν οὐ χροῖζουσιν οἱ λαμβάνοντες.
- 27) Κάμε τὸ καλὸ καὶ ῥίχτο ἔς τὸ ἱγαλόν.
«Ἀπόστειλον τὸν ἄρτον σου ἐπὶ πρόσωπον τοῦ ὕδατος· ὅτι ἐν πλήθει τῶν ἡμερῶν εὐρήσεις αὐτόν». Σολομών.
Καὶ Λυσίας ὑπὲρ τῶν Ἀριστοφάν. χρημάτων. πρὸς τὸ Δημόσ. «Ἡγούμενος εἶναι ἄνδρὸς ἀγαθοῦ ὠφελεῖν τοὺς φίλους, καὶ εἰ μηδεὶς μέλλοι εἴσεσθαι».
- 28) Κόψε κλαδί καὶ μαύλα τον.
«Θαλλὸν προσεῖδεν τινί». Ἐκ τοῦ Ὀμηρικοῦ Ὀδυσ. P, 234
«Θαλλὸν τ' ἐρίφοισι φερῆναι»· τοῦτέστιν ἐφέλκεσθαι τινὰ δι' ἐλπίδων, ὡς οἱ ποιμένες τὰ πρόβατα καὶ τὰς αἴγας προτείνοντες θαλλόν.
- 29) Κουκί τ' αν' ἔσκασε.
Φιλεῖ γὰρ, αἶμα ταυτὸν οἷς ἂν ἡ πατρὸς, τὰ πόλλ' ὅμοια σώματος πεφυκέναι.»
Εὐριπίδ. ἐν Ἡλέκτρῳ 522—23. Ἐπὶ τῶν πατροζόντων.
- 30) Καὶ πῶς ἐκαταντήσανε τῶν βασιλεῶν ἡ κόραις.
Τὴν δ' εὐγένειαν τῆς τύχης νικωμένην νῦν δὴ μάλιστ' ἐσεῖδον· οἷ δὲ γὰρ πατρὸς ἐσθλοῦ γεγῶτες δυστυχοῦσ' ἀναξίως.
Εὐριπίδ. ἐν Ἡρακλεῖδ. 233—35.
Καί,
«Ἐξ οἶων ἄρα ἐν οἷσις γεγόναμεν».
Ἐπὶ τῶν ἀναξίως δυσπραγησάντων.
- 31) Κάθε ἡμέρα δὲν καταϊθάζει ὁ ξηριάς καύτσουρα.
Καὶ ἄλλως,
- Τὸ ποτάμι κάθε ἡμέρα καύτσουρα δὲν καταϊθάζει.
«Ὁὐκ αἶε ποταμὸς ἀξίννας φέρει».
Καὶ Ἀριστοφάν. ἐν Εἰρήνῃ 1314—15.
Ἦς οὐχὶ πᾶσαν ἡμέραν πλακοῦσιν ἔστιν ἐντυχεῖν πλανωμένους ἐ-
[ρήμοις].
Ἐπὶ τῶν οὐκ αἶε τὰ αὐτὰ δωρουμένων.
- 32) Κί' αὐτὸς τῆς πομπῆς, κ' ἐκεῖνος τῆς γάνας.
«Τῆς αὐτῆς κεραμίας».
Ἐμοία τῆ,
«Ἐξ ἑνὸς πηλοῦ». Ἐπὶ τῶν ὁμοίων καὶ παραπλησίων.
- 33) Κάλλιε κόκκινο πρόσωπο ἀρνηθῶντας
[κ' ἄποια χάρι,
παρὰ νὰ ἔρθῃ ἕνας καιρὸς νὰ κάμῃς
[καρδίᾳ μαύρη·
«Ἀπαξ πυρρὸς καὶ μὴ δέκατον χλωρὸς».
Καὶ Ἀριστοφάν. παρὰ Σουῖδα
Κρεῖττον ἦν τότ'· εὐθύς ἀπερυθρίασαι,
ἢ χροῖσαντά με σχεῖν πράγματα.
Ἐπὶ τῶν δανειζόντων. Ἐμοία τῆ,
Κάλλιε κόμπο ἔς τὸ ζωνάρι, παρὰ κόμπο ἔς τὴν καρδίᾳ.
«Ὁ γὰρ ἐλαχίστας τὰς μεταμελείας ἐκ τοῦ χαρίζεσθαι τοῖς ἐναντίοις λαμβάνων ἀσφαλέστατος ἂν διατελοῖη.»
Θουκυδίδης 1, 34.
- 34) Κάλλιε σφαγάρι, παρὰ ψοφίμι.
«Λίρου καλῶς τεθάναι μάλλον, ἢ ζῆν αἰσχροῦς.» Ἰσοκράτης πρὸς Νικοκλ. περὶ βασιλ. Καὶ Εὐριπίδ. ἐν Ἀρχελάῳ
Ἐν δέ σοι μόνον προσφωῶ, μὴ τί δου-
[λείαν ποτέ
ζῶν ἐκὼν ἔλθῃς, παρὸν σοι καπθανεῖν
[ἐλευθέρως].
- 35) Καὶ παππᾶς ἔγινες Κώστα ; — Ἐτσι τ' ὄφερ' ἡ κατάρρα.
«Θαλάττιος ὦν μήπως χερσαῖος γένη».

- Ἐπὶ τῶν καταλιμπανόντων τὰ οἰκεία ἐπιτηδεύματα καὶ τοῖς μὴ προσήκουσιν ἐπιχειρούντων.
- 36) Λαγὼ ἔς τὸ δρόμο ἀπάντησε.
«Φανεῖς ὁ λαγῶς δυστυχεῖς ποιεῖ τὰς τρέιβους». Ἐπὶ κακῶν οἰωνῶν.
Ἐμοία τῆ,
«Βύας ὄφθη».
- 37) Λύκος πεινασμένος πρηνᾶρι τρώγει.
«Ἄπαντα γὰρ τοῖ βρωτὰ πολιορκουμένους». Ἐπὶ τοῦ ἀναγκαίου ὁ λόγος· οἱ γὰρ πολιορκούμενοι πολλάκις καὶ ὦν οὐ δεῖ ἄπτονται.
- 38) Μὲ τῆ φωνῆ κί' ὁ γαίδαρος.
Ἐμοία ταῖς,
Σύρε ὄνομα νὰ ἰδῆς κηρμί.
Ἀνάβαλες τὸν φίλο, ετοίμασε καὶ τὸ ξύλο.
Τὸν λύκον ἀναμένεις, τὴν οὐρά του θὰ ἰδῆς.
«Εἰ καὶ λύκου ἐμνήσθης». Ἐπὶ τῶν, ὧν ἂν μνησθῆ τις, καὶ εὐθύς παραγινόμενων.
- 39) Μὴ τὸ πῆς τοῦ φίλου σου, νὰ μὴ τὸ μάθῃ ὁ χθρὸς σου.
Πρῆξιν μὴ δὲ φίλοισιν ὄλιως ἀνακοῖνεο πᾶσι παῦροι τοῖ πολλῶν πιστὸν ἔχουσι ἴδον.
Θέσγινε.
- 40) Νόστιμα καὶ τὰ κάρδαμα εἶς ὅποιον ἔχει πείνα.
«Ἦς ἡδὺ μὲν μᾶζαν καὶ κάρδαμα φαγεῖν πεινώντι». Ξενοφῶν παρ' Ἀθηναίῳ Δ, 46.
- 41) Ἐρεῖ οὐ βλάχος τί ἔν τὸ σφουγγάτο ;
«Κύων ἐν ῥόδοις». Ἐπὶ τῶν μὴ αἰσθανόμενων ἐν μεγάλοις ὄντων· ἢ ἐπὶ τῶν μείζουσιν ἢ καθ' ἑαυτοὺς ὄντων.
Ἐμοία τῆ,
«Ὁνος ἐν μύροις». Ἐπὶ τῶν ἀναξίως ἐν τρυφαῖς διαγόντων.
- 42) Ὁ κακὸς σκύλος ψόφο δὲν ἔχει.
«Κακὸς ἀνὴρ μακρόβιος». Καί,
- «Οὐδὲν κακὸν ῥαδίως ἀπόλλυται».
Φρόνιμος. Καὶ Σοφοκλῆς ἐν Φιλοκτήτῃ, 446.
«Οὐδέπω κακὸν γ' ἀπόλετο». Ἐπὶ τῶν κακῶν τῶν μὴ βλαπτομένων ἐν τοῖς κινδύνοις.
- 43) Ὁ ποῖος εἶν' ἔξω τοῦ χοροῦ πολλὰ τραγούδια ζέρεῖ.
«Ἐλαφρόν, ὅστις πημάτων ἔξω πόδα ἔχει, παραινεῖν νοθετεῖν τε τὸν κακῶς πρᾶσσοντ'·»
Αἰσχύλ. ἐν Προμηθ. δεσμ. 263—65.
Καὶ Εὐριπίδ. ἐν Ἡρακλ. μαινομ. 1249
Σύδ' ἐκτός ὧν γε συμφορὰς με νοθετεῖς.
Καὶ ὁ αὐτὸς ἐν Ἀλκίπαιδ. 1078.
«Ἐξον παραινεῖν, ἢ παθόντα καρτερεῖν».
- 44) Ὅταν σκοντάφη τ' ἄλογο, ὅλοι τοῦ λένε τύφλα.
«Ὅν ἡ τύχη προπηλακίζει καὶ παρὰ τῶν πρᾶων οὕτως μάλιστα εὐρίσκει».
Μοσχίων.
- 45) Ὅπου ἴδεις μεγάλη ἀγάπη, δέξου καὶ μεγάλη ἔχθρα.
«Καὶ οἱ τὸ πέρα στέρξοντες, οἷ δε καὶ πέρα μισοῦσιν». Ἀριστοτέλ. Πολιτ. ΣΤ'
Ἐπὶ τῶν εὐμεταδόλων, ἢ ἐπὶ τῶν ἐνδεχομένων μενεσθαι.
- 46) Οἱ γονεῖοι τῶν τὰ ζῆνόμενα, καὶ τὰ παιδιὰ μουδιάζουν.
«Οἱ πατέρες ἐφαγὰν ὄμοια, καὶ οἱ δὲ δόγτες τῶν τέκνων ἡμωδίασαν». Ἱερεμίας. Καὶ Λυσίας κατ' Ἀνδοκιδ. ἀπεθ.
«Πολλὰ χόθεν δ' ἔχω τεκμαιρόμενος εἰλάζειν, ὅσων καὶ ἐτέρους ἡσθενηκότας, χρόνῳ δὲ δεδωκότας δίκην, καὶ τοὺς ἐξ ἐκείνων, διὰ τὰ τῶν προγόνων ἀμαρτήματα». Ἀμαρτίαι γονέων παιδεύουσι τέκνα. Ὁ δὲ Βίων τὸν θεὸν, κολάζοντα τοὺς παῖδας τῶν πονηρῶν, γελοϊότερον εἰναίφηναι ἰατροῦ, διὰ νόσον πάππου ἢ πατρὸς ἐκγονοῦ ἢ παιδὸς φαρμα-

- κεύοντο:». Πλούταρχ. περί τῶν ὑπὸ τοῦ θ. βραδ. τιμωρουμένων.
- 47) Ὅπου γάμος καὶ χαρά,
καὶ ὁ Μανωλήης ἔμπροστά.
Ὅμοιά τῆ,
Ὅπου τάβλα καὶ μαντήλι,
δέξου καὶ τὸν κύρ Βασίλη.
Καὶ τῆ,
Ὅπου τάβλα καὶ τραπέζι,
κ' ἡ κυρὰ Μαργιὰ ἔς τῆ μέση.
«Μυκόνιος γείτων». Ἐπὶ τῶν ἀκλή-
τως εἰς τὰ συμπόσια πορευομένων. Καὶ
Ἀθήναιος Α. 14. «Ὅτι περὶ Περικλέ-
ους φησὶν Ἀρχίλοχος, ὡς ἀκλήτου ἐ-
πεισπαίοντος εἰς τὰ συμπόσια, Μυκο-
νίων δίκην. Δικοῦσι δ' οἱ Μυκόνιοι διὰ
τὸ πένεσθαι καὶ λυπρὰν νῆσον οἰκεῖν,
ἐπὶ γλισχρότητι καὶ πλεονεξία διαβά-
λεσθαι.
- 48) Πιστορικὰ ἔσ' ἂν τῆς κόττας τὰ ποδάρια.
«Ἄγνη γάμων». Εἰρωνικῶς ἐπὶ μὴ
σωφρόνων γυναικῶν.
- 49) Παππᾶς παππᾶ καλὸ δὲν θέλει.
«Καὶ κεραμεὺς κεραμεὶ κοτέει, καὶ τέ-
κτονι τέκτων». Ἡσιόδ. Ἔργ. καὶ Ἡ-
μέρ. Καὶ Εὐριπίδ. ἐν Ἴωνι 605—6.
«Οἱ τὰ πόλεις ἔχοντες καξιώματα
τοῖς ἀνθαμίλλοις εἰσὶ πολεμιώτατοι.
- 50) Ἐράγας τὸν ῥάγα βλέπει καὶ μαυρίζει.
«Βότρως πρὸς βότρων πεπαίνεται». Ἐπὶ
τῶν ἐξισοῦσθαι φιλονεικούντων.
- 51) Σημαδεύει τ' ἄσπρο μὲ τ' ἄσπρο.
«Ἐν λευκῇ λίθῳ λευκὴ στάθμη». Ἐπὶ
τῶν ἀδήλα ἀδήλοισι σημειομένων, ἢ
ἐπὶ τῶν μηδὲν συνιέντων ἢ γὰρ ἐν τοῖς
λευκοῖς λίθοις λευκὴ στάθμη οὐδὲν δύ-
ναται δεικνύναι, διὰ τὸ μὴ παραλλάτ-
τειν. Στάθμη δὲ ἐστὶ σπάρτος τεκτο-
νική.
- 52) Σέρνει ὁ λαγὸς τὸν λέοντα μὲ τὸ χρυ-
σοῦ τὸ ῥάμμα.
- «Ἀλώπηξ τὸν βοῦν ἐλαύνει». Ἐπὶ τῶν
μικρῶν καὶ δολίων, οἱ τοὺς μείζονας
δόλω ὑποτάσσουσιν.
- 53) Σπάρτο μὲ σπάρτο, καὶ βοῦρλο μὲ
βοῦρλο.
«Λίνον λίνῳ συναπτειν». Ἐπὶ τῶν τὰ
αὐτὰ διὰ τῶν αὐτῶν λεγόντων ἢ δρών-
των, ἢ τὰ ὅμοια εἰς φιλίαν συναπτόν-
των. Μέννηται δὲ αὐτῆς Ἀριστοτέλης
ἐν τῷ Γ. τῆς Φυσικῆς ἀκροᾶς. καὶ Πλά-
των ἐν Εὐθυδήμῳ.
- 54) Ἐς τὸν ἥλιον λάσπη δὲν κολλᾷ.
Διογένης ὀνειδιζόμενος ὡς εἰς τόπους
ἀκαθάρτους εἰσίοι, καὶ γὰρ ἥλιος, ἔφη,
εἰς τοὺς ἀποπάτους, ἀλλ' οὐ μαιίνεται.
Καὶ «Ὁ χρυσοῦς οὐ μαιίνεται». Ἐπὶ
τῶν μὴ κακομένων.
- 55) Ἐάν ὁ τράγος ἔς τὸ πανηγύρι.
«Αἰξ εἰς τὴν εορτήν». Ἐπὶ τῶν εἰς
καιρὸν ἐπὶ τι ἀφικνουμένων.
- 56) Τοῦ σκύλου ἄχυρα, καὶ τοῦ γαιῖδάρου
κόγκαλα.
Καὶ ἄλλως,
Δίνει τοῦ σκύλου ἄχυρα καὶ τοῦ γαι-
δαίου κρέας.
«Κυνὶ δίδως ἄχυρα, ὄνῳ δ' ὄστέα». Ἐπὶ
τῶν τὰ ἐναντία πησιούντων.
- 57) Τὸ δέντρο μὲ μιὰ τσεκουριά δὲν κό-
βεται.
«Πολλαῖς πληγαῖς ὄνυξ δαμάζεται». Ἐπὶ
τῶν δυσάλωτων, ἢ δυσπειθῶν.
- 58) Τὸν ἔπιασε ἔς τὰ πράσα.
«Ἐλάζυτο Ἐρμῆν ἐπὶ βουσίην». Ἐπὶ
τῶν ἐπ' αὐτοφάρῳ λαμβανομένων.
- 59) Τὰ πλούτη, ἂν πᾶν ὡς τὰ παιδιὰ, δὲν
φθάνουν ὡς τὰ ἱγγόνια.
«Ὀλθος οὐκ ἐς μακρὸν ἀνδρῶν ἔρχεται.
Πίνδαρ. Πύθ. ᾠδ. 3. Καὶ Ἡσιόδ. Ἔργ.
καὶ Ἡμέρ.
Παῦρον δὲ τ' ἐπὶ χρόνον ὄλθος ὀπιθεῖ.

- 60) Τῶν ἀκριβῶν τὰ κτήματα σὲ χαροκό-
πων χέρια.
«Τὰ τανταλιστῶν φάγονται κροτα-
λισταί». Ἐπὶ τῶν κακῶς δαπανώντων
περιουσίαν ἑτέρου.
- 61) Τρέχει ὅπου τὸν ἔγγ' ἢ ἄκρη.
«Ἐνθ' ἂν οἱ πόδες φέρωσιν, ἐκεῖσ' ἄ-
πιμεν». Ἐπὶ τῶν ἀπεγνωσμένων καὶ ὡς
ἔτυχέ τι ποιοούντων.
- 62) Φασοῦλι τὸ φασοῦλι,
γεμίζει τὸ σακκοῦλι.
«Ἐκ κόκκων φύεται σωρός». Καὶ Ἡ-
σιόδ. Ἔργ. καὶ Ἡμέρ.
Εἰ γάρ κεν καὶ σμικρὸν ἐπὶ σμικρῷ κατα-
[θεῖτο,
καὶ θαμὰ τοῦτ' ἔρδοι, τάχα κεν μέγα ἔ
[τὸ γένοιτο.
Ἐπὶ τῶν κατὰ μικρὸν ἐπὶ τὰ μείζω
χωρούντων.

(ἀκολουθεῖ)

ΓΛΩΣΣΙΚΑΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

γπο

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Ξ. ΚΟΝΤΟΥ

[Συνέχεια]

§ 4. Γραφειοειδής, οὐχὶ γραφιοειδής ἢ
γραφοειδής.

Ἐν τῷ ὑπὸ Σκαρλάτου Δ. τοῦ Βυζαντίου
συντεταγμένῳ Λεξικῷ τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσ-
σης ἀναγινώσκειται: «Γραφιοειδής, ἕως
(θ, ἦ), ὅμοιος μὲ Γραφίον (τό), = γρα-
φίον». Οὔτε γραφίον διὰ τοῦ Ι ἐλέχθη
ποτὲ ἐν τῇ φωνῇ τῶν Ἑλλήνων οὔτε γρα-
φιοειδής. Ἀλλ' ὅμως τὸ ἐν τῷ Λεξικῷ τοῦ
Σκαρλάτου κείμενον γραφιοειδής δύναται

νὰ νομισθῆ ἀνεκτότερον τοῦ ἐν τῷ Λεξικῷ
τοῦ Λιδδέλλου καὶ Σκόττου ἠραφοειδής
(Γρ. γραφοειδής) ἀπόφυσις, the styloid
process of the ulna, Galen. 2. 252», ὅπερ
φέρεται μὲν ἐν ταῖς ἐκδόσεσι τοῦ Γαληνοῦ,
ἀλλ' ἐξελέγχεται παντελῶς ἄτοπον καὶ ἀ-
νυπόστατον. Ἐν τῷ Λεξικῷ τοῦ Πασσοβίου
οὐδαμῶς μνημονεύεται ἡ προειρημένη λέξις.

Τὸ ὄργανον δι' οὗ ἔγραφον οἱ παλαιοὶ ἐ-
καλεῖτο γραφίς καὶ γραφεῖον, ὡς ὀνομά-
ζετο σκαφεῖον τὸ δι' οὗ ἔσκαπτον καὶ γλυ-
φεῖον τὸ δι' οὗ ἔγλυφον. Ὅμοιον τοῦτοις
θὰ ἦτο τὸ τομεῖον, ἂν ἀληθῶς ὑπῆρχε τοι-
οῦτον ὄνομα. Ἀλλὰ παρὰ Γαληνῷ Τόμ. 10',
σελ. 146 «Τομεῖον: Τομεὺς καλεῖται σι-
δηροῦν ἐργαλεῖον δίχηλον, ᾧ οἱ χαλκεῖς πρὸς
ἄλλα τέ τινα καὶ πρὸς τὸ ἀναβάλλειν καὶ
μοχλεύειν ἤλους χρῶνται» μεταγραφτέον
τομεῖ.

Ἀρκάδ. π. Τόν. σελ. 121, 8 «Τὰ διὰ
τοῦ ΕΙΟΝ μονογενῆ τρισύλλαβα χωρὶς τῶν
εἰρημένων προπερισπᾶται πορθεῖον, στοι-
χεῖον, ἀγγεῖον, γραφεῖον, ᾠδεῖον, σημεῖον». Χοιροβοσκ. Ὀρθογρ. σελ. 189, 20 «Γρα-
φεῖον: Διὰ τῆς ΕΙ διφθόγγου. Ὡς περ ἀπὸ
τοῦ ἄγω γίνεται ἀγεῖον καὶ ἀγγεῖον διὰ τῆς
ΕΙ διφθόγγου καὶ ἐκεῖθεν (ἀγγεῖδιον) διὰ
διφθόγγου τῆς ΕΙ καὶ αὐτό, οὕτω καὶ ἀπὸ
τοῦ γράφω γίνεται γραφεῖον διὰ τῆς ΕΙ
διφθόγγου καὶ ἐκεῖθεν γραφειδίων» (Πρβ.
καὶ σελ. 280, 27 καὶ π. Ποσότ. σελ. 308,
23). Ἐτυμ. Μέγ. σελ. 569, 25 «Λογεῖον
— Ὡς περ γὰρ ἀπὸ τοῦ ἄδω γίνεται ᾠ-
δεῖον, κείρω κουρεῖον, σκάφω σκαφεῖον, γρά-
φω γραφεῖον, οὕτως καὶ ἀπὸ τοῦ λέγω λο-
γεῖον καὶ γὰρ τὰ ἀπὸ τῶν εἰς Ω ῥημάτων
διὰ τοῦ ΕΙΟΝ παραγόμενα προπερισπᾶται
καὶ διὰ τῆς ΕΙ διφθόγγου γράφεται» (Πρβ.
καὶ σελ. 147, 21. σελ. 240, 16. σελ. 241,
10. σελ. 550, 11. Ἐπι δὲ Θεωδῶς. Γραμ-
ματ. σελ. 71, 12).

Πολλά παραδείγματα τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος ὀνόματος παρέχει ἡμῖν ὁ Πλούταρχος λέγων Ἡθικ. σελ. 59, ζ' «ἡ γραμματικὸς ἐπιπλήττων μὲν παιδί περὶ δέλτου καὶ γραφείου, σολοικίζοντος δὲ καὶ βερβαρίζοντος οὐ δοκῶν ἀκούειν» καὶ σελ. 859, ε' «οὐ μὴν ἀλλὰ Λακεδαιμονίους μὲν ἀμωσγέπως ὑποπεσόντας αὐτοῦ τῷ γραφείῳ προσέχρωσε» καὶ σελ. 868, γ' «αἰτίας ἐκάθητο φαύλας καὶ ὑπονοίας ἐπὶ τοῦ γραφείου συντιθεὶς κατ' αὐτῶν» καὶ σελ. 968, ε' ἀδ' «ὁ δὲ ὑπὸ τῶν παιδαρίων προπηλακισθεὶς ἐν Ῥώμῃ τοῖς γραφείοις τὴν προδοτικὴν κεντούντων» καὶ σελ. 1120, γ' «ὁ δὲ τὸν Σωκράτην καὶ τὸν Πλάτωνα καὶ τὸν Παρμενίδην τοσαυτάκις θέμενος ὑπὸ τὸ γραφεῖον» καὶ Εὐμέν. 1 «ὡς αὐτὸς μὲν ἀσπίδα καὶ λόγχην, Εὐμένης δὲ γραφεῖον ἔχων καὶ πινακίδιον ἠκολούθει» καὶ Κάτ. Νεωτ. 11 «οὕτως οὐ τῷ ξίφει μόνον ἀλλὰ καὶ τῷ γραφείῳ τὸ ἀνυπεύθυνον καὶ ἀνυπόδικον ἐπίστευσεν» καὶ Γ. Γράμχ. 13 «ἀποθνήσκει γοῦν εὐθύς ὁ Ἀντύλλιος ἐκεῖ μεγάλοις γραφείοις κεντούμενος ἐπ' αὐτῷ τούτῳ πεποιῆσθαι λεγόμενοις» καὶ Δημητρ. 21 «ἀμύχην δὲ μόλις ἔσχεν ἀμβλεῖαν, οἷον ἀπὸ γραφείου».

Φέρεται δὲ καὶ ἐν τοῖς τοῦ Μάχωνος παρ' Ἀθην. σελ. 582, γ' «Λαίδα λέγουσι τὴν Κορινθίαν ποτὲ Εὐριπίδην ἰδοῦσαν ἐν κήφῳ τινὶ πινακίδα καὶ γραφεῖον ἐξηρητημένον ἔχοντ', ἀπόκριται, φησὶν, ὧ ποιητά μοι, κτέ.» καὶ ἐν ταῖς Διατριβαῖς τοῦ Ἐπιπλήτου Γ', κβ', 74 «πρὸς γραμματιστὴν ἀποστεῖλαι πινακίδια ἔχοντα, γραφεῖα, τυλάρια ;» καὶ ἐν τοῖς Λόγοις τοῦ Ἱμερίου σελ. 760 «σφαῖρα μὲν ἐρρίφθη χερσὶν, γραφεῖον δὲ ἔστω τὸ σπούδασμα» καὶ ἐν τῷ περὶ Ἰγλης Ἰατρικῆς τοῦ Διοσκορίδου Γ', 9 «προσαγομένη τε διὰ γραφείου θερμὴ ἀλγοῦντι ὀδόντι θρύπτει αὐτόν» καὶ ἐν ταῖς εἰς Ὁ-

μηρον Παρεκβολαῖς τοῦ Εὐσταθίου σελ. 1710, 21 «μαλακὸς κηρὸς ὁ ἐν τῷ γραμματεῖῳ κατὰ Αἴλιον Διονύσιον, ὡς τῶν παρὰ τοῖς παλαιοῖς πινακιδίων κηρῶ τοιοῦτῳ μαλακῷ ἀληθιμῶν, ἐν ᾧ ἔγραφον διὰ τινος γραφείου σκληροῦ» καὶ ἐν τῷ Ὀνομαστικῷ τοῦ Πολυδεύκου Γ', 59 «τῷ δὲ παιδί δεοὶ ἀνπροσεῖναι γραφεῖον, παραγραφίδα, καλαμίδα, πυξίον». Πρβ. καὶ Ἰώβ ΙΘ', 24 «ἐν γραφείῳ σιδηρῷ καὶ μολίβῳ ἢ ἐν πέτραις ἐγγλυφῆναι ;»

Γνωστότατον εἶνε τὸ παρὰ Διογένη τῷ Λαερτίῳ κείμενον βιβλ. ζ', 3 «πρὸς τε τὸ Ποντικὸν μειράκιον μέλλον φοιτᾶν αὐτῷ (τῷ Ἀντισθέней) καὶ πυθόμενον τίνων αὐτῷ δεῖ, φησὶ βιβλιαρίου καινοῦ καὶ γραφείου καινοῦ καὶ πινακίδου καινοῦ, τὸν νοῦν παρεμφαινῶν». Παρασημειωτέον δ' ὅτι τὸν ὑπὸ τοῦ Λαερτίου εἰς τὸν Ἀντισθένην ἀναφερόμενον λόγον προσάπτει τῷ Ἰσοκράτει ὁ Θεων ἐν τοῖς Προγυμνάσμασι γράφων «κατ' ἀμφιβολίαν δέ, οἷον Ἰσοκράτης ὁ ῥήτωρ συνισταμένου αὐτῷ παιδίου καὶ ἐρωτῶντος τοῦ συνιστάντος τίνος αὐτῷ δεῖ, εἶπε πινακίδου καινοῦ καὶ γραφείου καινοῦ· ἀμφιβαλλόμενον γὰρ πότερον νοῦ καὶ πινακίδου λέγει ἢ πινακίδος καινῆς καὶ καινοῦ γραφείου» (Ῥήτ. Οὐαλζ. Τόμ. Α', σελ. 209. Πρβ. καὶ Τόμ. Β', σελ. 18 καὶ σελ. 258).

Ἐπειδὴ δὲ τὸ γράφω σημαίνει καὶ ζωγραφῶ, διὰ τοῦτο παραλαμβάνονται ἐνίοτε τὰ ὀνόματα γραφίς καὶ γραφεῖον πρὸς δῆλωσιν τοῦ ὄργανου, δι' οὗ γίνεται ἡ ζωγραφία, οἷον Πολυδεύκ. Ζ', 128 «τὰ δὲ μέρη τῆς τέχνης ὑποτύπως, ὑπογραφὴ, σκιαγραφία, καὶ τὸ ἐργαεῖον γραφίς ἢ ὑπογραφίς» καὶ Σέξτ. Ἐμπεϊρ. σελ. 9, 1 «φασι γὰρ ὅτι ἐκεῖνος ἵππον γράφω καὶ τὸν ἀφρὸν τοῦ ἵππου μιμήσασθαι τῇ γραφῇ βουληθεὶς οὕτως ἀπετύγχανεν, ὡς ἀπειπεῖν καὶ τὴν σπογγίαν εἰς ἣν ἀπέμασε τὰ ἀπὸ

τοῦ γραφείου χρώματα προσῖψαι τῇ εἰκόνι».

Ἐν τοῖς Ἰπποκρατεῖσι ἀνεγινώσκετο κοινῶς καὶ κατ' ὀρθὴν ἐκφορὰν Τόμ. Β', σελ. 242 «καὶ τὸ στήθος καὶ τὸ μετὰφρενον οἷον γραφείοισι κεντεῖσθαι» καὶ καθ' ἡμαρτημένην σελ. 802 «ἐπειτα τρυπῆσαι ἐκάτερον τῶν ἀσπίων γραφίῳ». Φέρονται δὲ καὶ γραφαὶ γραφείοισι, γραφείοισι καὶ γραφίῳ. Ὅθεν ὁ Διτραῖος ἐξέδωκε γραφείοισι καὶ γραφίῳ. Καὶ ἐν σελ. 237 ἀντι τοῦ «καὶ τὸ πᾶν σῶμα ὥσπερ γραφίς κεντέειν δοκέει ἄλλοτε ἄλλῃ» κατὰ τὴν γνώμην τοῦ Φοησίου (Οἰκονομ. Ἰπποκρ. σελ. 332), ἣν ἡμεῖς ὀκνοῦμεν νὰ ἐγκρίνωμεν, ὀφείλει ν' ἀναγνωσθῇ γραφίῳ ἢ γραφείῳ κεντεῖσθαι. Πρβ. Γαλην. Τόμ. ΙΘ', σελ. 134 «Ραφίῳ: τῷ κεντη(τη)ρίῳ, ᾧ διακενοῦντες οἱ τεχνῖται τῶν τοιοῦτων (Γραπτέον ἴσως τῶν ἐσθήτων) ἐπιτηδεῖους ὅπας τῇ τοῦ λίνου διέρσει παρασκευάζουσι». Ὁ Λοβέκκιος μνημονεύσας ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Φρυνίχου (σελ. 90 κέξ.) τὴν τοῦ Φοησίου γραφὴν ἐπιφέρει «tutius erit γραφίσι». Ὑπολαμβάνεται δὲ τὸ γραφίον ὑποκοριστικὸν τοῦ γραφίς· ἀλλ' ὁ διὰ τοῦ Ι προενηνεγμένος τύπος δὲν δύναται καθ' ἡμᾶς νὰ ἔχη ὑπόστασιν, μόνος δ' ὁ διὰ τῆς διφθόγγου γεγραμμένος γραφεῖον φαίνεται συμφωνῶν τῇ φύσει καὶ ἀναλογίᾳ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης.

Ἐν τοῖς τοῦ Ὄρειθασίου Τόμ. Γ', σελ. 403 φέρεται «ὡς βελόνης παχεῖας ἢ γραφίου τὸ πέρασ», καθάπερ καὶ παρὰ τῷ Γαληνῷ Τόμ. Ι', σελ. 388 «ἐνθα δ' ἐκ βελόνης ἢ γραφίου διαίρεσις». Ἀλλ' ἐν πολλοῖς ἄλλοις τόποις τοῦ Γαληνοῦ ἐσώθη τὸ ὀρθῶς ἔχον, οἷον Τόμ. Β', σελ. 48 «γραφεῖα γοῦν οἶδά ποτε σιδηρᾶ πέντε κατὰ τὸ συνεχές ἀλλήλοις συναφθέντα». Τόμ. Γ', σελ. 592 «οἱ δὲ γραφείων πέρασι». Τόμ. Ε', σελ. 17 «καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξορύττουσι καὶ γραφείῳ κεντούσιν» καὶ Ἀδριανὸς αὐτο-

κράτωρ, ὡς φασι, γραφείῳ ἐπάταξεν εἰς τὸν ὀφθαλμόν ἕνα τῶν ὑπηρετῶν». σελ. 184 «ἀλλὰ κἂν γραφεῖον ἢ βελόνην ἢ τι τοιοῦτον ἕτερον». Τόμ. Ζ', σελ. 100 «ἐπὶ παιδὸς ἐθεασάμεθα νυγέντος γραφείῳ κατὰ τὴν κόρην». Τόμ. Γ', σελ. 390 «γραφείῳ γοῦν τινος ἐναγχος εἰς τὴν χεῖρα πληγέντος». Τόμ. ΙΓ', σελ. 889 «οἶαι πέρ εἰσιν αἱ βελόναι καὶ τὰ γραφεῖα τῶν παιδίων». Τόμ. ΙΗ', β', σελ. 957 «ὡς γραφείου περράτων».

Καὶ τὸ ἴδιον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ὑπάρχον ὄνομα γραφεῖα εὐρέθη διὰ τοῦ Ι γεγραμμένον παρ' Ἐπιφανίῳ Τόμ. Α', σελ. 358, 20 «ἀλλὰ καὶ τὰ παρὰ Ἰουδαίοις λεγόμενα γραφία ἦτοι στιχηρὰ βιβλία». Τὴν ὀρθὴν γραφὴν βλέπει τις ἐν Τόμ. Β', σελ. 52, 19 «ἀλλὰ δὲ μυρία παρ' αὐτοῖς πλασθέντα γραφεῖα τετύλμηται» καὶ σελ. 87, 6 «οὐ γὰρ ἀπηγόρευται παρ' αὐτοῖς νομοθεσία καὶ προφήται καὶ γραφεῖα τὰ καλούμενα παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις βιβλία» καὶ σελ. 87, 15 «παρ' αὐτοῖς γὰρ πᾶς ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται καὶ τὰ γραφεῖα λεγόμενα, φημὶ δὲ τὰ στιχηρὰ, κτέ.» καὶ Τόμ. Δ', σελ. 7, 23 «εἶτα ἄλλη πεντάτευχος τὰ καλούμενα γραφεῖα, παρὰ τισὶ δὲ ἀγιόγραφα λεγόμενα». Πρβ. καὶ Κλήμ. πρὸς Κορινθ. Α', 28 «λέγει γὰρ ποῦ τὸ γραφεῖον· ποῦ ἀφήξω καὶ ποῦ κρυθήσομαι ἀπὸ τοῦ προσώπου σου ;», κτλ.

Ὡς δὲ τὸ γραφεῖον πλημμυλῶς ἐνίοτε ἐκφέρεται ὑπὸ τῶν βιβλιογράφων διὰ τοῦ Ι, οὕτω καὶ τὸ σκαφεῖον, οἷον Ἰπποκράτ. Τόμ. Γ', σελ. 13 «δοκοῖο οἱ στελαιοὶ εἰσι τῶν σκαφίων» καὶ Πλούτ. Ἀράτ. 3 «οὐ παντάπασιν ἀρνέσται τὴν ἀδηφαγίαν καὶ τὸ σκαφίον» καὶ Πολυδεύκ. Ι', 129 «καὶ σκαπάνη καὶ σκάφισον» (Πρβ. καὶ Ἡσύχ. λ. σκαφίον καὶ Σχολ. Θεοκρ. Δ', 10). Ἐν τοῖς τοῦ Γαληνοῦ εἶνε γεγραμμένον Τόμ. ΙΗ', β',

σελ. 422 ἀπό τοις οἱ στείλαιοι εἰσι τῶν σκαφίων», ὡς καὶ ἐν τοῖς Ἱπποκρατείοις, ἀλλ' ἐν σελ. 423 κείται «ἠλίκον τε καὶ ὁποῖον τῶν σκαφίων εἰσὶν οἱ στείλαιοι· σκαφίας δὲ δηλονότι κέκληκε δι' ὧν σκάπτομεν τὴν γῆν, ἐν οἷς εἰσι καὶ αἱ καλούμεναι δίκελλαί, σμινύκας δ' αὐτάς ὀνομάζουσιν οἱ Ἀττικοί». Φανερόν δέ, νομίζομεν, ὑπάρχει ὅτι ἀντὶ τοῦ σκαφίας ἀναγκαιῶς ἔχει νὰ γραφῆ σκαφεῖα. Μεταβλητέον δὲ καὶ τὸ στείλαιοι εἰς τὸ στείλαιοι. Τοῦ ὑποκοριστικοῦ σκαφεῖδιον γίνεται μνεῖα ἐν τοῖς Ἐπιμερισμοῖς τοῦ Ψευδοδηροδιανοῦ σελ. 239 «Σὺν τούτοις καὶ ἀγγεῖδιον ἀπὸ τοῦ ἀγγεῖον καὶ σκαφεῖδιον ἢ δίκελλα ἀπὸ τοῦ σκαφεύς σκαφεύς». Πρβ. καὶ Ἐτυμ. Γουδ. σελ. 503, 7.

Ἐξ ὧν ἐν τοῖς ἐμπροσθεν εἶπομεν σφίσταται ἀποδεικνύεται ὅτι ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἐλέγετο γραφεῖον διὰ διφθόγγου, τὸ δὲ δι' ἀπλοῦ Ι προσηνεγμένον γραφίον οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ πλημμελής τῶν βιβλιογράφων ἀνάγνωσις. Συμπεραίνεται δ' ἀναγκαιῶς ὅτι ὁ ὁμοῖος τῷ γραφεῖω ὑπάρχων δηλοῦται διὰ τοῦ ἐπιθέτου γραφειοειδής, γραφειοειδής ἀπόφυσις, κτλ., οὗ ἐποιήσατο πάντως χρῆσιν καὶ ὁ Γαληνός. Οὐδὲν δ' ἡμῖν φροντιστέον ἂν ἐν τοῖς κώδιξιν αὐτοῦ εἶνε γεγραμμένον γραφειοειδῆ, γραφειοειδής, γραφειοειδής, ὡς ὅσον Τόμ. Β', σελ. 252 «κείται δὲ τὸ ὅστον τοῦτο κατὰ τὴν γραφειοειδῆ τοῦ πήχεως ἀπόφυσιν, ἣν ἔθος τοῖς ἀνατομικοῖς ὀνομάζειν στυλοειδῆ» καὶ σελ. 271 «κατασκέψῃ δ' ἐν τούτῳ καὶ τὴν γραφειοειδῆ τοῦ πήχεως ἀπόφυσιν, ἣν ποιεῖται κατ' εὐθὺ τοῦ μικροῦ δακτύλου· καλοῦσι δ' αὐτὴν οἱ ἀνατομικοὶ στυλοειδῆ» καὶ σελ. 745 «ἐν τούτῳ καὶ ἡ στυλοειδής ἀπόφυσις ἐστίν, ἣν ἐγὼ βελονοειδῆ τε καὶ γραφειοειδῆ καλῶ» καὶ Τόμ. Γ', σελ. 592 «ὑπόλοιποι δ' οἱ σμικροὶ πρὸς τὰς ρίζας τῶν ἐκρύσεων, ἃς οἱ μὲν ἀλεκτρούωνων πλήκτροις εἰκάζουσιν, οἱ

δὲ γραφειῶν πέρασι καὶ προσαγορεύουσι βαρβαρίζοντες στυλοειδής· ἐνεστὶ δ', εἰ βούλοιο, γραφειοειδής τε καὶ βελονοειδής ὀνομάζειν αὐτάς» καὶ Τόμ. ΙΗ', β', σελ. 958 «ἕτεροι δὲ δύο μύες ἐκ μὲν τῆς ρίζης ἄρχονται τοῦ γραφειοειδῆ, ἐμπεφύκασι δὲ κτέ.» Τὸν πληρέστερον τύπον βλέπει τις ἐν Τόμ. Γ', σελ. 852 «ἵνα περ αἱ στυλοειδής ἐκφύσεις· οὕτω γὰρ ἔθος ὀνομάζειν τοῖς ἀνατομικοῖς τὰ κατὰ ταῦτα τὰ μέρη λεπτὰ τῶν ὀστέων τῆς κεφαλῆς ἀποβλαστήματα· σοὶ δ' ἐξεστίν, εἰ βούλοιο, καλεῖν αὐτὰ γραφειοειδῆ τε καὶ βελονοειδῆ». Ἄν τὸ Ι μεταβληθῆ εἰς τὸ ΒΙ, ἀποκαθίσταται ὁ ὑγιῶς ἔχων τύπος· ἔγραψε δ' ὁ Γαληνός ἀναντιλέκτως σοὶ δ' ἐξεστίν, εἰ βούλοιο, καλεῖν αὐτὰ Σ γραφειοειδής τε καὶ βελονοειδής ποιούμενος τὴν ἀναφορὰν εἰς τὸ ἐκφύσεις, οὐχὶ εἰς τὸ ἀποβλαστήματα. Φέρεται δὲ καὶ ἐν τοῖς τοῦ Ὁρειβάσιου Τόμ. Γ', σελ. 403 «ἀπὸ τοῦ πέρατος ἐκατέρως αὐτῶν ἐκφύσεως ἐπὶ τὰς γραφειοειδῆς τῆς κεφαλῆς ἀπόφυσιν ἐκτείνεται». Πρβ. καὶ σελ. 398 «ἐν τούτῳ καὶ ἡ στυλοειδής ἀπόφυσις ἐστίν, ἣν ἐγὼ βελονοειδῆ τε καὶ γραφειοειδῆ καλῶ», ἀνθ' οὗ παρά τῷ Γαληνῷ κείται γραφειοειδῆ.

Τοῦ ἐπιθέτου στυλοειδής γίνεται μνεῖα καὶ ἀλλαχοῦ παρά τῷ Γαληνῷ, οἷον Τόμ. Β', σελ. 769 «ἐκ περιττοῦ δὲ τῷ πήχει ὑπάρχει καὶ ἡ καλουμένη στυλοειδής ἀπόφυσις διαθρομένη καὶ αὐτὴ πρὸς τὸν καρπὸν» καὶ σελ. 770 «περιφερῆς πῶς γινόμενη διαθροῦται πρὸς πῆχυν τε καὶ κερκίδα καὶ τὴν στυλοειδῆ ἀπόφυσιν, πλὴν ὅτι γληνοειδῆ κοιλότητι βραχεῖα τὴν στυλοειδῆ τοῦ πήχεως ἀπόφυσιν περιλαμβάνει τοῦ καρποῦ τὸ κατὰ τὸν μικρὸν δάκτυλον ὅστον» καὶ Τόμ. Γ', σελ. 166 «καὶ ἡ τῆς λεπτῆς τοῦ πήχεως ἀπόφύσεως, ἣν στυλοειδῆ καλοῦσι, πρὸς τὸ κατὰ τὸν μικρὸν δά-

κτυλον ὅστον τοῦ καρποῦ διάρθρωσις». Διὰ τὴν δ' ἀποδοκιμάζει ὁ Γαληνός τὸ ἐπιθέτον τοῦτο λέγων σοὶ δὲ γραφειῶν πέρασι καὶ προσαγορεύουσι βαρβαρίζοντες στυλοειδής; Διότι εἶνε οὐχὶ ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς λέξεως στυλος συντεθειμένον, ὡς πολλοὶ ὑπολαμβάνουσι ψευδοδοξοῦντες, ἀλλ' ἐκ τῆς Ῥωμαϊκῆς στύλος ἤγουσιν stylus ἢ κάλλιον stilus (=γραφεῖον). Πρβ. καὶ Δαρκευβέργην Ὁρειβάσιου. Τόμ. Γ', σελ. 702.

§ 5. Συσπειρῶμαι, συσπειράται, κτλ., οὐχὶ συσπειροῦμαι, συσπειροῦνται, κτλ.

Σύνθεσις ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς φωνῇ κατέστη τὸ συσπειροῦμαι, συσπειροῦνται, συσπειροῦνται, συσπειρώθη, συσπειρώθησαν, συσπειρωμένος καὶ συσπειρωμένοι, κτλ. Ἄλλ' ἐν τῇ παλαιᾷ γλώσσῃ ἐλέγετο ἀείποτε συσπειρῶμαι, συσπειράται, συσπειρῶνται, συσπειράθη, συσπειράθησαν, συσπειραμένοι καὶ συσπειραμένοι, κτλ. Ἄλλ' ἐν τῇ παλαιᾷ γλώσσῃ ἐλέγετο

Ἐκ τοῦ σπείρα ἐσχηματίσθη ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων τὸ σπειράω-ω καὶ σπειράομαι-ῶμαι, ὡς ἐκ τοῦ πείρα τὸ πειράω-ω καὶ πειράομαι-ῶμαι καὶ ἐκ τοῦ μοῖρα τὸ μοιράω-ω ἢ μοιράομαι-ῶμαι καὶ ἐκ τοῦ θήρα τὸ θηράω-ω καὶ θηράομαι-ῶμαι (Πρβ. καὶ ἀράομαι-ῶμαι καὶ ἀγοράομαι-ῶμαι). Περὶ ἤχθησαν δ' ἐκ τοῦ σπειρῶμαι τὰ ὀνόματα σπείραμα (Ἴων. σπείρημα) καὶ σπείρασις. Ἐκφέρεται δὲ καὶ μετ' ἄλλων προθέσεων τὸ ῥῆμα σπειρῶμαι, οἷον ἐνσπειρῶμαι καὶ παρασπειρῶμαι καὶ περισπειρῶμαι, καὶ μάλιστα μετὰ τῆς ΣΥΝ, οἷον συσπειρῶμαι.

Ἐρατοσθέν. σελ. 2, 20 Ἰλλ. «πέπε τε δὲ οἱ ζῶναι περιελάδες ἐσπείρητο». Νίκανδρ. Θερ. 457 «διώκει σπειρηθεῖς καὶ λοξὸν ὑποδράξῃ ὄμμασι λεύσσεων». Ὀππιαν. Ἀλ. εὐτ. Δ', 576 «καὶ ἀθρόα ἐσπείρηται». Λουκιαν. Φιλοφ. 22 «καὶ ἐπὶ τῶν ὄρων ἐ-

νίους ἐσπειραμένους». Παισαν. Φωκ. ΑΓ', 9 «δράκοντα δὲ ἰσχυρὴν ἔχειν τὴν φρουρὰν ἐσπειραμένον περὶ τὸ ἀγγεῖον». Σέξτ. Ἐμπειρ. σελ. 52, 29 «ἐν οἴκῳ σκοτεινῷ ποσῶς κειμένου σχοινοῦ ἐσπειραμένου». Δημήτρ. π. Ἐρμιν. 8 «ὡς περὶ τὰ θηρία συστρέψαντα ἐκὐτὰ μάχεται, τοιαύτη τις ἀνεῖνη συστρόφη καὶ λόγου καθάπερ ἐσπειραμένου πρὸς δεινότητα».

Σέξτ. Ἐμπειρ. σελ. 280, 16 «πολλῶν ἐσπειραμένων τῷ αὐτῷ φωλεῷ δρακόντων».

Ἀπολλόδ. Γ', ιδ', 6 «καὶ θεῶνται τῷ βρέφει παρεσπειραμένον δράκοντα». Ὁ Λοβέκκιος (Φρον. σελ. 204) μετέγραψε περισπειραμένον.

Λουκιαν. πῶς δεῖ ἱστορ. συγγρ. 29 «καὶ ἄλλους περισπειραθέντων αὐτοῖς ἀποπνιγῆναι καὶ συγκλασθῆναι». π. Διψ. 6 «ἐμπεφυκὸς αὐτῷ περισπειρᾶσθαι τῷ ποδί». Πλούταρχ. Κικέρ. 22 «τῶν μὲν ἡγεμονικωτάτων ἀνδρῶν κύκλω περισπειραμένων καὶ δορυφορούντων» (Πρβ. καὶ Ἀγισ. 31). Ἀπολλόδ. Β', δ', 2 «εἶχον δὲ αἱ Γοργόνες κεφαλὰς μὲν περισπειραμένας φολίσι δρακόντων». Διόδ. Σικελ. Δ', μθ', 3 «τὸν μυθολογοῦμενον ἄπνιον δράκοντα περισπειραμένον τὸ δέρος». Πορφύρ. παρ' Ἐύσειβ. Προπ. Εὐαγγ. Γ', ια', 26 «ὁ δὲ ὄφις περισπειράται». Πρβ. Σουῖδ. «Περὶ σπειραθεῖς περιπλακαῖς, περιελιχθεῖς. Ὁ δὲ εὐνοῦχος κατεκράτει τῶν βασιλείων καὶ περισπειράσμενος τὰς αὐλὰς συνσφιγγεν ἅπαντα, καθάπερ τις γενναῖος ὄφις, καθελίττων εἰς τὴν ἐκὐτοῦ χεῖράν. Περὶ Εὐτροπίου λέγει (ὁ Εὐνάπιος δηλ.)».

Πλάτ. Συμπ. σελ. 206, δ' «καὶ λυπούμενον συσπειράται καὶ ἀποτρέπεται». Ξενοφ. Κυρ. Παιδ. Ζ', ε', 6 «ἀεὶ δὲ οὕτω συσπειράθησαν». Ἀναβ. Α', ἦ, 21 «συσπειραμένην ἔχων τὴν τῶν σὺν αὐτῷ

καὶ τὸ σπειρασθαι ἤτοι σπαργανουσθαι, συ-
σπίγγεσθαι, ἐκείθεν καὶ τὸ σπείρον» (Πρβ.
καὶ σελ. 1532, 19. σελ. 1534, 3. σελ.
1538, 54. σελ. 1558, 24. σελ. 1570,
58. σελ. 1745, 61. σελ. 1890, 8 καὶ
σελ. 1956, 42).

Τὰ ὑπὸ τοῦ Εὐσταθίου γεγραμμένα με-
τέχουσι πλημμελείας τινὸς καὶ παραχῆς.
Τὰ ὀνόματα σπείρα καὶ σπείρον εἶνε μὲν
συγγενῆ, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἰσοδύναμα. Ἐσχη-
ματίσθη δ' ἐκ μὲν τοῦ πρώτου τὸ ῥῆμα
σπειράω-ω καὶ σπειρόμαι-ωμαι, ἐκ δὲ
δευτέρου τὸ σπειρώω-ω καὶ σπειρόμαι-
οῦμαι, ἅτινα ἀναγκαιῶς ἔχει ἀκριβῶς νὰ
διαστῆλθωσι.

Περὶ τοῦ σπείρον ποιεῖται λόγον καὶ ὁ
Πολυδεύκης Ζ', 78 «ἐκαλεῖτο δὲ τις Ἄθη-
νησιν ἱμυτιόπωλις ἀγορά· ἢ δ' αὐτὴ καὶ
σπειρόπωλις· σπείρα γάρ οὐ τὰ ῥάκη μόνον
ἀλλὰ καὶ τὰς ἀμείνους ἐνοιε καλεῖν ἠξίουεν
ἐσθῆτας». Πρβ. καὶ Ἡσύχ. καὶ Ἀπολλών.
Σοφιστ. Λεξ. Ὀμηρ. σελ. 144, 4.

§ 6. Ἐπιδιάδοχοι ἀντὶ τοῦ διάδοχοι
διαδόχων εἶνε λέξεις τοῦ Ἀσωπίου ἤτοι
λέξεις ἄστοχοι καὶ ἀπόβλητοι.

Ἐν τῷ περὶ τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου
λόγῳ τοῦ μακαρίτου Ἀσωπίου ἀναγινώ-
σεται σελ. 56 «Οἱ μετέπειτα ὅμως διά-
δοχοι καὶ ἐπιδιάδοχοι, κακοὶ γενόμενοι,
κατήσχυναν τὴν ἀρχὴν ἐκείνου» καὶ σελ.
64 «οἱ διάδοχοι καὶ ἐπιδιάδοχοι αὐτοῦ,
αἵτινες, χάρις εἰς τὰς συνετάς ἐκείνου δια-
τάξεις, διετήρησαν μέχρι τινὸς ἀρχὴν καὶ
ἀξιοπρέπειαν» καὶ σελ. 68 «Πάντες σχε-
δὸν οἱ διάδοχοι καὶ οἱ πλεῖστοι τῶν ἐπιδι-
αδόχων ἐκληρονόμησαν τὴν φιλομάθειαν τοῦ
μεγάλου τούτου ἀνδρός». Παρατηρηθῆτω
δ' ἐν παρόδῳ καὶ τὸ ἀνδέστατον «χάρις εἰς
τὰς συνετάς ἐκείνου διατάξεις».

Οἱ διαδεξάμενοι τὸν μέγαν Ἀλέξανδρον
ἐκαλοῦντο ἢ οἱ διάδοχοι τοῦ Ἀλεξάνδρου

καὶ οἱ (τοῦ) Ἀλεξάνδρου διάδοχοι ἢ ἀπλῶς
οἱ διάδοχοι ὡς τοῖς πᾶσι γνωστοὶ καθε-
στῶτες διὰ τὸν πολὺν περὶ αὐτῶν ἐν τῇ
ἱστορίᾳ λόγον ἢ ὡς οἱ ἐπιφανέστατοι καὶ
μόνοι τρόπον τινὰ διάδοχοι ὄντες.

Διονύσ. Ἀλικαρν. Ῥωμ. Ἀρχ. σελ. 125
αὐτὴ διέμεινε ἕως τῆς Μακεδόνων δυνα-
στείας τῆς κατὰ τοὺς διαδόχους τοῦ Ἀλε-
ξάνδρου γενομένης». Ἀθήν. σελ. 54, α αἰεὶ
δὲ οὗτος τῶν Ἀλεξάνδρου διαδόχων». σελ.
184, β' «διὰ τὰς γενομένας συνεχεῖς κινή-
σεις ἐν τοῖς κατὰ τοὺς Ἀλεξάνδρου διαδό-
χους χρόνοις». Πλούταρχ. Δημητρ. 3 «ὡστ'
ἀγάλλεσθαι τὸν μέγιστον τῶν Ἀλεξάνδρου
διαδόχων καὶ προσβύτατον» καὶ 5 «τὸν
πᾶσι τοῖς Ἀλεξάνδρου διαδόχοις πρὸς ἀλ-
λήλους ὄντα συνεχῆ πόλεμον». Ἡρωδιαν.
Ἱστορ. Α', γ', 2 «τοῦτο δὲ αἱ τῶν Ἀλε-
ξάνδρου διαδόχων ἐς τοὺς ὑπηκόους ὕβρεις
τε καὶ βίαι». Στράβ. σελ. 623 «ἦν μὲν δὴ
τὸ Πέρσημον Λυσιμάχου γαζοφυλάκιον τοῦ
Ἀγαθοκλέους, ἐνὸς τῶν Ἀλεξάνδρου δια-
δόχων». Ἐν σελ. 302 φέρεται «ὅτε Δρο-
μιχαίτης κατὰ τοὺς διαδόχους ἦν τοὺς Ἀ-
λεξάνδρου Γετῶν βασιλεῦς· ἀλλ' ὑποπτοὶ
τῷ Κραμήρῳ ἐφάνησαν αἱ λέξεις τοῦς Ἀλε-
ξάνδρου ὡς ἀτοπώτατα μεταξὺ τοῦ ἦν καὶ
τοῦ Γετῶν τεθειμένα. Καὶ ὁ Μεινέκιος δὲ
καὶ ὁ Κόβητος (Μνημοσ. 1876, σελ. 177)
περιέγραψαν αὐτὰς ξένης χειρὸς προσθήκην
ὑπολαβόντες.

Πλούταρχ. Δημητρ. 18 «ἐπενείματο δ'
οὕτω τὸ πρᾶγμα τῷ ζήλῳ τοὺς διαδόχους».
Συγκρ. Δημ. καὶ Ἀντων. 1 ἀμέγιστον ἰ-
σχύσαντος Ἀντιγόνου τῶν διαδόχων». Διόδ.
Σικελ. ΙΗ', β', 1 «ὧν ἦν ἡγούμενος Ἰερῶ-
νυμος ὁ τὰς τῶν διαδόχων ἱστορίας συγ-
γραφῶς». Πρβ. 3 Ἰώσηφ. Ἀρχ. ΙΒ', 1.

Λέγεται δὲ καὶ οἱ Ἀλεξάνδρον διαδε-
ξάμενοι, οἷον Στράβ. σελ. 593 «ἔδοξε γὰρ
εὐσεβῆς εἶναι τοὺς Ἀλέξανδρον διαδεξαμέ-

νοὺς ἐκείνου πρότερον κτίζειν ἐπωνύμους
πόλεις». Πρβ. καὶ Διόδ. Σικελ. ΙΗ', α, 6
«αὕτη δὲ τὰ τοῖς διαδεξαμένοις τὴν τούτου
(τοῦ Ἀλεξάνδρου) βασιλείαν πεπραγμένα
περιέχουσα κτλ.» καὶ Πολύβ. Θ', κθ', 1 καὶ
λδ', 4 καὶ ΙΖ', γ', 6.

Οἱ παῖδες δ' ὅμως τῶν διαδόχων ἦτοι οἱ
διάδοχοι τῶν διαδόχων δὲν ὠνομάζοντο ἐπι-
διάδοχοι, ὡς ὁ Ἀσώπιος προσαγορεύει αὐ-
τούς, ἀλλ' ἐπίγονοι ἅτ' ἐπιγενόμενοι τοῖς
διαδόχοις καὶ διαδεξάμενοι αὐτούς.

Διόδ. Σικελ. Α', γ', 3 «οἱ μὲν γὰρ εἰς τὰς
Φιλίππου πράξεις, οἱ δ' εἰς τὰς Ἀλεξάνδρου,
τινὲς δ' εἰς τοὺς διαδόχους ἢ τοὺς ἐπιγόν-
ους κατέστρεψαν τὰς συντάξεις». Στράβ.
σελ. 736 «τοῦτον δὲ καταλύσας Ἀλέξαν-
δρος αὐτὸς ἤρξε δώδεκα ἔτη εἶτ' εἰς πλείους
τοὺς διαδεξαμένους καὶ τοὺς ἐπιγόνους τού-
των μερισθεῖσα ἢ ἡγεμονία τῆς Ἀσίας διε-
λύθη». Ἀππιαν. Προομ. 10 «ἀλλὰ πάντα
ἐς τοὺς ἐπιγόνους αὐτῶν συνετρίφθη φθα-
ρέντων ἐς ἀλλήλους». Διονύσ. Ἀλικ. Ῥωμ.
Ἀρχ. σελ. 17 «τὴν Ῥωμαϊκὴν ἀρχαιολο-
γίαν ἐπιδραμόντος Ἰερωνύμου τοῦ Καρδια-
νοῦ συγγραφῆς ἐν τῇ περὶ τῶν ἐπιγόνων
πραγματεία». Σουῖδ. «Νύμφις Νύμφιδος—
Περὶ Ἀλεξάνδρου καὶ τῶν διαδόχων καὶ ἐ-
πιγόνων βιβλία ΚΔ'».

Ὀλίγους δ' ἴσως λανθάνει ὅτι ἐπίγονοι
ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἐκαλοῦντο καὶ οἱ παῖδες
τῶν ἐπτὰ ἐπὶ Θήβας.

Πίνδαρ. Πυθιον. Η', 41 «ὀπότ' ἀπ' Ἄρ-
γεος ἤλυθον δευτέραν ὁδὸν ἐπίγονοι». Πρβ.
καὶ Ἡρόδ. Δ', 32 «ἀλλ' Ἡσιόδῳ μὲν ἐστὶ
περὶ Ὑπερβορέων εἰρημένα, ἐστὶ δὲ καὶ Ὁ-
μήρῳ ἐν Ἐπιγόνοισι, εἰ δὴ τῷ ὄντι γε Ὁ-
μήρος ταῦτα τὰ ἔπεα ἐποίησεν καὶ Ἡσ. καὶ
Ὁμ. Ἀγῶν. σελ. 324, 2 Γοιτλ.

Στράβ. σελ. 325 «μετὰ τὴν (τῶν) ἐπι-
γόνων ἐπὶ τὰς Θήβας στρατείαν» (Πρβ. καὶ
σελ. 462).

Διόδωρ. Σικελ. Δ', ξζ', 1 «οἱ μὲν οὖν
ἐπτὰ ἐπὶ Θήβας τοιοῦτον τὸ πέρας ἔσχον·
οἱ δὲ τούτων παῖδες ἐπίγονοι ὀνομασθέντες
τὸν τῶν πατέρων θάνατον ἐπεξιόντες ἔγνω-
σαν στρατεῦναι κοινῇ ἐπὶ τὰς Θήβας» (Πρβ.
καὶ Δ', ξζ', 1).

Ἀπολλόδ. Γ', ζ', 2 ἀμετὰ δὲ ἔτη δέκα
οἱ τῶν ἀπολομένων παῖδες κληθέντες ἐπί-
γονοι στρατεῦναι ἐπὶ Θήβας προηροῦντο»
(Πρβ. καὶ Δ', θ', 13).

Πausαν. Θ', θ', 4 «ἐπειδὴ δὲ οὐ πολλοὺς
ὑστερον ὁμοῦ Θεράνδρῳ στρατεύουσιν ἐπὶ
τὰς Θήβας οὐς ἐπιγόνους καλοῦσι Ἑλλη-
νες καὶ Θ', κέ, 7 «κατὰ δὲ τὴν ἐπιγόνων
στρατείαν καὶ ἄλλωσιν τῶν Θηβῶν κτέ.»
(Πρβ. καὶ Ι', ι, 4 καὶ κέ, 7).

(ἀκολουθεῖ)

ΑΙ ΤΕΡΨΕΙΣ ΚΑΙ ΤΑ ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

Ὁ ἄνθρωπος σύγκειται ἀπὸ δύο μέρη, τὴν
ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα, βεβαίως ὁμοῦ συνδε-
δεμένα, ἀλλ' ὀλκτελῶς τὸ ἐν τοῦ ἄλλου
διάφορα. Ἐκάτερον ἔχει ἴδια πλεονεκτή-
ματα καὶ τὰς ἰδιαιτέρας αὐτοῦ τέρψεις. Ἡ
ἀγαθότης τῆς θείας προνοίας μᾶς ἔδωκε τὰς
ἐξωτερικὰς αἰσθήσεις, διὰ νὰ χρησιμοποιοῦ-
νται, καὶ μᾶς ἐχορήγησε τὰ μέσα τῆς
χρησιμοποίησεως τούτων κατὰ διαφόρους 3
ποικίλους τρόπους. Καθ' ὅσον μόνον ἡμεῖς ἀ-
πολαμβάνομεν τὰς τέρψεις ταύτας κατὰ τοὺς
κανόνες τῆς φρονήσεως καὶ τοῦ καθήκοντος 3
ζηρῶμεν τοῦτο εἰς τὴν μετριότητα τῶν ἡμε-
τέρων ἐπιθυμιῶν καὶ εἰς τὴν ἀποχὴν ἀπὸ

πάσης βλάβης κατὰ τοῦ πλησίον μας, ἐκπληροῦμεν μᾶλλον, παρά ματαιοῦμεν τὸν σκοπὸν τῆς ὑπάρξεώς μας. Ἄλλ' ἡ ἰδία καλοκάγαθος Πρόνοια ἐπροίκισεν ἡμᾶς ἐπίσης μὲ ἀνωτέραν φύσιν, ἥτοι μὲ λογικὴν καὶ αἰσθησεις, μὲ ιδιότητος πολὺ ὑψηλότερας τάξεως, καὶ ἐπέτρεψεν ἀπολαύσεις τελειότερας παρά ἄλλα ζῶα, ἐν οἷς τὸ σωματικὸν σχῆμα δύναται νὰ διακονήσῃ, καὶ διὰ τῆς ἐπιδιώξεως τοιούτων ὄφελων μᾶλλον, παρά διὰ τῶν ἡδονουσῶν σωματικῶς, ἐκπληροῦμεν τὸν ὕψιστον σκοπὸν τῆς ἡμετέρας πλάσεως, καὶ ἐπιτυγχάνομεν τὴν παροῦσαν καὶ μέλλουσαν ἰσχυροποιήσασθαι. Τὰ πράγματα ταῦτα λέγονται συχνά, ἀλλὰ μόλα ταῦτα δὲν εἶναι οὔτε τὰ ἥττον ἀληθῆ, οὔτε τὰ ἥττον ἄξια βαθείας μελέτης. Ὡς παρατηρήσωμεν τὴν πρακτικὴν αὐτῶν ἐφαρμογὴν εἰς τὰς ἐνασχολήσεις καὶ τὰς ἀπολαύσεις ὄλων τῶν κλάδων τῆς κοινωνίας, ἀρχόμενοι ἀπ' ἐκείνων, ἅτινα παρασκευάζουσι τὴν μεγάλην προαγωγὴν ἐκάστης κοινωνίας, τὰς ὀργώσας τάξεις, δι' οἵων δήποτε ὀνομάτων καὶ ἂν αὐταὶ κληθῶσιν, ἐπαγγέλματα, τέχναι, ἐμπόρια, χειρωναξίαι, ἢ κοιναὶ ἐργασίαι.

Τὸ πρῶτον ἀντικείμενον ἐπὶ τοῦ ὁποίου πρέπει ν' ἀσχοληθῇ πᾶς ἄνθρωπος εἶναι περὶ τῆς ὑπάρξεως καὶ τῶν ἀναγκῶν αὐτοῦ· ὅλας τὰς λοιπὰς φροντίδας πρέπει νὰ ποιῇ ἐκποδῶν πρὸ τούτου. Τὰς ὥρας τὰς ὁποίας οὗτος δαπανᾷ διὰ τὴν σπουδὴν, πρέπει νὰ ἀφίη μετὰ τὴν περὶ συντηρήσεως ἐργασίαν. Ἡ ἀνεξαρτησία του, ἀνεῦ τῆς ὁποίας δὲν δύναται νὰ ὀνομασθῇ ἄνθρωπος ἀπαιτεῖ πρὸ παντός ἄλλου τὸ μέσον τῆς ἑαυτοῦ ἐξασφαλίσεως, καὶ τοῦτο, δι' ὑπαρξίν εὐάρεστον, ἐξαρτᾶται ἀπ' ἑαυτοῦ, πρὸ τοῦ νὰ τῷ ἐπιτραπῇ δικαίως νὰ τύχῃ οὔτε τῶν αἰσθητικῶν οὔτε τῶν ψυχικῶν ἀπολαύσεων. Καὶ τὸ πλεῖστον τούτου μέρος οὗτος μαθαίνει ἀνα-

λόγως τῶν προόδων τὰς ὁποίας κάμνει εἰς τὰς ἐπιστήμας, τοσοῦτον μᾶλλον θέλει ἐκτιμᾷ τὴν ἀνεξαρτησίαν ταύτην, καὶ τοσοῦτον μᾶλλον θέλει ἀσπάζεσθαι τὴν βιομηχανίαν καὶ τὴν ἐξίν εἰς τὴν τάξιν τῆς ἐργασίας, ἀφ' ὧν δύναται ν' ἀσφαλίσῃ τὸν πρῶτιστον τοῦτον πόθον.

Παρατηρεῖται ἀληθῶς ὅτι αἱ πρόοδοι τὰς ὁποίας κάμνει εἰς τὰς ἐπιστήμας θέλουσι τὸν συντρέχει εἰς τὰς συνήθεις ἐργασίας του, εἰς τὴν κυριωτάτην ἐνασχολήσιν τῆς ζωῆς παντός ἀνθρώπου. Ὑπάρχουσι δυστυχῶς ἐμπόρια καὶ ἀσχολίαι ἐν αἷς δὲν θέλει διδαχθῆ ὠφέλιμα μαθήματα ἐκ τῆς μιᾶς ἢ ἄλλης ἐπιστήμης. Εἰς πόσας τάξεις ἐργατῶν δύναται νὰ ᾗ χρήσιμος σπουδὴ τις μηχανικῆς φιλοσοφίας! εἰς πόσους ἄλλους ἢ χημεία κάμνει δοκιμᾶς κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ἀναγκαίαις! Ἐκαστος διὰ μιᾶς ἀκτιῶνος παρατηρεῖ ὅτι εἰς τοὺς μηχανικοὺς, τοὺς ὀρολογοποιούς, τοὺς κατασκευαστὰς τῶν ἐργαλείων, τοὺς γυαφῆς, εἰς τοὺς χρωματιστὰς αἱ ἐπιστήμαι αὐταὶ εἰσι πολὺ χρήσιμοι ἂν ὄχι πολὺ ἀναγκαίαι· ἀλλὰ οἱ ξυλουργοὶ καὶ οἱ κτίσται ἐπίσης βεβαίως εἰσὶν ἠναγκασμένοι, διὰ νὰ καταμετρῶσι, νὰ γνωρίζωσι μέτρα τὰ ὁποία διδάσκει αὐτοὺς ἢ μαθηματικὴ, καὶ τίνι τρόπῳ νὰ ἐκτιμῆσωσι τὴν δύναμιν τῆς ξυλείας, τῶν τοίχων, καὶ τῆς ἀψίδος τὰ ὁποία μανθάνουσιν ἀπὸ τὴν πρακτικὴν μαθηματικὴν, καὶ ἐκεῖνοι οἵτινες ἐργάζονται εἰς διάφορα εἶδη μετάλλων, εἰσὶ βέβαιοι ὅτι εἰσὶν ἐμπειρότεροι εἰς τὸ ἐμπόριον των, ὡς γινώσκοντες τὴν φύσιν αὐτῶν τῶν πραγμάτων, καὶ τὴν (σχέσιν) συγγένειαν αὐτῶν πρὸς ἀμφοτέρω, τὴν θερμότητα καὶ τᾶλλα μέταλλα, καὶ ὅτι διὰ τοῦ αἰρίου καὶ τοῦ ὑγροῦ συμμειγνύονται. Ναί, ὁ γεωργὸς ἢ ἡμεροκαματάρης ὁπόταν ἀνήκει εἰς κύριον ἢ καταγίνεται εἰς τὰς ἀσχολίας τῆς ἰδίας καλύβης του, πρέπει νὰ ἐξάγῃ μεγάλην ὠ-

φέλιαν· βεβαίως κατ' ἀμφοτέρα εἶναι καλλίτερος ἐργάτης, καὶ μᾶλλον οἰκονόμος, ἐπομένως ἐπιτηδειότερος ἀγρότης, ἐὰν γνωρίζῃ ὀλίγα πράγματα περὶ τῆς φύσεως τῆς γῆς καὶ τῶν κόπρων, τὰ ὁποία ἢ χημεία διδάσκει, καὶ ὀλίγα περὶ τῶν ἔξεων τῶν κτηνῶν, καὶ τῆς ποιότητος καὶ τῆς αὐξήσεως τῶν φυτῶν, τὰ ὁποία διδάσκειται ἀπὸ τὴν φυσικὴν ἱστορίαν καὶ τὴν χημείαν ὁμοῦ. Αὕτη λοιπὸν εἶναι ἡ πρώτη χρῆσις τῆς ἐκμάθησεως τῶν πρῶτιστων στοιχείων τῆς ἐπιστήμης, καθιστᾷ τοὺς ἀνθρώπους ἐμπειροτέρους, ἐπιτηδειότερους καὶ χρησίμους εἰς τὰ ἰδιαίτερα εἶδη τῆς ἐργασίας, δι' ἧς οὔτοι δύναται νὰ κερδαίνωσι τὸν ἄρτον των, καὶ δι' ἧς δύναται ἡδέως νὰ ἀπολαμβάνωσι μετὰ τὴν ἀπόκτησιν.

Ἄλλὰ καὶ ἄλλη τις ὠφέλεια ἐκ τῆς τοιαύτης μᾶθησεως προκύπτει διὰ τοὺς τεχνήτας· εἰς ἕκαστον ἄνθρωπον δίδει τὴν εὐκαιρίαν, ἀναλόγως τῶν φυσικῶν αὐτοῦ προτερημάτων, νὰ προάγῃ τὴν τέχνην ἐν ἧ ἔργάζεται, καὶ νὰ ἀνακαλύπτῃ εἰς τὰς σχετικὰς ἐπιστήμας. Μὲ ὀλίγας λέξεις μεγάλα ἀνακαλύψεις ἐγένοντο ἐκ τύχης καὶ ἀπὸ ἀπλοῦς ἀνθρώπων, καὶ πλείοτεροι παρ' ὅσον γενικῶς ὑποτίθεται. Κοινῶς λέγεται περὶ τῆς ἀτμομηχανῆς ὅτι, ὀκνηρὸς τις παῖς διωρισμένος νὰ ἀνοίγῃ καὶ νὰ κλείῃ μίαν ὀπήν, παρετήρησεν ὅτι ἡ δύνατο νὰ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὴν φροντίδα τοῦ νὰ προσέχῃ καὶ νὰ ἐπιτηρῇ αὐτήν, κλείων αὐτήν διὰ σφηνὸς (βουλωμάτος) ἀπὸ τὸ μέρος τῆς μηχανῆς τὸ ὁποῖον ἤρχετο εἰς τὴν θέσιν τοῦ ὀρισμένου χρόνου, κατὰ συνέπειαν τῆς γενικῆς κινήσεως. Τοῦτο εἶναι δυνατόν, ἀναμφιβόλως, μολοντί τίποτε πολὺ βέβαιον δὲν εἶναι γνωστὸν περὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης. Πλὴν αἱ πρόοδοι ἀξιολόγου τινοῦ, σπανίως τρώντι εὑρίσκονται τοσοῦτον εὐκόλως, καὶ τολμηρῶς ἄλλο τι δεῖγμα αὐτοῦ δύναται νὰ ὀνομασθῇ σπου-

δαία ἀνακάλυψις πρᾶγμα τόσον καθαρῶς τυχαῖον. Ἐν γένει ταῦτα κατωρθώθησαν ἀπὸ ἀνθρώπους ἰκανῆς πείρας, οἵτινες διηρῆθησαν ταῦτα. Ἡ τελειοποίησις τῆς ἀτμομηχανῆς ἐκ μέρους τοῦ Οὐότς¹ ἀπετελέσθη ἀπὸ τὴν ἐμπειροτάτην ἔρευναν τῶν μαθηματικῶν μηχανικῶν, καὶ χημικῶν ἀληθειῶν. Ὁ Ἄρ-κουράϊτ² ἀφιέρωσε πολλὰ ἔτη, πέντε τοῦλάχιστον, εἰς τὰς ἀνακαλύψεις τῶν κλωστικῶν μελετῶν του, καὶ ἦν ἄνθρωπος ἐντελῶς εὐδῆμων εἰς πᾶν ὅ,τι ἐσχετιζέτο μὲ τὴν κατασκευὴν τοῦ μηχανισμοῦ· εἰς πᾶσαν στιγμὴν ἐξήταξε τοῦτον καὶ ἐγνώριζε τὰς ἐνεργείας ἐκάστου μέρους, καίτοι μὴ ἔχων οὐδεμίαν ἐπιστημονικὴν ἐκπαίδευσιν. Ἐὰν οὗτος εἶχεν ἐκπαιδευθῆ, ἠθέλομεν ὀφείλει αὐτῷ πολλὰς ἐπιστημονικὰς ἀνακαλύψεις ὡς ἐπίσης καὶ πρακτικὰς ἐπιτυχίας. Αἱ ὠραιόταται καὶ ὠφελιμώταται ἀνακαλύψεις τῶν τελευταίων χρόνων, ἢ λαμπὰς τῆς ἀσφαλείας, ὑπῆρξεν ἡ ἀμοιβή τῶν στοιχείων τῶν φιλοσοφικῶν πειραμάτων τῶν φιλοπονηθέντων παρὰ τοῦ κυρίου Δαβιδὸς Χόμφρεϋ³ ὅστις κατέγινεν εἰς πάντα κλάδον τῆς χημικῆς ἐπιστήμης. Ἄλλ' εἰς τὴν βραδύτητα τῶν τυχαίων ὀφείλεται ἢ ἀνακάλυψις, ἢ τις βεβαίως ἀξίζει τὸν κόπον ἐκείνων οἵτινες σταθερῶς εἰργάσθησαν εἰς τὰς μερικὰς ἐργασίας πρὸς ἀπόκτησιν τῶν ἐρευνηθειῶν γνώσεων, ἐπειδὴ τὰ τούτων τυχαῖα εἰσὶν ἀνωτέρα τῶν λαῶν ὅσοι ἐξήτασαν τὴν μάθησιν ταύτην ὅπως εὐδοκίμησωσιν ἐπὶ νέων καὶ χρησίμων ἰδεῶν. Οὔτοι εὐρίσκονται πάντοτε εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ παραδέχωνται ὅ,τι ἀτελές ἢ ὅ,τι δυσκόλως ἐφαρμόζεται ὡς ἀναγόμενον εἰς παλαιὰς μεθόδους, καὶ οὔτοι εὐρίσκουσιν ἐτοιμὰς τὰς ἐπελθούσας βελτιώσεις. Οὗτος λοιπὸν εἶναι ὁ δεῦτερος τρόπος τοῦ σπουδάζειν τὰς ἐπιστήμας, διευκολύνει τοὺς ἀνθρώπους νὰ τελειοποιῶνται εἰς τὰς

τέχναις καὶ ἀνακαλύψεις εἰς τὴν φιλοσοφίαν ἤτις ὠφελεῖ ἑαυτοὺς καὶ τὸν κόσμον.

Τώρα, ταυτὰ εἰσι τὰ πλεονεκτήματα τῆς μαθήσεως, ἀλλὰ τὸ τρίτον ὄφελος εἶναι, ὡς ὀρθῶς παρατηρήθη, ἐπίσης πρακτικὸν ὡς τὰ ἄλλα δύο· ἢ ἐκ τῆς καλῆς ἐκβάσεως προελθούσα εὐχαρίστησις ἄνευ παρατηρήσεως τίνος ἐπὶ ἰδίων ἡμῶν σωματικῶν ἀπολαύσεων, καὶ αἱ ἀσχολίαι αὐταὶ καθ' ὅλας τὰς κλάσεις, τοῦ νωθοῦ ὡς ἐπίσης τοῦ ἐπιδεξίου, ἐὰν ὄντως δὲν ἐκτιμᾶται ἰδίως παρ' ἐκείνων οἵτινες ἔχουσι τὴν ἀνεκτίμητον εὐτυχίαν νὰ ἔχωσι τὸν χρόνον εἰς τὴν διάθεσίν των. Ὅτι πᾶς ἄνθρωπος δύναται νὰ εὐχαριστῆται εἰς τὴν ἐπέκτασιν τῶν γνώσεών του ἐπὶ τῶν ἀντικειμένων τῆς ἐπιστήμης, ἔσται πρόδηλον ἐκ τῶν ὀλίγων ἀπλῶν παρατηρήσεων.

Ἀναλογιζόμεθα ὅπως μέρος τῶν ἀναγνωστῶν μεταξὺ τῶν ἀμαθῶν ἀνθρώπων ὅλων τῶν ἐπιστημῶν ἀναφερομένων ἐπὶ ὑποθέσεων ὅπως ἀσχέτων πρὸς ἐνδιαφέρον ἢ τελειοποιήσιν προκύπτουσιν ἐκ τῆς ἐρεύνης τῶν σπουδῶν. Πᾶς τις εὐχαριστεῖται ἐκ τῆς ἀναγνώσεως ἱστορίας τινός· ἐν μυθιστόρημα τέρπει τινάς, καὶ εὐχάριστόν τι διήγημα διασκεδάζει ἄλλους. Ἄλλ' οὐδεμία ὠφέλεια ἐκτὸς τῆς τέρψεως προκύπτει ἐκ τούτου. Ἡ φαντασία ἐκορέθη, καὶ ἡμεῖς ἐκουσίως δαπανῶμεν ἰκανὸν διάστημα χρόνου καὶ ὀλίγα χρήματα μᾶλλον διὰ τὴν τέρψιν ταύτην, παρὰ διὰ νὰ μείνη τι εἰς ἡμᾶς, ἢ ἄλλη τις σωματικὴ ἀπόλαυσις μετὰ δαπανηθέντα κόπον· τοιοῦτοτρόπως ἀναγινώσκουσαν ἐφημερίδα μὲ κανένα σκοπὸν τελειοποιήσεως καὶ κέρδους ἐκ τοῦ μανθάνειν τὰ νέα, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐνδιαφέρει καὶ εὐχαριστεῖ ἡμᾶς νὰ μανθάνωμεν τὰ συμβαίνοντα· ἢ εὐχαρίστησις αὕτη αὐξάνει ἐπὶ πολὺ, ὅταν ἢ παράστασις ἦναι ἰκανὴ νὰ διεγείρῃ τὸ θάμβος καὶ τὴν ἐκπληξιν. Πλείστοι ὅσοι ἄνθρωποι, εὐρίσκοντες εὐχαρίστησιν εἰς τὴν ἀνάγνωσιν

φανταστικῶν μύθων, τοὺς ὁποίους γνωρίζουσι ὅτι εἰσι ψεῦδη, ἠδέως τέρπονται ἢ μᾶλλον ἀσχολοῦνται μετὰ ἰσχυρῶν συγκινήσεων ἐκ τῆς διεγερθείσης φρίκης ἀπὸ στιγμιαίαν πίστιν ἐπ' ἐλάχιστον διαρκῆ. Τοιαύτη ἀνάγνωσις εἶναι ἐξευτελεστικὴ τις ἀπόλεια τοῦ πολυτίμου χρόνου, καὶ καταλήγει εἰς ἐπιβλαβὲς τέλος ἐπὶ τῆς αἰσθήσεως καὶ κρίσεως. Ἡ δὲ ἀληθὴς ἱστορία φοβεροῦ ἀμαρτήματος, ὡς δολοφονίας καὶ οἰκτρᾶς ἀποτυχίας, ναυαγίων, δὲν εἶναι πολὺ πλέον διδακτικά. Εἶναι προτιμότερον νὰ ἀναγινώσκῃ τις ταῦτα, παρὰ νὰ κἀθηται χαίνων ἐξ ὀκνηρίας· πολὺ προτιμότερον παρὰ νὰ κἀθηται μεθύων ἢ κυθεύων, ἄτινα, ἅμα φθᾶσιν εἰς ὑπερβολὴν, εἰσὶν ἀμαρτήματα αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ καὶ γεννώσιν ἄλλα πλείονα. Ἄλλ' αὕτη εἶναι σχεδὸν, ὅσον δύναται νὰ εἴπῃ τις, τοσοῦτο ματαια ὅσον καὶ ἀνωφελὴς ἀνάγνωσις. Ἐὰν τοῦτο ἦναι τέρψις εὐχαριστοῦσα τὴν περιέργειαν, διὰ νὰ γνωρίζωμεν κατὰ πόσον κατέστημεν ἀμαθεῖς ἐκ τούτου, ἐπειδὴ ὅλοσχερῶς τὰς ἡμῶν αἰσθήσεις ὑπεβάλομεν εἰς θαυμασμόν, ἀπομακρύνει ἀπὸ τοὺς σπουδαστάς της τὸ πόσον καθαρὰν τέρψιν ταύτης τῆς λίαν εὐεργετικῆς προξενεῖ ἢ φυσικὴ ἐπιστήμη. Ἄναμιμνήσκουσι παραδόξους τινάς ἀνακαλύψεις τῆς μηχανικῆς φιλοσοφίας. Ὅπως ἂν θαυμάστοι εἰσὶν οἱ νόμοι οἱ κανονίζοντες τὴν κίνησιν τῶν ὑγρῶν! Ὑπάρχει τι εἰς τὰ ἀνωφελῆ βιβλία τῶν μύθων καὶ τῶν φρικῶν κινουῦν, μᾶλλον τὸν θαυμασμόν παρὰ τὸ πραγματικὸν, ὅτι ὀλίγα λίτραι ὕδατος ἐντέχνως πιεζομένου ἄνευ οὐδεμιᾶς μηχανῆς, παρὰ τιθεμένου καλῶς εἰς ἴδιον μέρος, νὰ παράγῃ ἀκατάβλητον δύναμιν. Παρατήρησον τὰς παραδόξους ἀληθείας τὰς ὁποίας ἢ ὀπτικὴ ἐπιστήμη ἀποκαλύπτει. Δύναται νὰ ἐκπληξῇ ἡμᾶς ἄλλο τι περισσότερον παρὰ νὰ εὐρίσκωμεν ὅτι τὸ λευκὸν χρῶμα εἶναι μίγμα ὅλων τῶν ἄλλων

ὅτι τὸ ἐρυθρὸν, τὸ κυανοῦν, τὸ πράσινον, καὶ ὅλα τὰ λοιπὰ, διὰ τῆς καλῶς γινομένης ἀναμίξεως εἰς διαφόρους ἀναλογίας, ἀφ' ὅ,τι ἠθέλομεν φαντασθῆ μετὰ τὸν σκοπὸν νὰ μὴ ἴσχυετοτελεσθῇ ὁλοτελῶς χρῶμα μᾶλλον παρ' ὅλα τὰ χρώματα ὁμοῦ. Ἡ δὲ χημεία δὲν μένει ὀπίσω τῶν θαυμασμῶν της. Ὅτι ὁ ἀδάμας εἶναι τὸ αὐτὸ πρᾶγμα μετὰ τὸν ἀνθρακα, ὅτι τὸ ὕδωρ δύναται ἰδίως νὰ συντίθῃται ἐκ τίνος φλογώδους οὐσίας, ὅτι τὰ ὄξεα δύναται κατὰ τὸ πλείστον μέρος νὰ σχηματισθῶσιν ἀπὸ διαφόρα εἶδη ἀέρων, καὶ ὅτι ἐν ἀπὸ ταῦτα τὰ ὄξεα, τοῦ ὁποίου ἢ δύναμις δύναται σχεδὸν νὰ ἀναλύσῃ κανὲν ἀπὸ τὰ μέταλλα ἠθέλε συνίστασθαι ἀπὸ τὰ αὐτὰ συστατικά μετὰ τοῦ ἀέρος τὸν ὁποῖον ἀναπνέομεν, ὅτι οὐδόλως εἰσι μεταλλικῆς τίνος φύσεως, ὅτι συντίθενται ἀπὸ μεταλλικὰ κατὰ μέγα μέρος ὅμοια τῇ ποτάσῃ⁴ κτλ., ἔτι ἐλαφρότερα τοῦ ὕδατος, καὶ τὰ ὅποια, ἄνευ οὐδεμιᾶς θερμάνσεως ἀνάπτουσι ἐκτιθέμενα εἰς τὸν ἀέρα καὶ διὰ τῆς ἀναφλέξεως σχηματίζουσι τὴν οὐσίαν τὴν ποσοῦτον ἀφθονον εἰς τὸ νίτρον καὶ τὰς τέφρας καέντων ξύλων, ταῦτα βεβαίως εἶναι πρᾶγματα ἰκανὰ νὰ διεγείρῃσι τὸν θαυμασμόν σκεπτομένης διανοίας, ναί, ἀνθρώπου τινός, ἀλλ' ὀλίγον συνειδημένου νὰ συλλογίζηται, καὶ περιπλέον αὐταὶ εἰσὶν ἀνοητολογίαὶ ὅταν παραβληθῶσι μετὰ τὰ θαύματα τὰ ὁποῖα ἢ Ἀστρονομία παρουσιάζει εἰς τὰ ὄμματα μας. Αἱ ἀπειροὶ σωρεῖαι τῶν οὐρανίων σωμάτων, αἱ ἀπεραντοὶ αὐτῶν ἀποστάσεις, αἱ ἀναριθμητοὶ πληθῆες αὐτῶν κατὰ μέρος, αἱ κινήσεις αὐτῶν, τῶν ὁποίων ἢ ταχύτης ἐμπαιξέει τὰς ὑψίστας δυνάμεις τῆς φαντασίας.

Ὅμοια μετὰ τὴν τέρψιν τῆς νέας θεωρίας τῶν περιέργων ἀληθειῶν, εἶναι ἡ εὐχαρίστησις πολυμαθεσέρας τινός περιεργείας, διὰ τῆς ἀνιχνεύσεως ὁμοιοτήτων τῶν ἀναλογιῶν μεταξύ πραγ-

μάτων, τὰ ὁποῖα εἰς κοινὴν κατανοήσιν, φαίνονται πολὺ διάφορα. Ὑπάρχει βεβαίως εὐχαρίστησις διὰ τινὰ στιγμὴν, νὰ γνωρίσῃ τις ὅτι τὸ ἴδιον πρᾶγμα, κίνησις, ἢ ὅ,τι δήποτε εἶναι τὸ ὁποῖον προξενεῖ τὴν αἴσθησιν τῆς θερμότητος, προξενεῖ ἐπίσης τὴν βευστότητα, καὶ ἐκτείνει τὰ σώματα καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις· ὅτι ὁ ηλεκτρισμός, τὸ φαινόμενον φῶς ἐπὶ τῆς βίαιης γαλῆς ὅπταν τρίβεται κατὰ παγετώδη ἐσπέραν, εἶναι τὸ αὐτὸ πρᾶγμα μετὰ τὴν ἀστραπὴν τῶν νεφελῶν ὅτι ἢ ἀναπνοὴ τῶν φυτῶν, ὡς καὶ ἡμῶν αὐτῶν, ἀλλὰ διαφοροτρόπως τὴν ἡμέραν ἀπὸ τὴν νύκτα, ὅτι ὁ ἀήρ ὅστις καίει εἰς τὰς λυχνίας μας κάμνει τὸ ἀερόστατον νὰ ὑψοῦται καὶ προξενεῖ τὰ σφαιρίδια τῆς κόνεως τῶν φυτῶν ὥστε νὰ αὐξάνησι, καὶ πλέωσιν ἐντὸς τοῦ ἀέρος καὶ ἀκολουθοῦσι τὸν δρόμον των, ἐνὶ λόγῳ εἶναι ἢ ἀμεσσοὶ αἰτία τῆς βλαστήσεως. Οὐδὲν τι δύναται εἰς πρώτην παρατήρησιν νὰ φαίνηται ἥττον ὅμοιον, ἢ ἥττον ὁμοίως νὰ προξενηθῇ ἀπὸ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα, παρὰ ἢ ἐξακολουθήσῃ τῆς ἀναφλέξεως καὶ τῆς ἀναπνοῆς τῆς σκωρίας τῶν μετάλλων τῆς καύσεως (ἐν ὅσῳ τῆ σκωρία) [τὴν ἐνεργειαν ἐπὶ φυτοῦ τίνος εἰς τὸν ἀέρα αὐξάνει διὰ νυκτός, καὶ ζώου τινός εἰς τὸν ἴδιον ἀέρα διὰ τινὰ καιρὸν, ναί, καὶ ἐνὸς καιόντος σώματος εἰς τὸν αὐτὸν ἀέρα]. Καὶ περιπλέον ὅλαι αὐταὶ εἰσὶν ὅμοια ἐνεργεῖαι. Εἶναι ἀναντίρρητον ὅτι τὸ αὐτὸ πρᾶγμα ὅπερ κάμνει τὸ πῦρ νὰ καίῃ, κάμνει τὰ μέταλλα νὰ σκωριώσῃ, σχηματίζει τὰ ὄξεα (ὄξεινα), καὶ βοηθεῖ τὰ φυτὰ καὶ τὰ ζῶα νὰ ἀναπνέωσιν ὅτι αἱ ἐνεργεῖαι αὐταὶ, τοσοῦτον ἀνόμοιαι εἰς κοινούς ὀφθαλμούς, ὅταν ἐξετάζονται ἀπὸ τὸ φῶς τῆς ἐπιστήμης εἰσὶν αἱ αὐταὶ, ἢ σκωρίασις τῶν μετάλλων, ὁ σχηματισμός τῶν ὀξέων, ἢ καύσις τῶν φλογωδῶν σωμάτων, ἢ ἀναπνοὴ τῶν ζώων, καὶ ἢ αὐξήσις τῶν φυτῶν διὰ νυκτός. Διὰ νὰ μά-

θωμεν τοῦτο ὑπάρχει μία τις θετικὴ εὐχαρίστησις. Δύναται τι ἄλλο νὰ ἦ θαυμαστότερον εἰς μελέτην; Ὑπάρχει τι, εἰς ὅλους τοὺς τερπνοὺς μύθους ὅσους ἔπλασεν ἡ φαντασία τὸ ὁποῖον κινεῖ τὴν προσοχὴν μὲ σκοπὸν νὰ ἐνασχολῆ καὶ νὰ εὐχαριστῆ τὸ πνεῦμα, παρὰ ἢ λίαν ἀνέλπιστος ὁμοιότης μεταξὺ πραγμάτων τόσον ἀνομοίων εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν κοινῶν παρατηρητῶν; Τίς πλέον εὐάρεστος ἐνασχόλησις παρὰ νὰ βλέπῃ τις ἀνακαλυπτομένην καὶ γυμνῆν πρό τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν τὴν μόνην ἀλήθειαν καὶ τὴν πορείαν δι' ἧς ἡ φύσις ἐργάζεται; λοιπὸν ὑποῦμεν τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπὶ τῆς κατασκευῆς τῶν οὐρανῶν, καὶ οὗτοι κατευχαριστοῦντα ἀπὸ τὴν ἀκριβῆ κίνησιν καὶ τὰς λίαν ἀπροσδοκίτους ὁμοιότητας. Καθ' ὕψιστον βαθμὸν δὲν μᾶς ἐνδιαφέρει νὰ εὐρίσκωμεν ὅτι ἡ δύναμις, ἥτις φυλάττει τὴν γῆν ταύτην εἰς τὸ σχῆμα καὶ τὴν τροχίαν αὐτῆς στρεφουμένην εἰς τὸν ἀξονά της καὶ τελοῦσαν τὸν γύρον περὶ τὸν ἥλιον, ἐκτείνει ἐπ' ὄλων τῶν ἄλλων κόσμων, οὔτινες ἀποτελοῦσι τὸ πᾶν, καὶ δίδωσιν εἰς ἕκαστον τὴν ἰδίαν θέσιν καὶ κίνησιν, ὅτι ἡ ἰδία αὕτη δύναμις τηρεῖ τὴν σελήνην εἰς τὴν τροχίαν της περὶ τῆς γῆς, ὅτι τὴν ἡμετέραν γῆν εἰς τὴν τροχίαν της περὶ τὸν ἥλιον, καὶ ἕκαστον πλανήτην εἰς τὸν δρόμον του, ὅτι ἡ αὕτη δύναμις προξενεῖ τὰς παλιρροίας ἐπὶ τῆς σφαιρας μας, καὶ τὸ ἴδιον σχῆμα ἐπὶ τῆς σφαιρας αὐτῆς, καὶ ὅτι, τέλος πάντων, εἶναι ἡ ἰδία δύναμις, ἥτις κάμνει τὴν πέτραν νὰ πίπτῃ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους; Μανθάνων τις ταῦτα τὰ πράγματα καὶ ἀναλογιζόμενος τὰ πλεονεκτήματα τῶν ἀσχολιῶν τούτων, πληροῖ τὸν σκοπὸν, καὶ ἀπολαμβάνει βεβαίαν ὡς ἐπίσης καὶ καθαρὰν εὐχαρίστησιν.

Ἡ πρωτίστη ὄλων τῶν ἡμετέρων εὐχαρίστησεων διαμένει εἰς τὴν σπουδὴν τῆς ἐ-

πιστήμης. Ἐκ ταύτης ὑφούμεθα εἰς τὴν κατάληψιν τῆς ἀπείρου σοφίας καὶ ἀγαθότητος τὴν ὁποίαν ὁ δημιουργὸς δεικνύσιν εἰς τὰ ἔργα του. Οὐδὲν βῆμα δυνάμεθα νὰ κάμωμεν εἰς πᾶσαν διεύθυνσιν χωρὶς νὰ παρατηρήσωμεν τὰ θαυμασιώτατα ἔχνη τοῦ σκοποῦ, καὶ πανταχοῦ παρατηρεῖται ἡ διακεκριμένη ἐπιτηδειότης εἰς εὐρύτατον κύκλον παραδειγμάτων, εἰς προαγωγὴν τῆς εὐτυχίας τῶν ζώντων πλασμάτων, καὶ ἰδίως τοῦ ἰδίου ἡμῶν ἀνθρωπίνου γένους, ὅτι δὲν δυνάμεθα νὰ διατάζωμεν εἰς τὸν συμπρασμὸν, ἐὰν ἐγνωρίζομεν ὁλόκληρον τὸν σκοπὸν τῆς θείας Προνοίας· κάθε μέρος ἤθελεν εὑρεθῆ εἰς ἀρμονίαν μὲ τι σχέδιον ἀπολύτου φιλανθρωπίας. Ἀνεξαρτήτως, μόλα ταῦτα, ταύτης τῆς λίαν παρηγορητικῆς ἐπιδράσεως ἡ τέρψις εἶναι ἀνέκφραστος, ὅταν δυνάμεθα νὰ ἀκολουθῶμεν μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμῶν τὰ θαυμάσια ἔργα τοῦ μεγάλου ἀρχιτέκτονος τῆς φύσεως, ὅπως εὐρίσκονται, νὰ ἀκολουθήσωμεν τὰ ἔχνη τῆς ἀπεράντου δυνάμεως καὶ τῆς ἐξαιρέτου ἐμπειρίας, ἥτις παρίσταται διὰ τῶν ἐλαχίστων, ὡς ἐπίσης καὶ διὰ τῶν ὑπερμεγέθων μερῶν τοῦ συστήματος αὐτοῦ. Ἡ ἐκ τῆς σπουδῆς ταύτης προερχομένη εὐχαρίστησις εἶναι ἀκατάπαυστος, καὶ τοσοῦτον ποικίλλη, ὥστε οὐδέποτε κορέννυται ἡ διάθεσις. Ἀλλὰ διαφέρουσιν αἱ ταπειναὶ ὀρέξεις τῶν αἰσθήσεων ἐπ' ἄλλου ἀντικειμένου· ἐνῶ αὐταὶ βλάπτουσι τὴν ὑγείαν, χλωροῦσι τὴν διάνοιαν καὶ φθειροῦσι τὰς αἰσθήσεις, αὕτη ὑψοῖ καὶ ἐξευγενίζει τὴν φύσιν ἡμῶν, διδάσκουσα ἡμᾶς νὰ προσέχωμεν ἐφ' ὄλων τῶν γήινων ἀντικειμένων ὡς ἀσημάντων καὶ κατωτέρων τῆς παρατηρήσεώς μας, ἐκτὸς τῆς ἐπιδιώξεως τῆς παιδείας καὶ τῆς καλλιέργειας τῆς ἀρετῆς, διδόντες ἀξιοπρέπειαν καὶ ἐνδιαφέρον εἰς τὴν ἀπόλαυσιν τῆς ζωῆς, τὴν ὁποίαν δὲν δύναται νὰ περιλάβῃ ἡ ματαιότης καὶ χαμέρπει.

λοιπὸν, ἂς ἔλθωμεν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι αἱ ἡδύτητες τῆς ἐπιστήμης ἀγούσιν ἀπὸ πρόσωπον εἰς πρόσωπον μὲ τὴν μόνιμον ὠφέλειαν τὴν παρ' αὐτῆς προκύπτουσαν, ὅτι αὐταὶ προξενούσιν ἀνομοίας εὐχαριστήσεις, ὅχι μόνον διὰ νὰ καθιστῶσι τὴν ζωὴν μας εὐάρεστον ἀλλὰ καλλιτέραν, ἢ λογικὴ τις ὑπαρξίς εἶναι σώφρων διὰ παντὸς μέσου ἐνδιαφέροντος καὶ καθήκοντος, διὰ νὰ διευθύνῃ τὸν σκοπὸν της κατὰ τῶν προσκομμάτων τὰ ὁποῖα εὐρίσκονται, διὰ νὰ γίνονται σταθερὰ ὁδὸς τῆς ἀρετῆς ὡς ἐπίσης καὶ τῆς εὐτυχίας.

Αἱ ἀκόλουθοι σημειώσεις σχετίζονται πρὸς πρόσωπα καὶ πράγματα μνημονεύμενα εἰς τὴν προηγούμενην πραγματείαν.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Ἰάκωβος Οὐότς, μηχανικὸς πόλεως, γεννηθεὶς εἰς Γρηκνὸν τὸ 1736. Οὗτος ἦν ἀπ' ἀρχῆς μαθηματικὸς καὶ κατασκευαστὴς ἐργαλείων, ἀλλὰ τελευταῖον ἔστρεψε τὴν προσοχήν του εἰς τὴν τελειοποίησιν τῆς ἀτμομηχανῆς, τὴν ὁποίαν οὗτος ἰδίως προήγαγεν εἰς τὸν βαθμὸν τῆς σημερινῆς τελειότητος. Ὑπῆρξεν ἐπίσης περίφημος ὡς γεωμέτρης καὶ μηχανικὸς, καὶ κατασκεύασε πολλοὺς σωλήνας, γεφύρας, λιμένας κλ.

2. Ὁ κύριος Ριχάρδος Ἀρκουράιτ ὑπῆρξεν ἐξοχος ἐργοστασιάρχης, ὅστις ὑψώθη διὰ τῶν μηχανικῶν του ἐφευρέσεων διὰ τῆς ξέσεως καὶ κλώσεως τοῦ βάμβακος, ἀπὸ τῆς ταπεινῆς θέσεως κουργῆς ἐπαρχίας τινὸς εἰς τὴν ὑψίστην τάξιν τῆς κοινωνίας. Οὗτος ὑπῆρξεν ὁ θεμελιωτὴς ἀπεράντου ἐμπορίου εἰς τὴν κατεργασίαν τοῦ βάμβακος ὅστις κομίζεται σήμερον εἰς τὴν Μεγάλῃν Βρετανίαν. Ἐγεννήθη εἰς τὰ 1752 καὶ ἀπέθανε τὸ 1792.

3. Ὁ κύριος Δαβὶδ Χόμφρεϊ διάσημος χημικὸς ἐγεννήθη εἰς Κόρνουλ τὸ 1778. Οὗτος κατεστάθη καθηγητὴς τῆς χημείας εἰς τὴν βασιλικὴν Ἀκαδημίαν τοῦ Λονδίνου ὅπου ἐδημοσίευσεν τὴν πρώτην αὐτοῦ πραγματείαν τὸ 1802. Ἀνεκάλυψε διαφόρους ἀρχὰς τοῦ βολταϊκοῦ ἠλεκτρισμοῦ, καὶ ἐκ τῆς δυνάμεως ταύτης μετέφερε διαφόρους γαίας (χώματα) ἀλκαλιούχους εἰς μεταλλικὴν κατάστασιν.

4. Ποτάσσα, τὸ ἐλαφρότερον ἀπὸ τὰ γνωστά μέταλλα. Περιέρχον παρὰδειγμα τῆς ἀπάτης τῶν ἡμετέρων αἰσθήσεων, ὅπως ὁ κ. Δαβὶδ Χόμφρεϊ ἠπατήθη κατὰ πρῶτον παρυσιάζων εἰς ἄλλον χημικὸν ἐπιστήμονα τὴν μεταλλικὴν ποτάσσαν, τὴν ὁποίαν ἤδη εἶχεν ἀνακαλύψει. Ὁ φίλος του ἐθαύμασε τὸν ἐντελῆ μεταλλικὸν χαρακτήρα της, καὶ, σταθμίζων ταύτην ἐπὶ τῶν δακτύλων του, ἀνεφώνησε «Πόσον βαρὺ!» ἐνῶ ἡ ποτάσσα εἶναι τόσον ἐλαφρά, ὥστε πλεεῖ ὡς φελὸς ἐπὶ τοῦ ὕδατος· ἀλλ' ἔως τότε ὅλα τὰ γνωστά μέταλλα ἦσαν βάρεια σώματα, καὶ, ἐπομένως ἡ ἰδέα τῆς βαρύτητος ὄγκου ἦν στενῶς συνδεδεμένη εἰς τὴν διάνοιαν μὲ τὴν μεταλλικὴν στιλπνότητα. Σήμερον, τὰ μέταλλα περιλαμβάνουσι τὰ βαρύτερα καὶ τὰ ἐλαφρότερα γνωστά στερεὰ, ἢ πλατῖνα καὶ ἡ ποτάσσα.

Ὁ Ἐρρίκος Βρούχαμ, λόρδος ἐξοχος νομοθέτης καὶ συγγραφεὺς μαθηματικῆς καὶ φυσικῆς ἐπιστήμης, ἐγενν ἦθη εἰς τὸ Ἐδιμβούργον εἰς τὰ 1779. Ἐκλήθη εἰς τὴν διεύθυνσιν τῶν δικαστηρίων τῆς Σκωτίας εἰς τὰ 1800, ἢ εἰς τὴν τῶν τῆς Ἀγγλίας τοῦ Lincoln's inn τὸ 1808, εἰσῆλθεν εἰς τὴν βουλὴν τῶν κοινοτήτων τὸ 1810, καὶ ὑψώθη εἰς τὴν τῶν λόρδων ὡς λόρδος ἀρχιγραμματεὺς τὸ 1830. Εἰς τὰ 1827 κατὰ συνεννόησιν μετὰ τοῦ κόμητος Καρόλου ἢ ἄλλων ἔθεσε τὰς βάσεις τῆς εταιρίας διὰ τὴν ἐπέκτασιν τῆς χρητίμου στοι-

χειώδους εκπαιδεύσεως καὶ τούτῳ ἀνήκει ἡ παρούσα πραγματεία.

(ἀκολουθεῖ)

ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΑΡΔΙΑΝ Η ΎΛΗ ΙΟΥΝΕΙ

Ἀπόσπασμα ἐκ τῆς ἀνεκδότου μυθιστορίας

Ο ΕΞΟΡΙΣΤΟΣ

τοῦ

ΝΑΡΚΙΣΣΟΥ ΑΠΗΛΩΤΟΥ

—

Ἐν τῇ οἰκίᾳ ἔμεινεν ἡ τροφὸς Ἄννα καὶ ὁ γέρον ὑπρέτης Ἰωάννης.

— Λοιπὸν, φιλότατη Ἄννα, τῇ εἶπεν ὁ Ἰωάννης, ἐνῶ αὐτὴ κατεγίνετο τακτοποιούσα τὰ ἐπὶ τῆς ἐν τῷ μέσῳ τῆς αἰθούσης τραπέζης λεπτὰ κοσμήματα, ἐπὶ τέλους δὲν θὰ ἀποφασίσῃς;

— Ἀφῆσέ με, σὲ παρακαλῶ κύριε Ἰωάννη, ἤσυχον, τῷ ἀπεκρίθη ἡ Ἄννα χωρὶς οὐδόλως νὰ διακόψῃ τὴν ἐργασίαν τῆς.

— Αἶ! ἐδάρθηκα Ἄννα, ἀγαπητὴ μου Ἄννα, νὰ ἀκούω τὴ στερεότυπη αὐτὴ φράσι σου. Γνωρίζεις πρὸ πολλοῦ τί ἡ δύστυχη καρδιά μου αἰσθάνεται γιὰ σένα, καὶ ὅμως... καὶ ὅμως...

— Ἀφῆσέ με ἤσυχον, κύριε Ἰωάννη, ἀνέκραξε καὶ πάλιν ἡ Ἄννα, στηρίζουσα τὰς χεῖρας ἐπὶ τῆς τραπέζης καὶ στρέψασα ἀπειλητικῶς τὴν κεφαλὴν πρὸς τὸν Ἰωάννην.

— Καὶ ὅμως πάλιν ἡ αὐτὴ φράσι, πάλιν τὰ αὐτὰ λόγια! ἐξηκολούθησεν ὁ Ἰωάννης διὰ φωνῆς προδιδούσης τὴν συγκίνησιν τῆς πενητηκοντούτιδος καρδίας του.

Ἡ Ἄννα οὐδόλως προσέβασα εἰς τοὺς τελευταίους τούτους λόγους τοῦ Ἰωάννου, ἐξηκολούθει τὸ ἔργον τῆς.

— Λοιπὸν, Ἄννα, ἐπανελάβε μετ' ὀλί-

γον ὁ Ἰωάννης πλησιάζας αὐτὴν καὶ τὴν χεῖραν ἐπὶ τοῦ ὤμου τῆς ἐπιθέσας, δὲν αἰσθάνεσαι δι' ἐμένα ἐκεῖνο τὸ ὁποῖο ἐγὼ αἰσθάνομαι δι' ἐσένα;

— Τί νὰ αἰσθάνομαι δι' ἐσέ; ἥρωτησε περιφρονητικῶς ἡ Ἄννα, ἐξακολουθοῦσα πάντοτε τὴν ἐργασίαν τῆς.

— Τί νὰ αἰσθάνεσαι;

— Ναί!

— Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον δηλαδὴ αἰσθάνεσαι καὶ δὲν θέλεις νὰ μοῦ τὸ ἐξομολογήθῃς.

— Ποῖον δηλαδὴ;

— Τὸν πρὸ ἐτῶν πρὸς ἐμένα ἔρωτά σου.

— Ἐγὼ ἔρωτα πρὸς σέ, τὸν ἀγράμματον, τὸν γέροντα, τὸν ὑπρέτην τέλοσ!

— Ναί! πρὸς ἐμένα τὸν ἀγράμματον, τὸν γέρον, τὸν ὑπρέτην. Οὐδεὶς, Ἄννα μου, σοῦ φιλονεικεῖ καὶ τὰ γράμματα σου καὶ τὴ νεότητά σου καὶ ὅλοι γνωρίζουναι ὅτι τὸ ἐπάγγελμα τῆς τροφοῦ εἶναι εὐγενέστατον. Οὐδεὶς σοῦ ἀρνείται καὶ τὴ μεγίστην αὐταπάρνησιν ὅπου κάπου κάπου κάμνεις, ὡς σήμερον, παραδείγματος χάριν, τακτοποιούσα τὴν αἴθουσαν. Ὅλα βλέπεις τὰ ἀναγνωρίζω ἀναγνώρισεν ὅμως καὶ σὺ τὴν φτωχίαν μου τὴν καρδιά.

— Τί νὰ τὴν κάμω;

— Τί νὰ τὴν κάμῃς; ὦ! γιὰ τὸνομα τοῦ Θεοῦ, Ἄννα, σκέψου καλλιτέρα.

— Τί νὰ κάμω τὴν καρδίαν σου ἀφοῦ σὺ εἶσαι γέρον καὶ γέρον ἄνευ πεντάρας.

— Ἄ! Ἄ! ἀφοῦ τὸ θέλῃς ἔτσι νὰ με προσβάλλῃς... δηλαδὴ... ἄ! λογαριαζόμεθα. Ναί, λογαριαζόμεθα, ἀνέκραξεν ὁ Ἰωάννης μετὰ προσπεποιημένης ὀργῆς.

— Σιώπα, κρονόληρε!

— ὦ! τὴ νέα! τὸ μικρὸ περιστέρανι! ὅπου σέρνει ἔς τὴν βάρχη τῆς τριάντα πέντε χρόνια, ὅξ' ἀπ' τὰ καλοκαίρια!

— Καὶ τεσσαρακοντούτις ἐὰν εἶμαι — ποῦ δὲν εἶμαι ποτέ — ἔχω ὅμως ὀλίγα χρή-

ματα, δι' ὧν καλύπτεται ἡ ἡλικία μου ἐνῶ σὺ οὔτε μία πεντάρα δὲν ἔχεις.

— Οὔτε μιὰ πεντάρα! Ἄ! Ἄ! ἔως ἐδῶ! ἔως ἐδῶ ἢ μὴ παρέκει! Ἰδοῦ, ἰδοῦ! καὶ ἀνασύρας ἐκ τοῦ κόλπου του χονδροειδέστατον χαρτοφυλάκιον τὸ ἔρριψε μετὰ πατάγου ἐπὶ τῆς τραπέζης ἐφ' ἧς ἐτακτοποιεῖ ἡ Ἄννα.

Μετὰ μικρὰν σιωπὴν καθ' ἣν ἡ Ἄννα μετὰ μεγίστης περιεργείας παρατήρει τὸ ἐξωγχομένον ἐκεῖνο χαρτοφυλάκιον,

— Σ' αὐτὸ, ἐδῶ μέσα, Ἄννα, εἶναι τρεῖς χιλιάδες ὀχτακόσκιαι πενήντα δραχμαί.

— Τρεῖς χιλιάδες ὀκτακόσκιαι πενήντα δραχμαί! ἐκπληκτος ἐπανελάβεν ἡ Ἄννα ἐγκαταλείψασα τὴν ἐργασίαν τῆς καὶ πλησιάζασα τὸν Ἰωάννην, ὅστις ἐμειδία ἤδη τὸ μειδιῆμα τοῦ ἰκανοποιηθέντος.

— Ναί, ναί! τρεῖς χιλιάδες ὀχτακόσκιαι πενήντα δραχμαί, τὰς ὁποίας σήμερον ἡ δεσποινὴς Ἰουλίᾳ μοῦ ἐμέτρησεν ἀπέναντι τῶν μισθῶν μου ἐβδομήκοντα ἐφτά μηνῶν πρὸς πενήντα δραχμάς τὸν μῆνα.

— Λοιπὸν εἶσαι πλούσιος, φίλτατε Ἰωάννη, εἶπε διὰ κολαευτικῆς φωνῆς ἡ Ἄννα περᾶσα περὶ τὸν λαιμὸν τοῦ Ἰωάννου τὸν βραχιονά τῆς καὶ πλῆττουσα διὰ τῆς χειρὸς τὸν ὤμον του, ἐνῶ ἐπὶ τοῦ ἐτέρου ὤμου ἐστήριξε τὴν κεφαλὴν τῆς.

— Γιὰ 'δὲς τὴν διαβολογυναῖκα! εἶπε καθ' ἑαυτὸν ὁ Ἰωάννης, ὅταν με ἐνόμιζε χωρὶς πεντάρα μὲ ἔλεγε γέρον, μὲ ἔβριζε διότι εἶμαι ὑπρέτης καὶ περιφρονοῦσαι τὴν κακομοῖρα τὴν καρδιά μου. Τώρα ποῦ ἔμαθε πῶς ἔχω ἕνα μικρὸ κεφάλαιο θὰ μοῦ πῆ πῶς εἶμαι δεκοχτῶ χρόνων παλλικαίρι, ὅτι τὸ καλλίτερον ἔργον εἶναι τὸ ἔργον τοῦ ὑπρέτη καὶ ὅτι ἡ καρδιά μου εἶναι πολύτιμη καρδιά. Ἄλλὰ τί νὰ κάμῃ τινος... τὸν ἀγαπῶ τὸ διάβολο...

— Ναί, ἀγάπη μου, εἶπε διὰ φωνῆς ὑποτρεμούσης μὲν ὑπὸ τοῦ γήρατος πλὴν

μεστῆς περιπαθείας, εἶμαι πλούσιος, βέβαια! καὶ θὰ ἤμην ἀκόμη περισσότερο διότι ὑπηρετῶ πρὸ τριάντα χρόνων ἔς τὸ σπῆτι τοῦτο καὶ καμμιὰ δεκαρὰ ποῦ εἶμουν γραμματοκομιστής, ἐὰν δὲν ἐπ' ἀνδρῶν δύο ἀδερφοί καὶ δὲν ἐπ' οὐδ' ἓξ καὶ ἕνα ἀδερφῶ.

— Ἄ! βλέπω, ὑπέλαβεν ἡ Ἄννα ἐξακολουθοῦσα νὰ περιβάλλῃ διὰ τῶν χειρῶν τῆς τὸν Ἰωάννην, ὅτι εἶσαι καὶ καλὸς οἰκογενειάρχης.

— Μὰ δὲ σοῦ τό'πι ὅτι ἂν μὲ πάρῃς ἄντρα θὰ παράσῃς περίφημα...

— Καὶ ἐγὼ τὸ εἰξουρον. Μὰ πιστεύεις ὅτι ἐγὼ δὲν σὲ ἠγάπων καὶ ὅτι δὲν θὰ σὲ ἐνυμφεύμην ποτέ! ὄχι, καυμμένα, πάντοτε σὲ ἠγάπων καὶ πάντοτε ἐσκεπτόμην πῶς νὰ κατορθώσω νὰ σὲ συζευχθῶ.

— Ἀλλὰ τί σὲ ἔκανε νὰ μ' ἀποφεύγῃς καὶ νὰ μ' ὑβρίζῃς, γιὰ πὲς μου σὲ περικαλῶ.

— Σὲ ἀπέφευγον, διότι ἐνόμιζον ὅτι δὲν ἐπῆλθεν ἔτι ὁ καιρὸς διὰ νὰ ἐκπληρωθῶσιν οἱ πόθοι τῆς καρδίας μου· τώρα ὅτε νομίζω ὅτι ἐπέστη ἡ καταλληλοτέρα περίστασις βλέπεις ὅτι δὲν σὲ ἀποφεύγω. Ἄδικος δὲ εἶναι ἡ κατηγορία ὅτι σὲ ὑβρίζον· τὰς ἀστειότητάς μου, φαίνεται, θὰ ἐξελάμβανες ὡς ὕβρεις.

— Καλὰ τὰ κατὰφερε, εἶπε καθ' ἑαυτὸν ὁ Ἰωάννης.

— Λοιπὸν, ψυχὴ μου, τώρα ποῦ ἤρθαμε σὲ ἕνα συμβιβασμὸν ἅς κάτσουμε νὰ τὰ ποῦμαι καλά.

Καὶ λαβὼν τὴν Ἄνναν ἐκ τῶν χειρῶν τὴν ὠδήγησε πρὸς τὴν αἰθούσῃ ἀνάκλιτρον ὅπου καὶ ἐκάθισαν ὁ εἷς πολὺ πλησίον τοῦ ἄλλου.

— Τώρα δὲ εἶπας ὅτι σήμερον εἶναι ἡ κατάλληλη περίστασις διὰ νὰ ἐκπληρωθῶσιν οἱ πόθοι τῶν καρδιῶν μας.

— Ναί, Ἰωάννη μου, τώρα νομίζω ὅτι εἶναι ἡ καταλληλοτέρα περίστασις.

— Λοιπόν, ἀφοῦ τὸ νομίζεις ἔτσι σὺ ποῦ εἶσαι γραμματισμένη πές μου μὲ ποῖο τρόπο θὰ τὰ καταφέρουμε.

— Δὲν μὲν λέγεις, παρακαλῶ, Ἰωάννη, ἔχεις ἄλλην ἀδελφὴν ἀνύπανδρον; ἠρώτησεν ἡ Ἄννα μὲ ὕφος περιεσκεμμένον.

— Ὅχι, Ἄννα, εὐτυχῶς ταῖς ἔξοφρτώθηκα ἀφοῦ μ' ἔφαγαν ὡς τὸ κόκκαλο.

— Ἄλλον ἀδελφὸν διὰ νὰ σπουδάσης μήπως ἔχεις; καὶ πάλιν ἠρώτησεν ἡ Ἄννα διὰ τοῦ αὐτοῦ ὕφους.

— Ὅχι, ἀδελφέ, ἐνὰ εἶχα καὶ ἰκεῖνος μὲ πέθανε! Ἄ! τὸν κακόμοιρο, δὲν ἔξερεις τί παλληκάρι ἦτανε καὶ τί γραμματισμένος θὰ γεινότανε!... Ἄλλ' ἄς ἀφήσουμε αὐτὰ, προσέθηκε μετὰ μικρὰν σιωπὴν καθ' ἣν ἐραίνετο θλιβόμενος ἐπὶ τῇ ἀναμνήσει τοῦ ἀδελφοῦ του, καὶ ἄς εὕρουμε τὸν τρόπο.

— Ὁ τρόπος εἶναι εὐκολός· αὐρίον θὰ ὑπάγωμεν ὁμοῦ πρὸς τοὺς κυρίους μας, θὰ τοῖς εἴπωμεν τὴν ἐπιθυμίαν μας καὶ τὴν ἀπόφασίν μας καὶ θὰ τοὺς παραλέσωμεν νὰ μᾶς στεφανώσωσιν!

— Καλὰ! Καλὰ! καὶ οἱ γάμοι μας νὰ γίνουσι ἐτόυτη τὴν Κυριακὴν.

— Βέβαια, μετὰ ὁκτῶ ἡμέρας.

— Καλὰ, δηλαδὴ σήμερα ὀχτώ! Ἄλλὰ γιὰ σκέψου μὴ λησμόνησες τίποτα.

— Ἐδῶ δὲν θέλει σκέψεις. Ἄφοῦ σὲ θέλω καὶ μὲ θέλεις τί ἄλλο νὰ σκεθῶ.

— Βέβαια! θέλει ἡ νύφη καὶ ὁ γαμβρὸς μούτζικας ἔς τοὺς συμπεθέρους, λέγει ἓνας λόγος.

— Πολὺ ὀρθά.

— Λοιπὸν τώρα ἔλα, Ἄννα μου, γυναῖκά μου, ἔλα νὰ φιλιθοῦμε.

— Μία στιγμὴ, μία στιγμὴ! εἶπεν ἡ Ἄννα διὰ φωνῆς προδιδοῦσας σκέψεις βαθείας. Κατ' αὐτὰς τὰς ἡμέρας, τὰς πρό τοῦ γάμου μας ἐννοῶ, πρέπει νὰ φροντίσωμεν νὰ ἐκτελέσωμεν μερικὰς προκαταρκτικὰς ἐργα-

σίας, νὰ κατασκευάσωμεν δηλαδὴ μίαν ἐνδυμασίαν ἕκαστος. . . .

— Βέβαια, βέβαια, μιὰ φορὰ παντρεύεται κανεὶς, εἶπε διακόψας τὴν Ἄνναν ὁ Ἰωάννης.

— Καὶ νὰ ἐκπληρώσωμεν καθήκοντα τινα, ἐξηκολούθησεν ἡ Ἄννα.

— Αἶ! χωρὶς ἄλλο. Θὰ ἔξεμολογηθοῦμαι καὶ θὰ μεταλάβομαι. . . καὶ θὰ λουστοῦμαι, ἀλλ' ἐστὶν ἂν θέλεις λούσου, ἐγὼ ὁμῶς δὲ λούζομαι. . . διότι. . . μοῦ φέρνει συνάχι τὸ λούσιμο. Ἐπὶ—δὲ ἔξερω—κάμε ὅπως θέλεις, πρόσεξε ὁμῶς μὴ μοῦ συναχωθῆς.

— Ὅχι, ἀδελφέ, δὲν ἐννοῶ τὰ καθήκοντα αὐτὰ, ἀλλ' ἐννοῶ νὰ σκεφθῶμεν παραδείγματος χάριν μήπως ἐξ ἡμῶν ἔχει τις χρέος τι διὰ νὰ τὸ ἐξεφλήσῃ.

— Ἄ! καυμένη Ἄννα, καλὰ ποῦ μοῦ τὸ ἠθύμησες· ἔχω ἓνα χρέος καὶ χρέος μεγάλο. . . .

— Χρέος! ἀνέκραξεν ἡ Ἄννα πλήρης ὀργῆς ἐγερθεῖσα καὶ τὰ νῶτα στρέψασα πρὸς τὸν χαίνοντα Ἰωάννην. Δὲν σὲ θέλω! Δὲν σὲ θέλω! Δὲν θέλω σύζυγον μὲ χρέη. . . .

Ὅχι, δὲν σὲ θέλω κύριε. . . .

— Μὰ, Ἄννα, στάσου πρώτη ν' ἀκούσης τί χρέος εἶναι καὶ ὕστερα λές τὰ φαρμακερὰ σου αὐτὰ λόγια. . . .

— Δὲν ἔχω ν' ἀκούσω τίποτε. . . ἄφησέ με ἤσυχον. . . .

— Δὲν χρεωστῶ χρήματα. . . χρεωστῶ ἓνα ἀσημένιο χεῖρι ἑστὸν Ἄγιον Νικόλα, ποῦ τῶχω τάμα ἀπὸ τότες ποῦ πῆγες νὰ πεθάνῃ ἡ μικρότερή μου ἀδελφὴ.

— Ἰωάννη! δὲν μὲ γελάς πλέον. Φρόντισε νὰ εὕρῃς ἄλλην γυναῖκα ὅπως καὶ ἐγὼ θὰ φροντίσω δι' ἄλλον σύζυγον.

— Μὰ, Ἄννα, δὲ μὲ πιστεύεις. . . .

— Ὅχι, δὲν σὲ πιστεύω πλέον.

— ὦ! δυστυχία μου ὁ κακόμοιρος! . . .

— Σιώπα! φύγε ἀπὸ πλησίον μου, ὑπάγε εἰς τὴν αὐλὴν νὰ δώσης τροφὴν εἰς τοὺς σκύλους.

— Μὰ σοῦ δοκίζομαι. . . .

— Δὲν ἔχω πίστιν εἰς τοὺς ὄρκους σου. Φύγε σοὶ λέγω.

— Γιατί, Ἄννα, εἶσαι τώρα τόσο κακιά, ἐνῶ πρό ὀλίγου ἦσουν ἓνα κομμάτι μάλαμα; Σὺ λέω ποῦ χρωστῶ, δὲ μὲ πιστεύεις· σοῦ κάνω ὄρκον, δὲν τὸν ἀκούς. Ἄφοῦ τὸ λοιπὸν μὲ θεωρεῖς ψεύστη καὶ ἄπιστο δὲν ἔχω ἄλλο νὰ σοῦ πῶ παρά νὰ σοῦ χαρίσω αὐτὰ τὰ χρήματα ὅλα ποῦ εἶναι μέσ' τὸ χαρτοφυλάκιο ἐκεῖνο καὶ μόνο ἀπὸ αὐτὰ νὰ σὲ παρακαλέσω νὰ μοῦ πάρῃς ἓνα ἀσημένιο χεῖρι πέντε-ἕξ δραχμῶν καὶ νὰ μοῦ κάμῃς καὶ μιὰ ἀλλαξιὰ βούγα καὶ νὰ μοῦ δώσης καὶ πενήντα λεπτά γιὰ νὰ ζουριστῶ τὴν ἡμέρα τοῦ γάμου. Ἔτσι τὸ θέλεις;

Ἡ Ἄννα εἶχε πλησιάσει ὀλίγον πρὸς τὸν Ἰωάννην καὶ ἐκ περιτροπῆς παρετήρει αὐτὸν καὶ τὸ χαρτοφυλάκιο.

— Λοιπὸν; ἠρώτησε μετ' ἀνοπονησίας ὁ Ἰωάννης· ἐδῶ δὲ χρειάζεται πολὺ λεμόνι γιὰ ν' ἀποφασίσῃς· τὸ πρᾶμα εἶναι καθαρὸ, δὲν θέλει θεολογία. Τὸ θέλεις ἔτσι ἢ νὰ πᾶω νὰ θρέψω τοὺς σκύλους.

— Ἄς ἦνε, παραδέχομαι, ἀπεκρίθη ἡ Ἄννα, ἀλλ' ὑπὸ τὸν ὄρον νὰ λάβω ἐγὼ τὰ χρήματα αὐτὰ.

— Χωρὶς ἄλλο· ἀφοῦ σοῦ τὰ κάνω, καθὼς ἔλεγε ὁ μακαρίτης ὁ ἀδελφός μου ποῦ ἐσπούδαζε τὴ δικηγοροσύνην, προμηναία δωρεά.

— Οὕτω, ναι, σὲ θέλω, εἶπεν ἡ Ἄννα πλησιάσασα πρὸς τὸν πρό των ποδῶν της ὠχρὸν καὶ τρέμοντα Ἰωάννην.

— Γιατί, Ἄννα μου, μὲ τυράννησες; γιατί; Ἐλα νὰ φιλιθοῦμε τώρα καὶ ἄς ἦνε ὅλα αὐτὰ λησμονημένα. Ἐλα, εἶπεν ὁ Ἰω-

άννης ἐγερθεὶς καὶ τείνας τοὺς βραχίονάς του ὅπως τὴν ἐναγκαλισθῆ.

— Ἀμέσως, ἀμέσως, εἶπεν ἡ Ἄννα, μίαν στιγμὴν νὰ λάβω πρότερον τὰ χρήματα καὶ ὕστερον φιλοῦμεθα ὅσον καὶ ἂν θέλῃς.

Ἡ Ἄννα θέσασα εἰς τὸ θυλάκιόν της τὸ χαρτοφυλάκιον ἐρρίφθη εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ Ἰωάννου, ὅστις τὴν περιέβαλε διὰ τῶν ὑποτρομισθῶν χειρῶν του καὶ προσεκόλλησε τὰ ψυχρὰ γεγηρακότα χεῖλη του ἐπὶ τῶν κατεσκληκυῶν παρειῶν της.

Ὁ Ἰωάννης κατεῖχε ἤδη τὸ ἀντικείμενον τῶν παλμῶν τῆς καρδίας του καὶ ἡ Ἄννα ἐξεπλήρωσε τὸν πόθον της ν' ἀποκτήσῃ χρήματα, ἔστω καὶ νυμφευμένη σύζυγον γέροντα, ἀγράμματον, ὑπικρέτην.

ὦ! τὰ πάντα ἡ ὕλη ἰθύνει καὶ αὐτὴν ἔτι τὴν καρδίαν!

ΚΑΤΑΓΙΓΙΔΕΣ ΕΝ ΟΡΕΙΝΑΙΣ ΧΩΡΑΙΣ

Αἱ ἐν ὀρειναῖς χώραις συμβαίνουσαι καταγίγιδες ἔχουσι πολλάκις φρικῶδες τι μεγαλεῖον οὐχὶ σὺνηθες εἰς τοὺς κατοίκους τῶν πεδιάδων. Ἡ τῆς ἀστραπῆς λάμψις εἶναι ζωηροτέρα καὶ ὁ κρότος ὁ ἐκ τῆς βροντῆς δυνατώτερος ἔνεκα τῆς πρὸς τὰ συγκρουόμενα νέφη μείζονος προτεγγίσεως διὰ τὸ ὕψος. Ἡ δὲ ἀντανάκλασις τοῦ ἠχοῦ ἐπίσης ὑπὸ τῶν προκειμένων ὄροπεδίων μεταδίδει αὐτὸν ἀπὸ βράχου εἰς βράχον, ἐνῶ μύρια ἄλλα ἀντηχήσεις μεταβιβάζουσιν εἰς ἀνωτάτας κοιλάδας, καὶ ἐκ τούτου ὁ κρότος διαρκεῖ πλειότερον ἢ εἰς τὰ ἐπίπεδα μέρη ἔνθα συγκριτικῶς ὑπάρχει διέξοδος ἐλευθέρα διὰ τῆς ἀτμοσφαίρας. Ἐν γένει δὲ ὁ ἐκ τῆς

αστραπῆς κίνδυνος εἶναι μεγαλειότερος διὰ τοὺς εἰς ὑψηλά μέρη εὐρισκομένους, καὶ τοὶ δύνανται νὰ ἀνέλθωσιν εἰς ὕψος, ἕθλα ἐν ἄκρᾳ διατελοῦσιν ἀσφαλῆς, ὄντες ὑπεράνω τῆς ἐστίας τῆς ἐκρήξεως καὶ φωτιζόμενοι ὑπὸ λαμπροῦ ἠλιακοῦ φωτός, ἐνῶ τὰ νέφη κάτωθεν εἰς φοβεράν εὐρίσκονται κίνησιν καὶ τὰ στοιχεῖα μαίνονται. Περιηγηταὶ δὲ εἰς ἰκανόν ἀναβάντες ὕψος ἐγένοντο αὐτόπται ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας οὐ μακρὰν αὐτῶν καὶ ἐξάφνης εὐρέθησαν ἐν αὐτῷ τῷ κέντρῳ νέφους ἠλεκτρικοῦ. Ὁ καθηγητῆς φόβῃς ἀναφέρει περίστασιν τινα, ἧς ἐγένετο αὐτόπτης εἰς τὰς Ἀλπεις. Ἀκολουθῶν τὴν πρὸς τὰς ποιμενικὰς καλύβας τοῦ Βρελ ὁδὸν εἰς ὕψος ἐννέα χιλιάδων ποδῶν, τῆς ἀτμοσφαιρας οὐραίας τεθολωμένης καὶ ὀλιγῆς χαλάζης πιπτούσης, ἤκουσε περιεργόν τινα ἤχον, ὅστις ἐφάνετο, ὅτι ἐξήρχετο ἐκ τῆς μακρᾶς ῥάβδου, μεθ' ἧς περιεπάτει. Ἐρωτήσας δὲ τὸν παρ' αὐτοῦ ὁδηγόν, τί ἐνόμιζεν ὅτι ἐσήμαινε τοῦτο, ἔλαβε μετ' ἀδιαφορίας ἀπάντησιν ἐξ ἐκείνων, ἃς πάντοτε οἱ τοιοῦτοι ὁδηγοὶ ἔχουσι προχείρους διὰ πάσαν περίστασιν, ὅτι ὁ ἐκ τῆς ῥάβδου ἤχος προήρχετο ἀναμφιβόλως ἐκ τινος σκώλικος κατατρώγοντος τὸ ξύλον ἐνδοθεν. Ἀνυψώσας δὲ τὴν χεῖρα, οἱ δάκτυλοι ἐξήγον τὸν αὐτὸν ὄξυν ἤχον. Μία δὲ καὶ μόνη ἐξήγησις ἦτο δυνατὴ ὅτι εὐρέθησαν τοσοῦτον πλησίον ἠλεκτρικοῦ νέφους, ὥστε μετεδόθη αὐτοῖς ὁ ἠλεκτρικὸς παρατηρήσαντες δὲ μετὰ πλειοτέρας προσοχῆς εἶδον, ὅτι πάντες οἱ γωνιώδεις λίθοι ἐσύριζον περὶ ξ, ὡς νὰ ἦσαν πλησίον ἠλεκτρικῆς μηχανῆς. Ἡ φρόνησις ἀπήτησε νὰ περιστηλῶν τὸ ἀλεξιδρόχιον, τὸ ὁποῖον εἶχον ἀνοικτὴν ἕνεκα τῆς χαλάζης καὶ τοῦ ὁποῦ ἢ μεταλλικῆ ἄκρα ἠδύνατο νὰ χρησιμεύσῃ εἰς αὐτοὺς ὡς ἀλεξικεραυνον. Τούτου δ' ἄμα γενομένου ἠκούσθη βροντὴ ἄνευ ἀστραπῆς, ἐφ' οὗ κατεδείχθη πόσον ἀναγ-

καῖον ἦτο τὸ προφυλακτικὸν ἐκεῖνο μέτρον.

Ἄρκετὰ παραδείγματα ἠλεκτρικῶν νεφῶν δι' ὧν διήλθον πολλοὶ ἄνευ βλάβης τινος. Κατὰ τὸν Αὐγούστον τοῦ 1778 ὁ ἀδελφὸς Ῥιχάρδος εὐρέθη ἐντὸς νέφους ἠλεκτρισμένου ἐπὶ τοῦ ὄρους Βοαγὲ μετὰ ξυ Σιαλὸν καὶ Τούρνον. Πρὶν εἰσελθῆ εἰς τὸ νέφος, ἤκουσε βροντὴν καὶ ἀφοῦ δὲ εἰσῆλθεν εἰς αὐτὸ ἤκουσε βροντὰς τινὰς ἐκ διαλειμμάτων ἄνευ συνεχοῦς κρότου ἢ ἀντιχῆσεως. Ὅτε δὲ ἐξικολοῦθῶν νὰ ἀναβῆ εἰς τὸ νέφος ἤκουσε τὰς αὐτὰς βροντὰς ὡς καὶ πρότερον καὶ εἶδε καὶ λάμψεις ἀστραπῆς. Ἡ ἀδελφὴ τοῦ Ἀραγῶ παρετήρησε τὰ αὐτὰ φαινόμενα μετὰ ξυ τοῦ χωρίου Ἐσταγὲλ καὶ Λιμούξ· ἐπίσης δὲ καὶ οἱ μηχανικοὶ οἱ καταγινομένοι εἰς καταμετρήσεις ἐπὶ τῶν Πυρηναίων. Ὅσῳ ὅμως πλησιέστερον εὐρίσκεται τις εἰς νέφος ἠλεκτρισμένον τόσῳ μείζων εἶναι καὶ ὁ κίνδυνος. Γνωστὸν ὅτι τὰ ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν ἀντικείμενα ἐν ὥρᾳ καταγίγδοι εἴτε ἠλεκτραγωγὰ εἶναι, εἴτε οὐ, (ὡς κωδωνοστάσια, οἰκίαι, δένδρα μεμονωμένα, οἱ ἴστοι τῶν πλοίων κτλ.) ὑπόκεινται κατ' ἐξοχὴν εἰς τὴν προσβολὴν τοῦ κεραυνοῦ.

Τοιοῦτόν τι γεγονός συνέβη ἐν Ἐλβετία κατὰ τὸ ἔτος 1832 ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους Σέντις, ἔχοντος ὕψος 8,200 ποδῶν ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θάλασσης καὶ ὑπερκειμένου τῆς καιλᾶδος τοῦ ἄνω Ῥήνου πρὸς Α. καὶ τῆς λίμνης τῆς Κωνσταντίας πρὸς Β. Ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους τούτου ὁ κ. Βουχουάλδερ, Ἐλβετὸς μηχανικὸς μεθ' ἐνὸς βοηθοῦ στήσας πρὸς καταμετρήσεις τὰ γεωμετρικὰ του ἐργαλεῖα κατεσκηνώσας καὶ διήλθεν τὴν νύκτα τῆς 1ης Ἰουλίου. Περὶ τὴν ἑσπέραν ἤρχισεν ἀφθονὸς βροχὴ καὶ τοσοῦτον ἦν ἐπαισθητὸν τὸ ψῦχος καὶ ὁ ἄνεμος σφοδρὸς, ὥστε δὲν ἠδυνήθησαν νὰ κοιμηθῶσι καθ' ὅλην τὴν νύκτα. Περὶ τὴν τέταρτην τῆς πρωίας τὸ ὄρος ἦτο κεκαλυ-

μένον ὑπὸ νεφῶν καὶ τινὰ τούτων διήλθον ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς των· ὁ δὲ ἄνεμος ἦν ἐπίσης σφοδρὸς. Περὶ τὴν ἕκτην ἤρξατο ἐκ νέου ἡ βροχὴ καὶ ἡ βροντὴ ἀντήχει μακράν. Εὐθύς δὲ ὁ ἄνεμος ἐγένετο σφοδρότερος, καὶ ἡ καταγιγίσι προηγγέλλετο· χάλαζα δὲ ἀφθονος ἐντὸς ὀλίγων λεπτῶν ἐκάλυψε τὸ ὄρος διὰ στρώματος ἀρκετὰ παχέως. Μετὰ δὲ τοῦτο ἡ καταγιγίσι ἐφάνετο ἡσυχωτέρα καὶ τοῦτο ὅπως ἀναλάβῃ τὰς δυνάμεις τῆς καὶ ἐπέλη βιαιότερα. Περὶ δὲ τὴν ὄγδοὴν κατέταρτον ἤρξατο ἐκ νέου ὁ κρότος τῆς βροντῆς, ὅστις ὄλονεν πλησιάζων ἠκούετο ἀδικόπως μέχρι τῆς δεκάτης.

Ὁ μηχανικὸς ἐξῆλθε τότε τῆς σκηνῆς διὰ νὰ παρατηρήσῃ τὸν οὐρανὸν καὶ μετρήσῃ τὸ πάχος τῆς χιόνος εἰς ὀλίγα βήματα ἀπὸ τῆς σκηνῆς. Μόλις δὲ εἶχε τελειώσει τὴν καταμέτρησιν ταύτην ὅτε ἀστραπὴ ἐκραγεῖσα λίαν πλησίον ἠνάγκασεν αὐτὸν καὶ τὸν βοηθὸν του νὰ καταφύγωσιν εἰς τὴν σκηνήν. Μικρὸν μετὰ τοῦτο ἐνῶ ἐκάθηντο ὁ εἰς πλησίον τοῦ ἄλλου ἐπὶ τινος σανίδος, ἐφ' ἧς εἶχε παραθέσει τροφὰς ὁ βοηθὸς, πυκνὸν νέφος μέλαν, ὡς ἡ νύξ, περιεκύκλωσε τὸ Σέντις· ἡ βροχὴ καὶ ἡ χάλαζα ἐπιπτον ὡς χεῖμαρρος, ὁ δὲ ἄνεμος ἐφύσα μηχανικῶς καὶ αἱ συγκεχυμένοι καὶ πλησίον λάμπουσαι ἀστραπαὶ ἐφάνοντο ὡς πυρκαϊά. Εὐρίσκοντο εἰς τὸ κέντρον αὐτὸ τῆς καταγιγίσι, ἡ δὲ ἀστραπὴ παρίστα τὴν σκηνήν καθ' ὅλον αὐτῆς τὸ μεγαλεῖον καὶ τὴν φοικίην. Ὁ βοηθὸς κατείχετο ὑπὸ αἰσθήματος φόβου καὶ ἠρώτησεν, ἂν διέτρεχον κίνδυνον· ἀλλ' ὁ μηχανικὸς, ὅπως διασκεδάσῃ τοὺς φόβους του, τῷ εἶπεν ὅτι ὁ Βίτιος καὶ ὁ Ἀραγῶ ἐνῶ ἔκαμαν γεωμετρικὰ πειράματα ἐν Ἰσπανίᾳ, κεραυνὸς ἔπεσεν ἐπὶ τῆς σκηνῆς αὐτῶν καὶ διήλθεν μόνον ὑπεράνω τῆς κορυφῆς αὐτῆς χωρὶς νὰ τοὺς ἐγγίσῃ. Αἱ ἐρωτήσεις ὅμως τοῦ βοηθοῦ ἔκαμαν τὸν κ. Βουχουάλ-

δελ νὰ σκεφθῆ περὶ τοῦ κινδύνου, εἰς δὲ ἦσαν ἐκτεθειμένοι.

«Κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην (λέγει ὁ μηχανικὸς) σφαῖρα πυρὸς (σφαιροειδῆς κεραυνός, foudre globulaire) ἐφάνη εἰς τοὺς πόδας τοῦ συντρόφου μου, καὶ ἠσθάνθη τὴν δεξιάν μου κνήμην βιαίως συσπασθεῖσαν, ὅπερ ἦν ἠλεκτρικὴ προσβολή. Αἰφνίδιος δὲ καὶ γοερὰ κραυγὴ τοῦ συντρόφου μου με ἠνάγκασε νὰ στραφῶ πρὸς αὐτὸν καὶ νὰ ἴδω ἐπὶ τοῦ προσώπου του τὸ ἀποτέλεσμα τῆς προσβολῆς τοῦ κεραυνοῦ. Ἡ ἀριστερὰ πλευρὰ τοῦ προσώπου ἦν κεκαλυμμένη ἐξ ἐρυθρομελαίνων κηλίδων. Ἡ κόμη, αἱ ὄφεις καὶ αἱ βλεφαρίδες ἦσαν περιεκαυμέναι· τὰ χεῖλη καὶ οἱ βρόχωνες εἶχον χρῶμα ἰόφαιον· τὸ στήθος ἐφάνετο ἐτι πάλλον· ἀλλὰ ταχέως ἡ ἀναπνοὴ ἔπαυσεν. ἠσθάνθη πᾶσαν τὴν φοικίην τῆς θέσεώς μου· ἐλησμόνησα τοὺς πόρους τῆς κνήμης μου διὰ νὰ παράσχῃ βοήθειαν εἰς ἄνθρωπον, δὲν ἐβλεπον θνήσκοντα. Ἐκάλεσα αὐτὸν, ἀλλὰ δὲν ἀπεκρίθη. Ὁ δεξιὸς ὀφθαλμὸς του ἦν ἀνοικτός καὶ ἐφάνετο λαμπρός· μοὶ ἐφάνη ὅτι ἐξήρχετο ἐξ αὐτοῦ ἀκτῖς αἰσθήσεως, καὶ ἔλαβον ἐλπίδα τινά· ἀλλ' ὁ ἀριστερὸς ἔμενε κλειστός, καὶ ὅτε ἀνύψωσα τὴν βλεφαρίδα αὐτοῦ εἶδον ὅτι ἦν σκοτεινός. Ὑπέθεσα ὅμως, ὅτι ὑπῆρχεν ἐπὶ τοῦ δεξιῦ αἰσθητικὴ τις δύναμις, διότι τρεῖς ἐπειράθη νὰ κλείσω αὐτὸν διὰ τῆς χειρὸς, καὶ ἀφ' ἐαυτοῦ ἤνοιγε καὶ ἐφάνετο ἔχων ζώην. Ἐβήκα τὴν χεῖρα ἐπὶ τῆς καρδίας· ἀλλὰ δὲν ἔπαλλε πλέον. Ἐγένετο τὰ μέλη του, τὸ σῶμα καὶ τὰ χεῖλη διὰ τινος διαβήτη, ἀλλὰ πάντα ἦσαν ἀκίνητα· ἦτο θάνατος καὶ δὲν ἠδυνάμην νὰ τὸ πιστεύσω. Οἱ πόνοι τῆς κνήμης μου ἐπὶ τέλους με ἀπεμάκρυναν τῆς θλιβερᾶς ταύτης θέας. Ἡ ἀριστερὰ μου κνήμη ἦν παράλυτος καὶ ἠσθάνθη ζιγός τι, ὅπως παράδοξον κίνησιν. ἠσθάνθη πρὸς τούτοις γε-

νικήν φρικίαν και πίεσιν και άτάκτους παλμούς της καρδίας. Αί άπαισιότεραι σκέψεις διήρχοντο διά του νοός μου. "Εμελλον ν' άποθάνω ως ο πόντροφός μου. Ούτως ενόμισα ένεκα των πόνων, επί τέλους όμως συνελθών εις έαυτόν είδον ότι ο κίνδυνος είχε παρέλθει. "Εφθασα μετά μεγίστης δυσκολίας εις τό χωρίον του "Αγίου "Ιωάννου. "Απαντα δέ τά έργαλεία κατά τόν αυτόν τρόπον είχαν προσβληθήη.

Ούδαμοί αί καταγιγίδες είναι βιαιότεραι και συχνότεραι, όσον εις τους τροπικούς εν καιρῷ των βροχών. "Αναλόγως δέ της αύξησεως του πλάτους κατά γενικόν κανόνα ή σφοδρότης αυτών ελαττωται, και κυρίως κατά τους μήνας του θερού επέρχονται. "Από των άκτών όμως του "Ατλαντικού εις τά ένδον της ήπειρου χωροϋντες, εύρίσκωμεν διαφοράν τινα ως προς την συχνότητα, άνάλογον προς την των βροχών, πλην των όρειων χωρών. Είς τάς δυτικάς π. χ. χώρας της Εύρώπης ο μέσος όρος των καταγιγίδων είναι περί τάς 20 κατ' έτος, εν Μόσχῃ 17, εν Καζάν 9, εν "Ιρκούτση περί τάς 8. "Ο κ. "Αραγῶ ύπολογίζει κατά μέσον όρον τάς καταγιγίδας κατ' έτος εις τάς έπομένας πόλεις ως εξής: εν Καλκούτα 60, εν "Ρίφ-"Ιανέρφ 50, εν Γουαδελούπα 37, εν Σμύρνη 19, εν Βερολίφ 18, εν Στρασβούργῳ 17, εν Τουλούση 15, εν Ουτρέχτη 15, εν Παρισίοις 13, εν "Αθήναις 11, εν Πετρούπολει 9, εν Λονδίφ 8, εν Πεκίφ 5, εν Καζφ 3.

Καταπίπτων ο κεραυνός επί της επιφανείας της γῆς φέρεται προς τά ηλεκτραγωγά σώματα ή κυρίως προς τά μέταλλα, προτιμά όμως τό μη ηλεκτραγωγόν όταν δι' αυτού δύναται νά φθάση άμέσως εις την γῆν. Μετά τά μέταλλα προτιμά πάς ύγρός ουσίας, και ούτος είναι ο λόγος ήν οί άνθρωποι και τά ζῶα προσβάλλονται ή φονεύον-

ται, διότι τό ηλεκτρικόν ρευστόν είναι όλέθριον εις τό νευρικόν σύστημα. "Ο Κάεμτς αναφέρει περί των θλιβεράν τούτων συμβάντων ως ούχι πολύ συχνών. Μνημονεύει δέ ότι εν μέν τῇ Τοτίγγῃ εν διαστήματι μιᾶς εκατονταετηρίδος, τρία μόνον πρόσωπα έφρονεύθησαν, εν δέ τῇ Χάλῃ δύο. Καί τοι δ' ο αριθμός των θυμάτων είναι μικρός, άν περί μιᾶς μόνον πόλεως γίνεται λόγος, άλλως όμως έχει τό πράγμα επί όλοκλήρου χώρας. "Εν ταίς "Ηνωμέναις Πολιτεταίς της "Αμερικῆς είκοσι και τέσσαρα πρόσωπα προσβλήθησαν εντός ενός έτους, εξ ὧν δέκα και έπτά έφρονεύθησαν εν δέ τῇ Γαλλίᾳ άπόλωντο περί τους είκοσι κατά τόν αυτόν χρόνον. Τά όλέθρια ταύτα περιστατικά είναι συχνότατα άποτελέσματα άπροσεξίας: οί θερισται π. χ. εν τοίς άγροίς συνέρχονται ύπό τά δένδρα, όπως προσφυλαχθῶσιν από της βροχῆς, ενφ' γνωρίζουσι πόσον τοῦτο είναι επικίνδυνον. Καταγιγίδος έπερχομένης, τό ασφαλέςτερον είναι νά πέση τις κατά γῆς εν ύπαίθρῳ μακράν παντός δένδρου.

ΑΜΙΑΝΤΟΣ

Γνωστόν τοίς πάσιν, ότι ύπάρχει ορυκτή ουσία έχουσα την ιδιότητα νά μη τήκεται εν τῷ πυρί, και συνισταμένη εκ πυριτικῆς μαγνησίας, συχνότατα ένυδρου. Τό ορυκτόν τοῦτο, ένεκα των ιδιοτήτων αυτού εκκαλείτο τό πάλαι άμιάντος ή άσβεστος και εξελαμβάνετο φυτικῆς καταγωγῆς.

Οί άρχαίοι "Ελληνες κατώρθωσαν νά κατασκευάσωσι νήματα εξ άμιάντου και ύφάσματα, άτινα, ριπτόμενα εις τό πῦρ, έκαρίζοντο, αλλά δέν άπνηθρακοῦντο. "Ο Πλούταρχος μέμνηται χειρομάκτρων, δικτύων

και κεκρυφάλων εξ άμιάντου* αλλά δέν φαίνεται, ότι κατασκευάζοντο ένδύματα εκ της ύλης ταύτης ένεκα της σκληρότητος αυτής, ο δέ Πλίνιος αναφέρει περί των εξ άμιάντου ύφασμάτων ως περί σπανίου και πολυτιμότητου πράγματος, μάλλον προς περιέργειαν κατασκευαζομένου. Ούχ ήττον εξ άμιάντου κατασκευάζοντο θρυαλλίδες, αίτινες δέν έτήκοντο εξ άμιάντου δέ, ως φαίνεται, ήν και ή νυχθημερόν εν τῷ ναφ της Πολιάδος "Αθηνᾶς εν "Αθήναις καιομένη θρυαλλίς, και έτέρα τις, ήτις εύρέθη έτι προσηλωμένη επί τινος λυχνίας εν τάφῳ του εν "Ιταλίᾳ Γούλτσι. Κυρίως όμως δι' ύφάσματος εξ άμιάντου περιεκάλυπτον οί άρχαίοι τά λείψατα των νεκρών, οὗς παρέδιδον τῷ πυρί, όπως κατορθῶσι νά συλλέγωσι πάσαν την τέφραν του καιομένου σώματος, χωρίς αύτη ν' αναμιγνύηται ταίς άλλαις ύλαις, αίτινες άπέτελουν την πυράν και άπνηθρακοῦντο. Τοιοῦτόν τι σάβανον άνευρέθη εν τάφῳ έτει 1663, εν τῷ παρά την Νεάπολιν Πουτεόλφ, και έτερον τῷ έτει 1702 εις μυλίῳ άπόστασιν από της "Ρώμης, όπου περιείχεν έτι κρανίον και οστά άποπιτανωμένα. Τό σάβανον τοῦτο διατηρεῖται εν τῷ μουσεῖῳ της Νεαπόλεως. Οί νεώτεροι μέχρις έσχάτων δέν είχαν δυναθῆ νά εξεύρωσι τόν τρόπον της χρησιμοποιήσεως του άμιάντου: πρό τινος όμως ή δυσχερεία αύτη κατενικήθη, μετά πολλὰς δέ δοκιμαίας και δαπάνας, εξευρέθη ο τρόπος της κατασκευῆς, οῦ μόνον νήματος, λεπτοτάτου, έπομένως και ύφασμάτων, αλλά και χάρτου εξ άμιάντου. "Εκθεσις των προϊόντων της νέας ταύτης βιομηχανίας έγένετο εν "Ρώμῃ τόν "Απρίλιον του 1876. Τά πειράματα του άμιάντου χάρτου ύπῆρξαν θαυμάσια. "Επί πυράς έτέθησαν δύο ίσομεγέθη και καθ' όλα όμοια κιβώτια εκ χάρτου, αλλά τό μέν κατασκευασμένον εκ κοινοῦ χάρτου και πλήρες φύλλων κοινοῦ χάρτου, τό δέ εξ άμιάντου

χάρτου και πλήρες επίσης χαρτίων: μετά παρέλευσιν πάντα λεπτῶν, τό μέν εκ κοινοῦ χάρτου κιβώτιον έφλέγετο και άπνηθρακοῦτο μεθ' ὄλων των περιεχομένων εν αὐτῷ, τό δέ εξ άμιάντου έμενεν άθικτον, ως και τά χαρτία, άτινα περιείλει. Νομίζομεν, ότι κιβώτια ή θήκας τοιαύτας και χάρτην πρέπει νά προμηθευθῶσι πάντα τά δημόσια γραφεῖα, πρό πάντων δέ οί συμβόλαιογράφοι, όπως εν αυτοίς άποθέτωσι τά ουσιώδη και πολύτιμα έγγραφα, ή επί τοιούτου γράφωσι τά καιρία σύμφωνα. "Ο χάρτης οὔτος άλλως τε δέν τιμάται και αντί πολλῶν, αλλά μόνον αντί τεσσάρων φράγκων τό χιλιόγραμμον, κατασκευάζεται δ' εν Τίβολι της "Ιταλίας. "Εν "Ιταλίᾳ κείνται τά κύρια άμιαντορυχεῖα, ιδία δέ εν ταίς "Αλπεσι και εν τῇ κοιλάδι της "Αόστης. Οί άρχαίοι "Ελληνες εξήγαγον άμιάντον εκ της Καρύστου, προς τά μεσημβρινά του όρους της "Όχης ως ο Στράβων αναφέρει. "Ο Πλούταρχος γράφει, ότι επί των ήμερῶν αυτού τά άμιαντορυχεῖα της Καρύστου ήσαν εξητλημένα, αλλά νεώτεροι εις τά μέρη εκείνα περιηγηται, και μάλιστα ο Τουρνεφόρτις, βεβαιούσιν ότι άνευρον φλέβας άμιάντου. Νομίζομεν, ότι πρέπει νά γίνωσιν έρευναι εν Καρύστῳ, επικερδῆς δέ λίαν έσεται ή εξόρυξις του άμιάντου, εάν, ως πιθανώτατον ή βιομηχανική χρῆσις αυτού γενικευθῆ. "Εν "Αρκαδίᾳ επίσης, κατά τόν Πλίνιον, εν Κύπρῳ, κατά τόν Διοσκορίδην. Καί σήμεραν δέ εύρίσκεται τό ορυκτόν τοῦτο εν Κορσικῇ, εν τοίς Πυρηναίοις, εν Σαβοῖᾳ, εν Σκωτίᾳ, έτι δέ και εν "Ινδίαίς μνημονεύονται άμιαντορυχεῖα. Νομίζομεν έντεῦθεν, ότι δέν είναι λίαν άκριβεῖς αί ειδήσεις των ίταλικῶν εφημερίδων, βεβαιουσῶν, ότι τό μονοπώλιον της εξαγωγῆς άμιάντου κέκτηται ή "Ιταλία μόνη.

ΠΑΓΚΑΣΤΗ

Ἐπὶ δύο συνεχεῖς ἐσπέρας ἐδιδάχθη ἐσχάτως ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ θερινοῦ θεάτρου Ἄπολλωνος ἡ Παγκάστη, δρᾶμα νέον εἰς πράξεις τρεῖς τοῦ κ. Κορομηλά, γνωστοῦ καὶ ἐκ τινων μικρῶν κωμωδιῶν, διδασκασίων ἄλλοτε ἀπὸ τοῦ θεάτρου Ἀθηνῶν.

Ἐπεστηρίξαμεν πάντοτε τὴν ἀνάγκην τῆς ὑπάρξεως ἑλληνικῆς σκηνῆς, καὶ πολλάκις ἐγράψαμεν κατὰ τῶν ὀλίγων ἐκείνων τῶν ἀφ' ἑνὸς πολὺ ὀμιλούντων καὶ ὀλίγον ἐννοούντων τὸ γαλλικὸν θέατρον καὶ ἀφ' ἑτέρου ἀξιούντων νὰ ἔχωμεν Ἑλληνας ποιητάς, ὅτι διὰ νὰ ὑπάρξῃ ἐν Ἑλλάδι θέατρον, ἔχομεν ἀνάγκην Ἑλλήνων ποιητῶν, καὶ ὅτι οὐδέποτε θὰ ἔχωμεν Ἑλληνας ποιητάς ἐφ' ὅσον δὲν ἔχομεν ἑλληνικὸν θέατρον. Ἡ Μερρόπη καὶ ἡ Εὐφροσύνη τοῦ Βερναρδάκη, ὁ Κρίσπος καὶ ἡ Κατάρτα τῆς Μάνας τοῦ Ἀντωνιάδου, ἡ Γαλάτεια καὶ ἡ Σκύλα τοῦ Βασιλειάδη, ὁ Πετραλεῖφας τοῦ Μαργαρίτη καὶ οἱ Κρήτες καὶ Ἑνετοὶ τοῦ Ἀμπελᾶ, ἅτινα δὲν εἶναι βεβαίως ἔργα ἐξόχως τέλεια, ἀλλὰ καὶ τὰ ὅποια δὲν δύναται νὰ ἀρνηθῇ τις ὅτι ἔχουσιν ἀξίαν, εἶναι ἀποκλειστικῶς προϊόντα τοῦ ἑλληνικοῦ θεάτρου. Κατὰ τὸ τρέχον ἔτος εἴχομεν μόνον ἑλληνικὸν θέατρον, καὶ ἰδοὺ ἐν νέον δρᾶμα, ἡ Παγκάστη, πλείστα μεταφράσεις ξένων ἔργων, ὡς ἡ καλλίστη μεταφράσις τῆς Δαλιδάς τοῦ κ. Καμπούρογλου, τῆς Ἰωάννας τῶν δακρύων καὶ γελῶτων τοῦ Σ. Λάμπρου, τοῦ Ἀδελφοῦ καὶ Ἀδελφῆς τοῦ Α. Σκαλίδου καὶ περὶ τὰς 6 πρωτοτύπους κωμωδίας ἀρκούντως καλᾶς.

Τὰ ἔργα ταῦτα δὲν εἶναι ἄρα τὰ ἰσχυρότερα ἐπιχειρήματα κατὰ τῶν γεγηρακότων καὶ ἀναπείρων ὑπερμάχων τῆς ιδέας τοῦ γαλλικοῦ θεάτρου, οἵτινες πληροῦσι τὸ

ἐν Φιλήρῳ θεάτρον, ἔνθα δίδει παραστάσεις τινὰς ὁ κ. Φριδερίκος, ὡς ἡ ἐμπνευσις πληροῦ τὰ ἔργα τοῦ Ἐξαρχοπούλου; Ἀλλ' ἐπ' ἀνέλθωμεν εἰς τὴν Παγκάστην.

Ἀναλαμβάνοντες νὰ κρίνωμεν αὐτήν, οὐδὲν ὀλίγως λησμονοῦμεν ὅτι δὲν ἐπαγγελόμεθα τὸν κριτικόν, καὶ ὅτι ἤκιστα εἴμεθα πρὸς τοῦτο ἀρμόδιοι. Ἄν δὲ τὸ πράττομεν, τὸ πράττομεν διότι στηριζόμενοι εἰς τὴν εἰλικρίνειαν τῶν κρίσεών μας, πεποιθήμεν ὅτι δὲν θὰ παρεξηγηθῶμεν, καὶ διότι φρονοῦμεν ὅτι εὐάρεστον τοῖς ἡμετέροις ἀναγνώσταις παρέχομεν ὕλην.

Ἄτυχῶς παρ' ἡμῶν ἡ κριτικὴ δὲν πύρισταται ὡς σεμνὴ θεὰ δικαιοσύνης· ὡς ἐπὶ πᾶσι οὕτω καὶ ἐπὶ αὐτῆς πλήρης κρατεῖ ἀσυνειδήσια. Αἱ μομφαὶ καὶ οἱ ἔπαινοι τῶν διανοητικῶν προϊόντων, δὲν εἶναι ἀπόρροια κρίσεως, ἀμεροληψίας, δικαιοσύνης, εἶναι προϊόντα ἐπιπολαιότητος, προσωπικότητος συμπαιθεῶν καὶ ἀντιπαθειῶν. Ἐπαινοῦμεν ἢ κατηγοροῦμεν λόγῳ φιλίας ἢ ἐχθρας, ἢ ἀπλῶς διὰ νὰ ἐπαινώμεν ἢ νὰ κατηγοροῦμεν. Ἐνίοτε δὲ ἐπαινοῦμεν βιβλίον, οὗτινος δὲν γνωρίζομεν ἢ τὸν τίτλον καὶ κατηγοροῦμεν ἄλλου, χωρὶς νὰ γνωρίζωμεν ἢ τὴν τιμὴν του· περιτὸν νὰ εἴπωμεν ὅποια τ' ἀποτελέσματα τοῦ λαμπροῦ τούτου συστήματος.

Ἡ Παγκάστη ἐδιδάχθη δις· καὶ κατὰ τὰς δύο δὲ παραστάσεις μετέβημεν εἰς τὸ θέατρον καὶ ἠεροῦσθημεν αὐτῆς μετὰ συντόνου προσοχῆς· εἶτα ἐξήτήσαμεν παρὰ τοῦ διευθυντοῦ τοῦ θεάτρου τὸ χειρόγραφον καὶ ἀνέγνωμεν αὐτὸ κατ' ἰδίαν. Δὲν γνωρίζομεν τὸν ποιητὴν, δὲν εἴμεθα φίλοι του, δὲν εἴμεθα ἐχθροὶ του, κατὰ διὰ τοῦτο θὰ γράψωμεν ἀπλῶς τὰς ἐντυπώσεις μας ἐκ τῆς ἀπὸ σκηνῆς διδασκαλίας τοῦ ἔργου καὶ ἐκ τῆς κατ' ἰδίαν μελέτης του.

Παρ' ἡμῶν ὅσοι ἔκριναν ἔργα ἐχθρῶν των, ἢ μὴ συνδεομένων μετ' αὐτῶν διὰ φιλίας,

ἔλαβον τὸν κάλαμον καὶ ἔγραψαν ἔχοντες ὑπ' ὄψιν των τὸν Σοφοκλῆ, τὸν Εὐριπίδην, τὸν Ἀριστοφάνην, τὸν Μολιέρον, τὸν Γολδόνην, τὸν Σίλερ ὡς ποιητάς, τὸν Τάλμαν τὸν Μενιέ, τὴν Ῥαχὴλ καὶ τὴν Ῥιστόρην ὡς ἠθοποιούς, τὸ Σάν Κάρολο τῆς Νεαπόλεως, τὴν Grand Opera τῶν Παρισίων καὶ τὸ Covent garden τοῦ Λονδίνου ὡς θέατρον. Ἄλλ' οὕτω σκεπτόμενοι, λησμονοῦσιν ὅτι οἱ νέοι ἐν Ἑλλάδι, μὴ ἔχοντες θέατρον ἀφ' ἑνὸς μὲν δὲν ἔχουσιν ἀφορμὴν νὰ γράψωσι καὶ ἀφ' ἑτέρου στεροῦνται τοῦ μόνου μέσου ὅπερ θὰ κατεδείκνυε τὰ ἐλαττώματα ἢ τὰς ἀρετὰς τῶν ἔργων των, ὅτι οἱ ἠθοποιοὶ μὴ προστατευόμενοι ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως, διωκόμενοι ὑπὸ τῶν φίλων τοῦ γαλλικοῦ θεάτρου, καὶ ἀναγκαζόμενοι ὅπως πορίζονται τὸν ἄρτον των, νὰ μεταβαίνωσι μεταξὺ ἀνθρώπων ἡκιστα ἐννοούντων καὶ ἐπομένως καταστρεφόντων τὰς ἀρετὰς των καὶ κολακευόντων τὰ ἐλαττώματά των, μὴ ἔχοντες τὰ μέσα νὰ ἴδωσι ξένα θέατρα καὶ μεγάλους τεχνίτας, εἰκὸς ἐστὶν νὰ προσκόπτωσι καὶ ἐπὶ πᾶσιν ὅτι ἐργαζόμενοι ὡς ἐργάζονται καλῶς, εἶναι ἐπαίμων μᾶλλον ἢ μομφῆς ἄξιοι. Ἡμεῖς φρονοῦντες ὅτι ἡ κρίσις εἶναι σύγκρισις καὶ οὐχὶ κατάκρισις, προβαίνομεν ἔχοντες ὑπ' ὄψιν πανθ' ὅσων ἐμνήσθημεν ἀνωτέρω, καὶ τὴν νηπιώδη κατάστασιν τοῦ ἑλληνικοῦ θεάτρου καὶ τῆς σκηνῆς τὴν ἀτέλειαν καὶ τὴν ἀναληγίαν τῶν πολλῶν περὶ τὰ τοιαῦτα, ἀναληγίαν ἐμπνεύσεως τοῖς νέοις φόβον καὶ ἀπομαραίνουσαν παντὸς εὐγενεοῦς αἰσθήματος τὴν βλάστησιν, πρὸ πάντων δὲ ὅτι ἡ Παγκάστη εἶναι τὸ πρῶτον δραματικὸν ἔργον τοῦ κ. Κορομηλά καὶ ὡς τοιοῦτον δύναται νὰ διέλθῃ ἀφρόως καὶ τῆς αὐστηροτέρας κρίσεως τὴν δοκιμασίαν.

Ὀλίγας εἰδήσεις δίδωσιν ἡμῶν ἡ ἱστορία περὶ Παγκάστης· ὅ,τι γνωρίζομεν εἶναι, ὅτι

ἡ Παγκάστη, ἢ κατὰ τὴν ὀρθοτέραν τοῦ ἱστορικοῦ Καραβία γραφὴν Πακάτη, ἦν ἐταίρα τις ἐξόχου καλλονῆς ἐκ Λαρίσσης, ἐκασμία τοῦ βασιλέως τῆς Μακεδονίας Ἀλεξάνδρου, ἀφ' ἧς ὁ Ἀπελλῆς ἀπεγράψατο τὴν Ἀφροδίτην του καὶ ἦν ὁ Ἀλέξανδρος κατὰ Πλίνιον, ἐδωρήσατο τῷ Ἀπελλῆ. Ἰδόμεν πῶς ἐπὶ τῶν ὀλίγων τούτων εἰδήσεων στηριζόμενος ὁ ποιητὴς καὶ διὰ τῆς φαντασίας ἀναπληρῶν τὰ ἐλλείποντα ἐπέλεξε τὸν μῦθον τοῦ δράματος.

Ὁ Ἀλέξανδρος ἐρῶν τῆς Παγκάστης, παραγγέλλει τὸν Ἀπελλῆ, ὃν εἶχε πλησίον του, ἐν τῇ Αὐλῇ του, νὰ γράψῃ τὴν εἰκόνα τῆς. Ὁ Ἀπελλῆς εἰς τοῦ Ἀνακτος ὑπέικων τὴν διαταγὴν, ἐρχεται εἰς τὰ βασιλεῖα δώματα, τίθησι τὴν Παγκάστην ἐνώπιόν του καὶ ἀρχεται τοῦ ἔργου· ἀλλ' ἐνῶ ὁ ὀφθαλμὸς τοῦ καλλιτέχνου ζητεῖ ν' ἀνεύρῃ τὸ τέλειον ἐν τῷ προσώπῳ τῆς κόρης, ἡ καρδία τοῦ ἀνθρώπου ζητεῖ ἄλλο τι παρ' αὐτῆς, ζητεῖ τὴν καρδίαν τῆς, καὶ ὁ Ἀπελλῆς, ὅς τις, ὡς ὁ ἴδιος λέγει, εἶδε πολλὰς ἐταίρας φημιζόμενας ἐπὶ καλλονῆ, ἐρωτοπλάνα ἐχούσας βλέμματα, καὶ τὰς εἶδεν γυμνάς, νοχελῶς ἐξηπλωμένας πρὸ αὐτοῦ, χωρὶς νὰ αἰσθανθῇ οὐδὲν, ἀγαπᾷ τὴν Παγκάστην καὶ κλίνει πρὸ αὐτῆς τὴν κεφαλὴν τῆ λέγει:

«... Ὁ ἔρωσ κατεπτόησ
τὴν τέχνην, τὸν ζωγράφον κατενίκησεν
ὁ ἄνθρωπος. Παγκάστη, ἃ Παγκάστη μου,
ἐπάλαισα, ἠττήθην, σὲ ἠγάπησα».

Καὶ ἡ Παγκάστη, ἧτις ἔβλεπε πρὸ τῶν ποδῶν τῆς τὸν ὠραῖον, ἀνδρείον, εὐγενῆ, ἰσχυρόν, τῆς Μακεδονίας βασιλεῖα, ὡς ἔβλεπε μίαν ἐσθῆτα, ἢ ἐν τῆς κεφαλῆς κόσμημα, τοῦτέστιν ἀδιαφόρως, ἠγάπησε τὸν Ἀπελλῆ. Ἀντήλλαξε μὲ τὸν Ζωγράφον τὸν Βασιλέα. Εἶναι ἀληθές ὅτι καὶ ἐκεῖνος ἦν ἐν τῇ

τέχνη βασιλεύς, ὡς καὶ οὗτος· ὁ μὲν ἔφερε σκῆπτρον ὁ δὲ χρωσπῆρα. Ἄλλ' ὁ ἔρωσ ἄνευ ζηλοτυπίας εἶναι ῥόδον ἄνευ ὀσμῆς. Ὁ Ἄπελλῆς ἤρχισε νὰ φθονῇ τὸν Ἀλέξανδρον, ἔχοντα τὴν ἀξίωσιν νὰ ἐράται τῆς Παγκάστης, καὶ ἡμέραν τινὰ βλέπων τὸν βασιλέα νὰ τὴν κρατῇ εἰς τὰς ὠλένας του νὰ τὴν θωπεύῃ καὶ τὴν ἀσπάζεται τῇ λέγει :

«Ἡ αὐτὸν, Παγκάστη, ἢ ἐμὲ ἔλθε νὰ φύγωμεν».

Ἡ Παγκάστη ἰρνήθη λέγουσα ὅτι δὲν θέλει νὰ καταστρέψῃ τὴν εὐτυχίαν του. Ἄν ἐν τῇ καρδίᾳ δὲν εἶχε οὐδ' ὀλίγον κἄν ἔρωτα πρὸς τὸν ἄνδρα, εἶχεν ὅμως ἄπειρον ἐν τῇ ψυχῇ εὐγνωμοσύνην πρὸς τὸν Ἄνακτα, καὶ οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν ἐλησμόνησεν, ὅτι ἀπὸ δούλης κατέστη βασίλισσα χάριν αὐτοῦ. Εἶναι ἀληθές ὅτι δὲν ὑπάρχει τάξις τυραννικωτέρα διὰ τὰς γυναῖκας ἀπὸ τῶν ἐραστῶν. Εἶναι πολλάκις ἀπαιτητικώτεροι καὶ ἀπὸ τοὺς συζύγους οἱ κύριοι οὗτοι. Ὁ Γολδόνης γράφων περὶ τούτων εἰς τὴν Πονηρὰν χίρην λέγει : «Ὁ ἐραστής γυναϊκὸς ὑπάνδρου εἶναι ὁ μυστικώτερος αὐτῆς σύμβουλος καὶ ὁ ἀπηνέστερος τύραννος· ἢ κυρία θὰ ἦναι μᾶλλον εἰς αὐτὸν ὑποτεταγμένη ἢ εἰς τὸν σύζυγόν της». Καὶ ὁ Ἄπελλῆς λοιπὸν ὡς ἐραστής, ὀργίζεται ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ τῆς Παγκάστης ἀρνήσει, τὴν ἀποκαλεῖ ἑταίραν καὶ ἐν στιγμῇ παραφορᾶς, λαμβάνει τὸν χρωσπῆρα καὶ ἡ χεὶρ ἥτις ἔγραψε τὴν θείαν, τῆς Παγκάστης εἰκόνα ἀπαλείφει αὐτήν· ἀλλὰ τοῦτο πρᾶττων ἠτολμῆται. Διὰ τῆς καταστροφῆς τῆς εἰκόνης, ὁ καλλιτέχνης ἐκκήρυσσετο ἀνταρστής τοῦ Ἄνακτος, ὁ Ἄπελλῆς τοῦ Ἀλεξάνδρου, τοῦ Ἀλεξάνδρου, οὗ ἡ σπάθη εἶχε τὴν ἰδιοτροπίαν νὰ μὴ ἀναγνωρίζῃ ἄλλην μεγαλειότητα ἐντὸς τῆς Μακεδονίας. Τοῦτο γινώσκουσα ἡ Παγκάστη, ἔτρεμουσα διὰ τὸν ἐραστὴν της, καλεῖ τὴν Τρύφαιναν γραῖαν κούρη, δούλην τοῦ Ἀλε-

ξάνδρου καὶ Δέσποιναν ἄλλοτε τῆς Παγκάστης, ἐνεκα τοῦ ὁποίου μισεῖ αὐτήν, χωρὶς ἡ πτωχὴ κύρη νὰ τὸ γνωρίζῃ καὶ τὴν ἐπευθεῖ νὰ κρύψῃ τὴν καταστροφάειαν εἰκόνα. Ὑπόσχεται ἐκείνη, ἀλλ' ἄμα τῇ ἐξόδῳ της λαμβάνει τὸν ἀκρίβαντα, τίθεισιν ἐπ' αὐτοῦ τὴν εἰκόνα καὶ τὸν τοποθετεῖ εἰς μέρος ἐμφανές οὕτως, ὥστε τὸ πρῶτον πρᾶγμα ὅπερ θὰ ἐβλεπε εἰσερχόμενος ὁ βασιλεὺς νὰ ἦναι ἡ εἰκὼν. Μετ' ὀλίγον ἔρχεται ὁ Ἀλέξανδρος, βλέπει τὴν εἰκόνα, ἐρωτᾷ τὴν Τρύφαιναν, μανθάνει τὰ πάντα καὶ ἡ θυέλλα ἐκρήγνυται. Καλεῖ τοὺς ἐνόχους ἐνώπιόν του καὶ τοὺς διατάσσει ν' ἀπολογηθῶσιν, ἐνῶ δὲ μετὰ τὴν ἀπολογίαν των σκέπτεται, οὐχὶ ποία τιμωρία ἀρμοῖζει εἰς αὐτοὺς, ἀλλὰ ποία ἐκδίκησις εἰς τὸν Ἀλέξανδρον, εἰσερχεται ὁ Ἡφαιστίων καὶ ἀγγέλλει τὴν πτώσιν τῆς ἐκπολιορκουμένης Μαγνησίας. Ἐπὶ τῷ ἀκούσματι τούτῳ, λαμβάνει ἐκ τῆς χειρὸς τὴν Παγκάστην καὶ τὴν δωρεῖ τῷ Ἄπελλῃ.

Ὡς παρατηρεῖ ὁ ἀναγνώστης, ἡ ἐπινοήσις τοῦ μύθου εἶναι εὐφυῆς, ὡραία, καὶ ἡ οἰκονομία τοῦ δράματος τεχνικὴ. Εἶναι ἀληθές ὅτι ἡ κάθαρσις εἶναι γνωστὴ ἐκ τῆς ἱστορίας, ἀλλ' ὁ ποιητὴς δὲν ὑποχρεοῦται, ὅταν ἡ ἱστορία τῷ παρέχει ἀξιόλογον λύσιν ν' ἀναζητῇ ἄλλοθι ἑτέραν· ἄλλως ἡ τέχνη τοῦ ποιητοῦ ἀναδείκνυται ἐν τῇ διαπλάσει τῶν χαρακτήρων καὶ ἐν τῇ τῶν σκηνῶν συναρμοσολογήσει.

Ἡ ἥρωϊς τοῦ δράματος εἶναι πρόσωπον ἀληθῶς ἱστορικόν, καίτοι τὰ περὶ αὐτῆς δὲν δύνανται νὰ διέλθωσιν ἀλόγιστα τὴν δοκιμασίαν τῆς ἀληθείας. Ἄλλ' ὁ ποιητὴς καλῶς σκεπτόμενος δὲν ἠκολούθησε πιστῶς τὴν ἱστορίαν, καὶ διέπλασε τὸν χαρακτήρα της, χαρακτῆρα ὡραῖον, ἄρτιον καὶ ὁμαλὸν ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους.

Καθὼς γινώσκωμεν, μετὰ τὸν Μεταπτά-

σιον, τὸν Ῥακίνα καὶ τινὰ Γερμανόν, οὗτινος τὸ ὄνομα διαφεύγει τὴν μνήμην μας, ὁ πρῶτος ὄστις ἤγειρε τὸν καλύπτοντα τὸν βίον τοῦ Ἀλεξάνδρου πέπλον καὶ ἐσκέφθη οὐχὶ ἀπεικίτως νὰ δραματοποιήσῃ σελίδας τινὰς τῆς ἱστορίας του εἶναι ὁ κ. Κορομηλᾶς· τινὲς τὸν κατέκριναν διὰ τοῦτο, θεωροῦντες αὐτὰ ἀνεπαρκῆ εἰς διάπλασιν δράματος. Δὲν συμφωνοῦμεν πρὸς τὴν γνώμην ταύτην. Τὸ σκότος ὅπερ καλύπτει τὴν Παγκάστην, ὁ πρὸς αὐτὴν ἔρωσ τοῦ Ἄπελλου καὶ Ἀλεξάνδρου καὶ ἡ πολιτικὴ κατάστασις τῆς Μακεδονίας· ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ τελευταίου, παρέχει ἄφθονον ὕλην εἰς δεξιὰν χεῖρα. Εἶναι ἀληθές ὅτι ἡ ἱστορία εἶναι ξηρά, ἀλλὰ μὴ ἡ Μοῦσα δὲν ἔχει τὸ προνόμιον χάριν τῆς οἰκονομίας τοῦ δράματος, ν' ἀλλοιῇ τὰς περιστάσεις μετὰ τὴν ἐξάντησιν τῆς ἱστορίας; Ἄλλως γινώσκωμεν ὅτι ἡ καλλίστη ὑπόθεσις ὑπὸ τοῦ Ἄμπουτ τὸν κάλαμον καταστρέφεται ὡς ἡ χειρίστη ὑπὸ τὸν τοῦ Σαίκεστηρ λαμπρύνεται· ἀναλόγως τῆς περιωπῆς τοῦ πνεύματός του ὁ ποιητὴς δύναται νὰ ὑψῇ ἢ νὰ κρημνίσῃ. Ὁ κ. Κορομηλᾶς ἠθέλησε νὰ παραστήσῃ τὴν Παγκάστην ὡς παιδίον ἀμέριμνον καὶ ὁμολογουμένως τὸ κατόρθωσεν. Ἐν τῇ πρώτῃ πράξει εἶναι ἀληθές παιδίον περὶ οὐδενὸς σκεπτόμενον, περὶ οὐδενὸς μεριμνόν. Ἀγαπᾷ τὰ ἄνθη, περιτρέχει τὸν κῆπον ὡς χρυσαλὶς, ἐμπικίζει τὸν Χοιρίλον, ὑποθέτει ὅτι ἡ εἰκὼν της δύναται νὰ γραφῇ ἐντὸς δευτερολέπτου, καὶ ἀπαιτεῖ παρ' αὐτοῦ ν' ἀπεικονίσῃ τοῦ ῥόδου τὸ μύρον. Οὐδ' αὐτὴ ἤξευρε ποία εἶναι ἡ θέσις της πλησίον τοῦ Ἀλεξάνδρου. Ὅ,τι γινώσκει εἶναι μόνον ὅτι ἐράται αὐτῆς, ὅπερ εἰς πᾶσαν ἡλικίαν ἡ γυνὴ ἐννοεῖ. Ἄλλ' ἀγαπᾷ τὸν Ἀλέξανδρον; τὸν μισεῖ; αἰσθάνεται πρὸς αὐτὸν συμπάθειαν; Ἦ ἀγνοεῖ. Μόνον ὅταν εὐρέθη πρὸ τοῦ Ἄπελλου ἠγνόησεν ὅτι δὲν τὸν ἀ-

γαπᾷ. Ἡ Παγκάστη εἶναι ὡραία, τόσον ὡραία, ὥστε ὁ διακεκριμένος καλλιτέχνης ἐκήρυξεν αὐτὴν τελείαν· εἶναι εὐαίσθητος, διότι συγκινεῖται ὅταν ὁ Ἡφαιστίων ἀναγγέλλει ὅτι οἱ ὀπαδοὶ τοῦ Σύρρακος κατανέστησαν καὶ κλαίει ἀναλογιζομένη ὅτι πρόκειται νὰ σφικθῶσι γέροντες, γυναῖκες, νῆπια· εἶναι εὐγενῶν αἰσθημάτων, διότι προτιμᾷ νὰ θάψῃ τὸν ἔρωτά της καὶ ν' ἀπολέσῃ τὸν Ἄπελλῃ παρὰ νὰ καταστρέψῃ τὴν εὐδαιμονίαν τοῦ εὐεργέτου της, ὄστις πλησίον της εὗρισκε μικρὰν ἀναψυχὴν ἐκ τοῦ καμάτου τῶν πολέμων. Πάντα ταῦτα συντελοῦσιν εἰς τὸ νὰ προσελκύωσι τὴν συμπάθειαν τοῦ θεατοῦ ὑπὲρ τῆς Παγκάστης, ἢν ἀκολουθεῖ ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους μετὰ συμπαθείας καὶ πολλοῦ ἐνδιαφέροντος. Ὁ χαρακτῆρ οὗτος καὶ ἐν τῷ συνόλω καὶ ἐν ταῖς μέρεσιν εἶναι καλός.

Ἐπίσης καλὸς εἶναι καὶ ὁ χαρακτῆρ τοῦ Ἄπελλου. Ἡ ἐκπληξίς αὐτοῦ εὐρεθέντος πρὸ τῆς Παγκάστης, πρὸ τοῦ τελείου δηλαδὴ, ἡ χαρὰ ὅτι εὗρεν ἐν τῇ πραγματικότητι ὅ,τι ἐζήτει ἐν τῇ φαντασίᾳ, ἡ λύπη αὐτοῦ αἰσθανομένου τὴν καρδίαν του ἀνοιγομένην εἰς αἶσθημα ἀγνωστον τέως αὐτῷ, ἡ ὀργὴ ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐξηράνισε τὸν καλλιτέχνην καὶ ὁ ἔρωσ κατεπτόησε τὴν τέχνην, ὅτι ἠγάπησεν αὐτὸς, οὐτινος ἡ καρδία διέμεινεν πάγος ἀπέναντι τοῦ θάλπους τῶν ὡραίων γυμνοτήτων, ἄς πολλάκις ἐξεικόνισεν, ἡ ἀπελπισία καὶ ἡ θλίψις ὅτι μέλλει νὰ προδώσῃ τὸν Ἀλέξανδρον, εἰκονίζονται ζωηρῶς. Ἡ συγκρούσις δὲ καὶ ἡ διαμάχη τῶν αἰσθημάτων τούτων ἐνομένη μετὰ τῆς ζηλοτυπίας ὅταν βλέπῃ τὴν Παγκάστην εἰς τὰς ἀγκάλας ἄλλου ἀνδρός, θωπευομένην, ἀσπαζομένην ὑπ' αὐτοῦ καὶ ἐκείνην ὑπομένουσαν, εἶναι πρᾶγμα ἀληθῶς ἀρέσκιον.

Ἡ φράσις

«δὲν λησμονεῖ ὁ πάσχων τὴν δούλην του»

ὅταν ἡ Παγκάστη τῷ ὑπομνησκει ὅτι ἀνήκει εἰς ἄλλον, ἤρесе δικαίως. Τὸ θάρρος τέλος μεθ' οὗ ὁμολογεῖ τὴν πράξιν του, καὶ λέγει «ιδού ἡ χεῖρ μου κόψε την», θάρρος, ὅπερ ἀρύεται ἐκ τῆς ἀτομικῆς του ἀξίας, συμπληροῦ τὸν καλὸν τοῦ καλλιτέχου χαρακτῆρα.

Ὅ,τι ἐφοβούμεθα ἦν ὁ χαρακτήρ τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἀνδρὸς ζῶντος ἐν τῇ ἱστορίᾳ, ὅπερ ἐδέσμευε τὸν ποιητὴν καὶ ὑπεχρέου αὐτὸν νὰ μὴ μακρυνθῇ αὐτῆς ἀλλὰ καὶ μὴ ἐμμείνῃ ἐν αὐτῇ. Ἐν τῇ πρώτῃ πράξει ὁ Ἀλεξάνδρος εἶναι ὑπὲρ τὸ δέον τρυφερός, πρᾶγμα ἀπᾶλλον εἰς τὸν χαρακτήρα τοῦ υἱοῦ τοῦ Φιλίππου. Βλέπων τις αὐτὸν μαριμῶντα καὶ τυροβάζοντα ἐπὶ ἀσήμαντα πράγματα, ἐρωτολογῶντα καὶ ζητοῦντα τὸ αἰνίγμα τῆς ζωῆς εἰς τὰ χεῖλη τῆς ἐρωμένης του, δὲν ἀναγνωρίζει τὸν ἄνδρα, ὅστις νήπιον, ἀνέκραζεν ἐν ἀπελπισίᾳ εἰς πᾶσαν τοῦ πατρός του νίκην «ὁ πατήρ μου δὲν θ' ἀφήσῃ τίποτ' εἰς ἐμέ; » Ἐὰν ὁ Ἀλεξάνδρος ἔβαινε οὕτω μέχρι τέλους, τὸ δράμα κατεστρέφετο καὶ ἐπιπτεν ἵνα μὴ ἀνεγερθῆ ποτέ. Ὑπὸ τοιαύτης κατειχόμεθα ἀνησυχίας, ὅτε ὑψοῦται ἡ αὐλαία καὶ ἡ δευτέρα πράξις ἀρχίζει. Ἐπανίδαμεν τὸν Ἀλεξάνδρον ἀλλὰ δὲν τὸν ἀνεγνωρίσαμεν. Δὲν ἦτο ὁ μυθιστορικός ἰσπότης, ὁ κομψὸς ἐραστής τῆς Παγκάστης, τὸ ἀμέριμνον παιδίον τῆς πρώτης πράξεως. Ἦν δ' Ἀλεξάνδρος ὁ υἱὸς τοῦ Φιλίππου, ὁ μέγας στρατηγός, ὁ μέγας πολιτικός, ὁ Ἀλεξάνδρος ὅστις ὑπέταξε τοὺς Ἰλλυρικούς, τοὺς Τριβαλοὺς, τοὺς Θρᾶκας, ὅστις ἐτιμώρησε τὴν ἀπιστίαν τῶν ἀπογόνων τοῦ διδασκάλου τοῦ πατρός του Ἐπαμεινώνδα, ὅστις ἐκυρίευσεν τὴν Φοινίκην καὶ Αἴγυπτον καὶ ὠδήγησε τὴν Μακεδονικὴν φάλαγγα μέχρι τῆς Ἰνδικῆς. Τὸ σύμφρον μὲτώπόν του, κάτοπρον πιστὸν τῆς ψυχῆς τῆς μεγάλης, ἦν πεδίον συγκρούσεως

παθῶν. Ἡ φιλοδοξία, ἡ ἀνάμνησις τῆς ὑβρεως τοῦ Δαρείου, τολμήσαντος νὰ μὴ τὸν φοβηθῆ, τὸ σχέδιον ὅπερ διέγραψε, τὸ μέλλον τῆς πατρίδος του, ὅπερ, διαρρηγνύων τὸ καταπέτασμα τοῦ χρόνου, διέβλεπε καὶ εἰς οὐ τὴν πραγματοποιήσιν ἐβαινεν, ἀπετυποῦντο ἄριστα ἐν τῇ μορφῇ του· ἐν τῷ ἀνδρὶ τούτῳ, ἀνεγνωρίζε τις τὸ παιδίον, πρὸς ὃ ὁ πατήρ του, διὰ τὸ γνωστὸν τοῦ Βουκεφάλου ἐπεισόδιον, εἶπε ποτέ: «Ζήτηί υἱέ μου, ζήτηί βασιλείαν ἀνταξίαν σοῦ, διότι ἡ Μακεδονία εἶναι μικρά· δὲν σὲ χωρεῖ». Διὰ τῆς τοιαύτης διηρθώσεως τοῦ χαρακτῆρος τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἐσώθη ὁ Ἀλεξάνδρος, ἐσώθη τὸ δράμα, ἐσώθη ὁ ποιητής. Ἐντεῦθεν μέχρι τῆς λύσεως τοῦ δράματος ὁ χαρακτήρ τοῦ Ἀλεξάνδρου εἶναι ἀληθῶς μεγαλόφρων· ἡ εἰκὼν, καθ' ἣν οὗτος κατακείμενος πλησίον τῆς Παγκάστης, ἐμβάλλει εἰς ἀφορήτους βασάνους τὸν Ἀπελλῆ, τὸν ἀτυχῆ τοῦτον τοῦ ἐρωτῆς μάρτυρα, εἶναι θελκτικὴ ἀληθῶς, καὶ ἤρесе δικαίως. Τὸ σύμπλεγμα τοῦτο, τὸ ἀποπνεόν νεύτητα, καλλονήν, χάριν, πλοῦτον, ἰσχὺν, ὁ θώραξ τοῦ στρατιώτου πλησίον τοῦ στηθοδέσμου τῆς γυναικός, τὸ ἐρυθρόν τῆς βασιλικῆς ἀλουργίδος πρὸς τὸ κυκνοῦν χρῶμα τῆς ἐσθῆτος τῆς ἐταίρας ἕξ ὁ καλλιτέχνης κεκυρτωμένος ἕξ πειρώμενος διὰ χεῖρὸς τρεμούσης νὰ γράψῃ τὰ θέλητρα τῆς γυναικός ἦν ἡγάπα καὶ ἐφ' ἧς τὸ στήθος ἀνεπαύετο ἡ κεφαλὴ ἄλλου ἀνδρός, ἦν πρᾶγμα θέλγον· ἀδύνατον νὰ φαντασθῆ τις σκηναῖν τεχνικωτέραν, καταλληλοτέραν καὶ φυσικωτέραν, διὰ τοὺς χρόνους τοῦ μεγάλου τῆς Μακεδονίας βασιλέως. Ὁ μονόλογος ὅστις ἀποτυποῖ τὰς ἰδέας ἕξ τὰς σκέψεις του, τὰς ἐλπίδας ἕξ τὰ ὄνειρά του, ἀναδεικνύσει ἐξοχὸν τὸν χαρακτήρα τοῦ ἀνδρός, ὅστις πλησίον τῆς ἐρωμένης του εὐρισκόμενος, σκέπτεται οὐχὶ αὐτὴν, ἀλλὰ τὴν Μαγνησίαν μὴ κύψασαν ἐτι ὑπὸ τὸ σκῆπτρον του. Τὸν μονόλογον τοῦ-

τον, χειροκροτηθέντα ἐπανειλημμένως, παραθέτομεν ἕδε ὁλόκληρον :

Πολὺς παρήλθε χρόνος, ἤδη μῆνες τρεῖς
Ἄφ' οὗτο ἐκ τῆς Πέλλης ἀνεχώρησα
Καὶ ὁμῶς μόνον τὴν παρὰ τὸ Γρανικὸν
Θὰ ἐνθυμοῦνται τοῦ Δαρείου οἱ στρατοί.
Ἐγὼ βραδύνω ἢ ταχὺς παρέρχεται;
Ὅ χρόνος, ὅστις σύρει τοὺς ἐνιαυτοὺς
Καὶ τὰς Ὀλυμπιάδας ὅλας ὡς στιγμᾶς;
Μικρὸν ἀκόμη· ὅταν τὰ παράλια
Καὶ τοὺς λιμένας φέρω εἰς ὑποταγὴν
Καὶ ἀπὸ πάσης ἐχθρικῆς ἐπιδρομῆς
Ἐξασφαλίσω ὅλην τὴν πατρίδα μου,
Θὰ σὲ ζητήσω Πέρσα εἰς τὸ κέντρον Σου
Κ' ἐκεῖ θὰ πληξῶ τὴν ἀλαζονείαν Σου
Ἄν τώρα εἰς Ἀθήνας ἐξαπέστειλα
Τριακοσίας πανοπλίας Περσικᾶς
Θὰ στελεῶ τότε τρισμυρίας τῆ
Θεσφ' θὰ δικαιώσω τὰς ἐλπίδας τὰς χρηστάς,
Ἄς ἐν Ἑλλάδι τόσοι ἔχουν δι' ἐμέ
Θὰ ἐκτελέσω ὅτι εἶπον ὀρκισθεῖς
Ἐν τῇ κοινῇ συνόδῳ εἰς τὴν Κόρυνθον,
Καὶ θὰ κυρώσω τὰς συνθήκας ὀλικῶς
Σεβόμενος τὰ δόξαντα τοῖς Ἑλλησιν.
Τοὺς θέλω Ἀθηναῖοι τοὺς ἐπαίνοους Σας
Πλὴν θὰ τοὺς ἀποκτήσω μόνος πολεμῶν
Προκινδυνεύων ἐν τοῖς πρώτοις, πάντοτε
Καὶ εἰς τοὺς πολεμίους σπείρων τὴν φοβράν.
Παιδίον μ' εἶπες ἄλλοτε Δαρεῖτε Σὺ
Καὶ τοῦ πατρός θανάτῳ ἀνεκάλεσας
Ἄπὸ τοῦ Ἑλλησπόντου τὰ στρατεύματα
Ἄνεστειλες ἀμέσως τὰς παρασκευὰς
Νομίζων παρελθόντα πάντα κίνδυνον·
Πλὴν τὸ παιδίον ἦλθε, Σὲ ἀναζητεῖ
Ποῦ εἶσε; θὰ Σὲ εὕρω καὶ ἀν κρύπτεισε.
Σὺ θ' ἀποτίσῃς τῶν Περσῶν τὰ σφάλματα.
Τὰ θέμεθλα τοῦ θρόνου Σου σαλεύονται·
Δὲν ἐννοεῖς τὸν λόγον; εἴμ' ἐγὼ ἐδῶ!
Οἱ πρόγονοί Σου τὴν Ἑλλάδα ἠλπισαν
Νὰ κατακτῆσουν καὶ ἐτόλμησαν δεινά.
Τὸ ἔδαφος τῆς ἀπηνῶς ἐπάτησαν
Ἄλλ' ἀπεκρίθη εἰς αὐτοὺς ὁ Μικραθὼν
Κατόπιν εἰς τὸν Ξέρξην ἀπεκρίθησαν
Πλὴν τῆς Μυκάλης, Σαλαμῆς καὶ Πλαταιᾶ,
Κ' εἰς Σὲ Δαρεῖτε τώρα ἀποκρίνεται
Οὐχὶ παιδίον, ἀλλὰ ὁ Ἀλέξανδρος!

Ἄλλ' ἐκτὸς τῶν τριῶν τούτων προσώπων, ἄτινα δύνανται νὰ θεωρηθῶσι τὰ κύρια τοῦ δράματος, ὑπάρχωσι καὶ δύο ἄλλα· ὁ Χοιρίλος καὶ ἡ Τρύφαινα. Ὁ κ. Κορομηλᾶς ἀπέφυγε πολὺ ἐντέχνως τὸν σκόπελον, εἰς ὃν προσέκρουσαν ὅλοι οἱ νεώτεροι, τὸν σκόπελον τῆς ψυχρότητος ὃν ἀποπνεύουσι τὰ ἔργα των. Λί τοιαῦτα ὑποθέσεις, ἀνήκουσαι εἰς πολὺ μεμακρυσμένας ἐποχὰς καὶ ζένα ἤδη ἔθιμα, δὲν παρέχουσι συνήθως πολλὴν τέρψιν καὶ πρέπει νὰ ἦναι πολὺ δεξιὸς ὁ κάλαμος ὁ ἐπιλαμβανόμενος αὐτῶν. Ὁ ποιητὴς τῆς Παγκάστης, διὰ τῆς Τρυφαινης καὶ τοῦ Χοιρίλου, χαρακτήρων κωμικῶν, ἐποίκιλλε τὸ δράμα του, καταστήσας αὐτὸ λιαν ἐπαγωγόν. Ἡ Τρύφαινα εἶναι δούλη τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἀφοῦ ὑπῆρξε δέσποινα τῆς Παγκάστης· εἶναι γραῦς, ἀλλ' ἐπιρρηπῆς εἰς τὸν ἔρωτα. Ἀγαπᾷ τὸν Λαύρακα, νέον ὠραῖον, ἀλλ' ὁ Λαύραξ εἶχε τὴν ἰδιοτροπίαν καὶ ἀκαλαισθησίαν, νὰ μὴ τὴν εὐρίσκει νέαν καὶ ὠραίαν, ἐφ' ᾧ καὶ αὐτὴ ἐκδικουμένη, δίδει τὴν καρδίαν τῆς εἰς τὸν Χοιρίλον. Ὁ Χοιρίλος εἶναι χαρακτήρ ἄρτιος καὶ εἰκονικώτατος, εἶναι ποιητὴς μεσηλιξ καὶ ἀγαπᾷ τὴν Παγκάστην, ἀλλ' εἶναι πτωχὸς καὶ ὑπόσχεται τῇ Τρυφαινῇ γάμους οὐδ' ἐκείνη πληρῶνῃ ἀκριβᾶ. Ἐχει γράφει ἐκατόστιχον ποίημα, δι' οὗ ὑμνεῖ τῆς Παγκάστης τὸ κάλλος. Ἄπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους ζητεῖ ἀκροατὰς διὰ τὸ ποίημά του. Ζητεῖ νὰ τὸ ἀναγνώσῃ πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον, ἀλλ' οὗτος τῷ στρέφει τὰ νῶτα, ἰκετεύει τὸν Ἀπελλῆ, τὸν πέμπει εἰς κόρακας, ἐκλιπαρεῖ τὴν Παγκάστην, τὸν διώκει· προσφεύγει εἰς τὸν Ἡφαιστίωνα, ἀλλὰ καὶ οὗτος φεύγει γελῶν, ὁ ποιητὴς μένει μόμος, ἀσχάλλει, ἀνοίγει τὸν πάπειρον· . . . καὶ πρὸς στιγμὴν ἐφοβήθημεν, ὅτι ὁ κ. Κορομηλᾶς ἠθέλησε νὰ καταστήσῃ τοὺς ἀκροατὰς θύματα τῆς ποιητικῆς τοῦ Χοιρίλου μανίας, ἀλλ' εὐτυχῶς

δὲν τῷ ἐπὶ ἤλθεν ἡ διαβολικὴ αὐτῆ ἰδέα, ἐφ' ᾧ καὶ τῷ ἀπονέμεται τὰς εὐχαριστίας μας. Τὸ ἐπεισόδιον τοῦ Παρμενίωνος εἶναι ἀρκετὰ εὐφρῆς καὶ ἡ πρὸς τὸν Ἄνακτα διήγησις αὐτοῦ ζωηρὰ καὶ χαρίεσσα. Παραθέτομεν τὴν σκηνὴν καθ' ἣν μεσολαβεῖ ὁ Χοιρίλος ὑπὲρ τοῦ Ἀπελλοῦ, ὅπως οἱ ἀναγνώσται ἐννοήσωσι κάλλιον τὸν χαρακτῆρα τοῦ ἀνδρός :

ΧΟΙΡΙΑΟΣ

Θὰ προσπαθῶσ' ὅμως νὰ τὸν σώσω, καί, Καί θὰ τὸν σώσω δι' ἐνὸς ποιήματός.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ

Σὺ ἄπελθε Χοιρίλε.

ΧΟΙΡΙΑΟΣ

Κραταιότατε

Ἀπέρχομαι ἀμέσως

Ἄλλ' ἀκουσον τί ἔχω νὰ σοὶ εἶπω :

Ἐάν τὸν θανατώσῃς καταστρέφεται :

Ἄλλ' ὅμως τί θὰ γίνῃ ; τί ; τὸ ἄρμα σου

Μ' ἔνα τροχὸν θὰ μείνῃ, μὲ ἐμὲ

Τὸν ποιητὴν Χοιρίλον, μὲ ἠνύχτας :

Εἰσερχόμενος δὲ κατὰ διαταγὴν τοῦ βασιλέως εἰς τὸ δωμάτιον ἐνθα ὤφειλε ν' ἀναμνήνῃ τὸν θάνατον διὰ τὴν τόλμην του, ἐπιλέγει :

Ἐλλὰς θ' ἀπολέσῃς τὸν Χοιρίλον Σου!

ὑπὸ τεχνικὴν ἐποψὴν τὸ δράμα εἶναι καλόν, καίτοι ἐνιαχοῦ βλέπει τις πολλὰ συγκεχυμένα. Ἡ δρᾶσις εἶναι ἰσχυρὰ καὶ ἔλκουσα τὸ ἐνδιαφέρον, αἱ εἰκόνες ζωηραὶ καὶ αἱ σκηναὶ φυσικαί, γοργαὶ καὶ πλήρεις ἐνότητος. Ὡς πρὸς τὴν διαλογικὴν ἀξίαν, τὸ δράμα ἔχει ἀρετάς. Ἐξ ὑπαρχῆς ἐννοεῖ τις, ὅτι τὸ ἔργον εἶναι τεχνικόν. Ἡ γλῶσσα εἶναι καλλίστη, πλουσία, γλαφυρὰ, ἀρχαῖζουσα ἢ δὲ στιχοτυπία ἡμι-ἀρχαῖζουσα ἐπιμελετημένη, δύναται μεθ' ὑπερφηφάνειας ν' ἀτενίσῃ καὶ τὰ ἔργα τῶν τῶν πλειστον εἰς τοῦτο καταγινομένων. Οὐδὲ εἰς ποὺς περιττός, οὐδεμίαν συλλαβὴν χαλαροῦσα τὴν ἀρμονίαν τοῦ μέτρου. Ἐν τῇ Παγκάστῃ δὲν παρατηρεῖ τις τὴν ἀτεχνίαν,

ἣτις ἐπικρατεῖ εἰς τὰ νεώτερα ἔργα. Δὲν βλέπει σκηνὰς ἀσυνδέτους, διαλόγους μακροὺς, ἐπαναλήψεις κοπιώδεις χαλαρούσας τὴν δρᾶσιν καὶ κουραζούσας τὸν θεατὴν. Τεχνιέντως λίαν εἰσάγει ὁ ποιητὴς τὴν θεατὴν εἰς τὸν βίον τῆς Παγκάστης, τοῦ Ἀπελλοῦ καὶ τῆς Τρυφαίνης, καὶ μετὰ γοργότητος καὶ χάριτος λύεται ἡ δευτέρα πράξις. Ἄλλ' ἔχει καὶ ἐλαττώματα τὸ δράμα.

Ἐν πρώτοις, ἂν ἐτροποποιεῖτο μικρὸν ἡ ὑπόθεσις, ἂν ἡ Παγκάστη παρίστατο ἔρμαιον οὐχὶ δύο αἰσθημάτων ἀλλ' ἐνός, ἢ τοῦ ἔρωτος ἢ τῆς εὐγνωμοσύνης, θὰ ἦτο φυσικώτερον. Ἡ πρότασις τοῦ Ἀπελλοῦ ν' ἀπαγάγῃ τὴν Παγκάστην, ὅζει νεωτερισμοῦ ἀπάλλοντος πρὸς τὸ θέλγον ἀρχαῖζον ὕφος τοῦ δράματος, καίτοι τὸ ἐπὶ τοῦ ἔρωτος ἢ τῆς προικὸς στηριζόμενον τοῦτο ἔγκλημα, εἰς πᾶσαν ἀπαντᾷ ἐποχὴν. Εἶναι ἀληθές ὅτι αὕτη συντελεῖ εἰς τὴν ὄλην τοῦ δράματος οἰκονομίαν, ἀλλ' ὁ ποιητὴς ἠδύνατο νὰ φθάσῃ εἰς τὸ αὐτὸ συμπέρασμα ἂν ἀπήτη παρ' αὐτῆς νὰ ζητήσῃ τὴν ἐλευθερίαν της ἀπὸ τὸν βασιλέα. Ἀνεπιτυχής, ἄσκοπος καὶ ἀσύνδετος πρὸς τὸ ὅλον, ἐθεωρήθη ἀπὸ τοὺς πλείστους ἢ ἀποστροφή ἐκεῖνη «Τί πλειότερον ἐμοῦ ἠσθάνεσο Κρονίδη, ἀσπαζόμενος τὰ χεῖλη τῆς Δανάης ;» καίτοι δικαιολογεῖται, θελήσαντος ἴσως τοῦ ποιητοῦ νὰ εἰκονίσῃ τὸν ἐγαυῖσμον τοῦ Ἀλεξάνδρου παραβάλλοντος αὐτὸν πρὸν τὸν Δία. Ἐπίσης ἀδόκιμος ἐρᾶν ἡ ταχεία καὶ ἀπίθανος ἐν τισὶ μετάθασις ἀπὸ αἰσθήματος εἰς αἰσθημα. Οὕτως εἰς τὴν β' πράξιν, ἐνῶ δ' Ἀπελλῆς εὐρίσκειται εἰς τὸ ὕψιστον τῆς χάρας καὶ συγκινήσεως σημεῖον, μανθάνων ὅτι ἀγαπᾶται, πάραυτα μεταβάλλεται, ἀρκεῖται εἰς τὰ λεχθέντα καὶ μεταβαίνει εἰς τὴν ἡμερησίαν διάταξιν, καλὴν τὴν Παγκάστην νὰ ἐξακολουθήσωσι τὸ ἔργον των. Ἄλλ' ἄνθρωπος ἀγαπῶν, ἀγαπώμενος καὶ εὐρι-

σκόμενος πρὸ τῆς ἐρωμένης του δύναται νὰ σκέπτεται ἄλλο τι ἐκτὸς αὐτῆς ; Νοῦς ὑπὸ τοιούτων κυλινδούμενος σκέψεων δύναται νὰ ἐργασθῇ ; χεῖρ ὑπὸ τοιαύτης κατεχομένη συγκινήσεως δύναται νὰ γράψῃ ; Ἐπρεπε νὰ τελειώσῃ ἡ εἰκὼν, ἀληθῶς. Ἀλλὰ μὴ ὁ Ἀλεξάνδρος ἐπέηγετο ; Μὴ συμφέρον αὐτῷ δὲν ἦτο κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην νὰ παρατείνῃ τὴν εὐάρεστον αὐτὴν συνδιάλεξιν ; Ἐπίσης ἐν τῇ γ' πράξει, ἐνῶ ἡ Παγκάστη ἀναλογιζομένη τὸν κίνδυνον τοῦ Ἀπελλοῦ φαντάζεται ὑπερφυσικῶς ὅτι βλέπει τὴν κεφαλὴν τοῦ ἐραστοῦ της πίπτουσαν, πάραυτα ἐξυπνᾷ καὶ μετὰ ψυχρότητος ἀξίας τέκνου τῆς Ἀλθιόνης, σκέπτεται περὶ τῆς σωτηρίας του τῶν μέσων. Ἄλλ' ὁμολογουμένως ταῦτα εἶναι μικρὰ πρὸς τὰς ἀρετάς τοῦ δράματος παραβαλλόμενα. Ἐκεῖνο, ὅπερ ἐφάνη ἡμῖν ἀληθὲς ἐλαττωμα καταστρέφον τὴν ἀξίαν τοῦ ἔργου, εἶναι ὁ ἐν τῇ β' πράξει ὕπνος τῆς Παγκάστης ἐπὶ τοῦ στήθους τοῦ Ἀπελλοῦ. Ἡ εἰκὼν αὕτη ὄχι μόνον ἄσκοπος, ἀδόκιμος, ἀπίθανος ἀλλὰ καὶ ἄσεμνος εἶναι. ὑπὸ πᾶσαν ἐποψὴν ἐζητήσαμεν νὰ εὕρωμεν τί τὸ δικαιολογῶν τὸ ἐπεισόδιον τοῦτο, ὅπερ καὶ ἐν ταῖς μυθιστορίαις τοῦ Δουμά ἢ τοῦ Πῶλ-Δε-Κὼκ ἀπαντόμενον ἤθελε φανῆ ὑπερβολικόν, καὶ οὐδὲν εὕρωμεν. Ἡθέλησε νὰ παραστήσῃ τὴν Παγκάστην καταβαλλομένην ὑπὸ τὴν μαγνητικὴν ἐπιρροὴν τῶν θεληγῆτρων τοῦ Ἀπελλοῦ ; εἶναι ὑπερβολικόν. Ἡθέλησε νὰ παραστήσῃ τὸ αἰσθημα τῆς ζωηρότερον καὶ νὰ πείσῃ περὶ τούτου αὐτὸν ; ἄσκοπον. Μὴ ἡ ὠραία ἐκεῖνη φράσις, ἢ τόσα περιέχουσα : «Ὁ βασιλεὺς ἔχει ὡς δεσπότης τὸ σῶμα, ἀλλὰ σὺ τὴν καρδίαν ὡς ἐραστής» δὲν ἠδύνατο νὰ καταστήσῃ εὐτυχῆ οἰονδήποτε, καὶ ἂν οὕτος ἦτο καὶ Ἀπελλῆς ; Ἄς προσέξῃ ὀλίγον ὁ κ. Κορομηλᾶς καὶ θὰ ὁμολογήσῃ ὅτι ἔχομεν δίκαιον. Ἄς ἀπαλείψῃ τὴν οὐ-

δὲν λέγουσαν ἢ μᾶλλον λέγουσαν πλειότερα τῶν ὅτων εἶδει, ταύτην σκηνὴν, ἃς διορθώσῃ τὰς μικρὰς ἐλλείψεις, ὧν ἀνωτέρω ἐμνήσθημεν, καὶ τὸν βεβαιώσωμεν ὅτι τὸ ἔργον του, ὅπερ ὡς ἤδη ἔχει εἶναι κάλλιστον, θέλει καταστῆ ἀξιόλογον.

Πρὶν κλείσωμεν τὴν παρούσαν, δίκαιον νομίζομεν νὰ εἴπωμεν δύο λέξεις περὶ τῆς διεξαγωγῆς. Οὐδὲν νέον ἔργον ἐδιδάχθη τελειότερον τῆς Παγκάστης. Αἱ σκηναὶ ἦσαν νέαι, τὰ ἐνδύματα καινούργα καὶ τὰ ἐπιπλα καὶ σκεῦη κατάλληλα. Οἱ ἠθοποιοὶ μελετημένοι ὅσοι οὐδέποτε, ὑπεκρίθησαν κάλλιστα. Ἡ κ. Ταβουλάρη ἢ τὴν Παγκάστην διδάσσα, μὲ τὴν λευκὴν της ἐσθῆτα, τὴν ξανθὴν κόμην της, τοὺς ζωηροὺς τοῦ προσώπου χρωματισμοὺς καὶ τὸ ἀμέριμον παιδικὸν ὕφος, ὅπερ ὑπεκρίθη μετὰ πολλῆς χάριτος, ἔδωκεν ἡμῖν καλὴν τῆς Παγκάστης εἰκόνα. Ὁ κ. Α. Ταβουλάρης ἠνύχσε καλῶς τοῦ καλλιτέχνου τὸν χαρακτῆρα καὶ καλῶς διεξήγαγεν αὐτόν. Ὁ κ. Καρδοβίλης, νέος ἠθοποιὸς καὶ πρώτην φορὰν ἀναλαμβάνων χαρακτῆρα σπουδαῖον, οἷός ἐστιν ὁ τοῦ Ἀλεξάνδρου, ὑπεκρίθη δεξιῶς, ὅπερ χρυστὰς παρέχει περὶ τοῦ μέλλοντος ἐλπίδας. Ἡ κ. Χέλμη ἢ τὴν Τρυφαιναν ὑποκριθεῖσα, ἦν ὡς πάντοτε χαρίεσσα, ἡ δὲ κ. Σ. Ταβουλάρης ὁ Χοιρίλος, ὡς πάντοτε ἀνηλεὲς διὰ τοὺς θεατὰς, οἵτινες ἐκ τῶν κινήσεών του, τῶν σχημάτων του, τῶν μορφασμῶν του, κινδυνεύουσι νὰ πάθωσιν ὑπὸ τῆς δεινῆς ἐκείνης ἀσθενείας ἢν καλοῦσιν «Ὀμηρικὸν γέλωτα». Ἴνα μὴ ἀφήσωμεν οὐδὲν, προσθέτομεν ὅτι ὁ ὑποβόλεως, διὰ πρώτην φορὰν, ἐφέρθη πολὺ ἀβροφρῶνως πρὸς τὰ ὄτα τῶν τὰς πρώτας τάξεις κατεχόντων. Καθόλου εἰπεῖν, ἢ Παγκάστη παρέσχεν τῷ κοινῷ δύο ἀρκετὰ εὐάρεστους ἐσπέρας, ἐφ' ᾧ συγκαίρομεν καὶ τὸν ποιητὴν καὶ τοὺς ἠθοποιούς.

ΠΟΙΗΣΕΙΣ

ΑΠΟΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ὦ Ἑλλάς μου, πατρίς μου γλυκεῖα,
Φεῦ! ἐγράφη μακρὰν σου νὰ ζήσω,
Ἡ θερμή μου νὰ πάλλη καρδιά
Σοῦ μακρὰν ἕως οὗ τελευτήσω.

ὦ πατρίς μου, Ἑλλάς παμφιλτάτη,
Σὲ ἀφίνω ὁ τλήμων καὶ πάλιν,
Μοῖρα πάλιν σκληρὰ, σκληροτάτη
Εἰς τοῦ πόντου μὲ ῥίπτει τὴν ζάλην...

Ἴδου λάμπει γλαυκὸς καὶ ὠραῖος
Ἐστία κάλλους ὁ οὐρανὸς σου,
Ἄλλὰ οἴμοι! στεναζῶν, μοιραίως,
Φεύγει σήμερον ὁ ὕμνωδός σου!

Σὲ ἀφίνω, Ἑλλάς ἀκριβή μου,
Σὲ ἀφίνω πατρίς περιλιμένη!
Φεῦ! μακρὰν σου ἐγράφ' ἡ ζωὴ μου
Ἐπὲρ σοῦ νὰ παλαίη, νὰ στένη.....

Ἐλλην ἔξαλλος μοὶ ἐπεβλήθη
Νὰ ὑπάρχω μακρὰν σου, πατρίς μου,
Ἐπὲρ σοῦ νὰ προβάλλω τὰ στήθη,
Νὰ ἐκχέω τὸ πῦρ τῆς ψυχῆς μου.

Ἄλλ' ὁ κληρὸς δισδάκτακτος εἶναι,
Σὺ νὰ ἦσαι, Ἑλλάς γλυκυτάτη,
Εὐθαλεῖς νὰ σὲ στέφουν μυρσῖναι,
Γῆ δ' ἐμὲ νὰ κρατῆ ἀπωτάτη.

Ἑλληνίς ἀηδῶν πλανωμένη,
Φωλεὰν νὰ πηγνύω μακρὰν σου,
Ἐμνωδός σου νὰ ἦμ' ἐν γῆ ξένη,
Νὰ ζοῦν δ' ἄλλοι τὴν γῆν τὴν λαμπρὰν σου...

Χαῖρε, χαῖρε, πατρίς προσφιλῆς μου,
Χαῖρε, χαῖρε, Ἑλλάς τρίς φιλτάτη
Ὅ σὸς πόθος ἱερὸς τῆς ψυχῆς μου,
Τὸνομά σου πνοή μου ὑστάτη!

Σᾶς ἀφίνω, ἀκταὶ τῆς Ἑλλάδος,
Τῆς Ἑλλάδος βουνὰ, σᾶς ἀφίνω....
Στῆτε, ναῦται τῆς μαύρης δλκάδος,
Λυπηθῆτέ με, δάκρυα χύνω....

Ἐτι ἀπαξ τὴν γῆν ἀφετέ με
Νὰ φιλήσω μαρτύρων πατέρων,
Κ' εἶτα ἀπνουν, νεκρὸν, λάβετέ με
Εἰς τὸ πλοῖον τὸ τώρα ἀπαῖρον!

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΠΑΠΠΑΖΟΓΛΗΣ

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ.

Σελ. 465.	στίχ. 17.	Ἐντὶ πορίζονται	Γράφ. πορίζονται.
» 467.	» 2.	» διακεκριμένος	» διακεκριμένος.
» 468.	» 27.	» ἐρυθρόν	» ἐρυθροῦν.
» 470.	» 36.	» μεμελετημένη	» μεμελετημένη.
» 470.	» 22.	» ἀπήτη	» ἀπήτει.
» 471.	» 27.	» ἀπαντόμενον	» ἀπαντώμενον.